COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 10.4.2017
COM(2017) 167 final

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, BANCA CENTRALĂ EUROPEANĂ, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR

Tabloul de bord 2017 privind justiția în Uniunea Europeană

1. INTRODUCERE

„Sistemele de justiție eficace contribuie la creșterea economică și apără drepturile fundamentale. Iată de ce Europa promovează și apără statul de drept.”[1] Acest rol al sistemelor de justiție ale statelor membre, subliniat de către Jean-Claude Juncker, președintele Comisiei Europene, este esențial pentru a garanta că cetățenii și întreprinderile pot beneficia pe deplin de drepturile lor, pentru a consolida încrederea reciprocă și pentru a crea un mediu favorabil investițiilor și întreprinderilor pe piața unică. Mai mult decât atât, așa cum a subliniat Frans Timmermans, prim-vicepreședinte al Comisiei Europene, sistemele de justiție eficiente constituie totodată baza punerii în aplicare a dreptului Uniunii: *„Uniunea Europeană are la bază un set de valori comune, consacrate în tratat. Aceste valori includ respectarea statului de drept. Iată cum funcționează această organizație, iată cum statele noastre membre asigură aplicarea uniformă a dreptului Uniunii pe întreg teritoriul Uniunii Europene.”*[2]

Din acest motiv, îmbunătățirea eficacității sistemelor de justiție naționale este o prioritate bine stabilită a Semestrului european, care este ciclul anual al UE de coordonare a politicilor economice. Independența, calitatea și eficiența reprezintă componentele-cheie ale unui sistem de justiție eficace. Tabloul de bord al UE privind justiția pe anul 2017 („tabloul de bord”) ajută statele membre să realizeze acest obiectiv prioritar, oferind anual o prezentare generală comparativă a independenței, calității și eficienței sistemelor de justiție naționale. O astfel de imagine generală comparativă ajută statele membre să identifice eventualele deficiențe, progrese și bune practici, precum și tendințele în funcționarea sistemelor naționale de justiție de-a lungul timpului. De asemenea, aceasta este esențială pentru asigurarea eficacității dreptului Uniunii[3]. Atunci când aplică dreptul Uniunii, instanțele naționale acționează ca instanțe ale Uniunii și se asigură de faptul că drepturile și obligațiile prevăzute de acesta sunt puse în aplicare în mod efectiv. Din acest motiv, tabloul de bord analizează în detaliu funcționarea instanțelor atunci când aplică dreptul Uniunii în domenii specifice.

Ediția din 2017 dezvoltă în continuare această imagine generală și analizează noi aspecte legate de funcționarea sistemelor de justiție:

- pentru a înțelege mai bine modul în care consumatorii accesează sistemul de justiție, în această ediție se analizează canalele pe care aceștia le utilizează pentru a depune plângeri împotriva unor societăți (de exemplu în justiție, prin metode extrajudiciare), modul în care asistența judiciară și taxele judiciare influențează accesul la justiție, în special în cazul persoanele expuse riscului de sărăcie, durata procedurilor în instanță și în fața autorităților de protecție a consumatorilor, precum și numărul consumatorilor care utilizează platforma de soluționare online a litigiilor (SOL), care a devenit operațională în 2016;
- pentru a urmări situația independenței sistemelor judiciare din statele membre, în această ediție sunt prezentate rezultatele unui nou sondaj privind percepția cetățenilor și a întreprinderilor; acesta prezintă date noi referitoare la garanțiile pentru protecția independenței sistemului judiciar;
- în această ediție, continuă să fie examinat modul în care funcționează sistemele naționale de justiție în anumite domenii ale dreptului Uniunii relevante pentru piața unică și pentru un mediu propice investițiilor. Se prezintă o primă imagine de ansamblu a modului de funcționare a sistemelor naționale de justiție atunci când aplică dreptul Uniunii privind combaterea spălării banilor în domeniul justiției penale. De asemenea, se analizează

[1] Discursul privind starea Uniunii 2016, rostit în fața Parlamentului European la 14 septembrie 2016: https://ec.europa.eu/commission/state-union-2016_ro

[2] http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-16-2023_en.htm

[3] A se vedea, de asemenea, Comunicarea Comisiei intitulată „Legislația UE: o mai bună aplicare pentru obținerea unor rezultate mai bune”, 13 decembrie 2016, 2017/C 18/02.

durata procedurilor în cazul măsurilor provizorii impuse pentru prevenirea daunelor iminente în anumite domenii ale dreptului;

- pentru a avea o imagine mai clară a utilizării actuale a tehnologiilor informației și comunicațiilor (TIC) în sistemele de justiție, această ediție prezintă rezultatele unui sondaj realizat în rândul avocaților cu privire la modul în care aceștia comunică cu instanțele și la motivele pentru care aceștia utilizează TIC;
- întrucât standardele privind funcționarea instanțelor pot determina creșterea calității sistemelor de justiție, în prezenta ediție se examinează mai detaliat standardele care vizează îmbunătățirea procesului de gestionare a instanțelor și informarea părților cu privire la progresele înregistrate în ceea ce privește cazul lor.

Întrucât aceasta este cea de-a cincea ediție, tabloul de bord face, de asemenea, un bilanț al progreselor realizate de-a lungul timpului.

Deși încă lipsesc date pentru anumite state membre, lacunele în materie de date continuă să se reducă, în special în ceea ce privește indicatorii referitori la eficiența sistemelor de justiție. Cooperarea fructuoasă cu punctele de contact naționale din statele membre cu privire la sistemele naționale de justiție[4], precum și cu diferitele comitete și rețele judiciare europene, a dus la îmbogățirea semnificativă a datelor. Dificultățile rămase în ceea ce privește colectarea de date se datorează deseori capacității statistice insuficiente sau faptului că respectivele categorii naționale pentru care se colectează date nu corespund exact cu cele utilizate în cadrul tabloului de bord. În foarte puține cazuri, lacunele în materie de date sunt datorate lipsei de voință din partea anumitor autorități de a-și aduce contribuția. Comisia va continua să încurajeze statele membre să reducă în continuare acestor lacune în materie de date.

Ce este tabloul de bord al UE privind justiția?

Tabloul de bord al UE privind justiția este un instrument informativ comparativ al cărui scop este să ajute Uniunea și statele membre să îmbunătățească eficacitatea sistemelor lor naționale de justiție, furnizându-le date obiective, fiabile și comparabile privind calitatea, independența și eficiența sistemelor de justiție în toate statele membre. Tabloul de bord nu prezintă o clasificare generală unică, ci o imagine de ansamblu asupra modului de funcționare a tuturor sistemelor de justiție, pe baza unor diferiți indicatori de interes comun pentru toate statele membre.

Tabloul de bord nu promovează un anumit tip de sistem de justiție și tratează toate statele membre pe picior de egalitate.

Promptitudinea, independența, accesibilitatea și accesul ușor sunt câțiva dintre parametrii esențiali ai unui sistem de justiție eficace, indiferent de modelul sistemului național de justiție sau de tradiția juridică în care este ancorat acesta.

Tabloul de bord vizează în principal cauzele litigioase civile și comerciale, precum și cauzele de contencios administrativ, pentru a susține statele membre în eforturile lor de a deschide calea către un mediu care să favorizeze investițiile și antreprenoriatul și să fie orientat către cetățeni. Tabloul de bord este un instrument comparativ care evoluează în cadrul unui dialog cu statele membre și cu Parlamentul European, având obiectivul de a identifica parametrii esențiali ai unui sistem de justiție eficace.

[4] În vederea pregătirii tabloului de bord al UE privind justiția și pentru a promova schimbul de cele mai bune practici privind eficacitatea sistemelor de justiție, Comisia a solicitat statelor membre să desemneze două persoane de contact, una din partea puterii judiciare și una din partea Ministerului Justiției. Acest grup informal se întrunește periodic.

Care este metodologia tabloului de bord al UE privind justiția?

Tabloul de bord utilizează diverse surse de informații. Cele mai multe date cantitative sunt furnizate de Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției (CEPEJ), înființată de Consiliul Europei, cu care Comisia a încheiat un contract pentru realizarea unui studiu anual specific. Aceste date provin din perioada 2010-2015 și au fost furnizate de statele membre conform metodologiei CEPEJ. Studiul prezintă totodată observații detaliate și fișe informative pe țări, care oferă mai multe informații contextuale. Acestea trebuie să fie interpretate împreună cu cifrele. [5]

Datele colectate de CEPEJ cu privire la durata procedurilor indică durata lichidării stocului de cauze pendinte, care este durata calculată a procedurilor judiciare (pe baza raportului dintre cauzele pendinte și cele soluționate). Datele privind eficiența instanțelor în aplicarea dreptului Uniunii în anumite domenii indică durata medie a procedurilor rezultată din durata efectivă a cauzelor aflate pe rolul instanțelor. Ar trebui remarcat faptul că durata procedurilor judiciare poate să difere semnificativ din punct de vedere geografic pe teritoriul unui stat membru, în special în centrele urbane unde activitățile comerciale ar putea avea ca rezultat creșterea numărului de cauze.

Celelalte surse de date sunt: grupul de persoane de contact pentru sistemele naționale de justiție,[6] Rețeaua Europeană a Consiliilor Magistraturii (RECJ),[7] Rețeaua președinților Curților Supreme de Justiție ale UE (NPSJC),[8] Asociația Consiliilor de Stat și a Jurisdicțiilor Administrative Supreme din Uniunea Europeană (ACA-Europe)[9], Rețeaua europeană în domeniul concurenței (REC)[10], Comitetul pentru comunicații (COCOM)[11], Observatorul european al încălcărilor drepturilor de proprietate intelectuală[12], Rețeaua de cooperare pentru protecția consumatorilor (CPC)[13], Grupul de experți privind spălarea banilor și finanțarea terorismului (EGMLTF)[14],

---

5 http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm

6 În vederea pregătirii tabloului de bord al UE privind justiția și pentru a promova schimbul de cele mai bune practici privind eficacitatea sistemelor de justiție, Comisia a solicitat statelor membre să desemneze două persoane de contact, una din partea puterii judiciare și una din partea Ministerului Justiției. Acest grup informal se întrunește periodic.

7 RECJ reunește instituțiile naționale din statele membre ale UE care sunt independente de organul executiv și de cel legislativ și care sunt responsabile de sprijinirea sistemelor judiciare în înfăptuirea independentă a actului de justiție: https://www.encj.eu/

8 NPSJC oferă un forum prin intermediul căruia instituțiile europene au oportunitatea de a solicita avizul curților supreme și de a le aduce mai aproape prin încurajarea discuțiilor și a schimbului de idei. http://network-presidents.eu/

9 ACA-Europa este formată din Curtea de Justiție a Uniunii Europene și din Consiliile de Stat sau jurisdicțiile administrative supreme din toate statele membre ale Uniunii Europene. http://www.juradmin.eu/index.php/en/

10 REC a fost înființată ca un forum de discuții și cooperare între autoritățile europene din domeniul concurenței în cazurile în care se aplică articolele 101 și 102 din TFUE. REC constituie cadrul pentru mecanismele de cooperare strânsă prevăzute de Regulamentul nr. 1/2003 al Consiliului. Comisia și autoritățile naționale în domeniul concurenței din toate statele membre ale UE cooperează prin intermediul Rețelei europene în domeniul concurenței. http://ec.europa.eu/competition/ecn/index_en.html

11 COCOM este alcătuit din reprezentanți ai statelor membre ale UE. Rolul său principal este de a emite un aviz cu privire la proiectele de măsuri pe care Comisia intenționează să le adopte: https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/communications-committee

12 Observatorul European al Încălcărilor Drepturilor de Proprietate Intelectuală reprezintă o rețea de experți și părți interesate de specialitate. Acesta este alcătuit din reprezentanți ai sectoarelor public și privat, care colaborează în grupuri de lucru active. https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/home

13 CPC este o rețea de autorități responsabile de aplicarea legislației UE în domeniul protecției consumatorilor în statele membre ale UE și în țările SEE: http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_by_governance_tool/consumer_protection_cooperation_network/index_en.htm

14 EGMLTF se reunește în mod regulat pentru a face schimb de vederi și pentru a ajuta Comisia să definească politici și să elaboreze legislație nouă: http://ec.europa.eu/justice/civil/financial-crime/index_en.htm

Eurostat[15], Rețeaua Europeană de formare Judiciară (EJTN)[16], Consiliul Barourilor și Societăților de Avocatură din Europa (CCBE)[17] și Forumul Economic Mondial (WEF)[18]. Metodologia utilizată pentru tabloul de bord a fost îmbunătățită în continuare în strânsă cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele naționale de justiție, în special prin elaborarea unui chestionar și colectarea de date cu privire la anumite aspecte ale funcționării sistemelor de justiție.

Tabloul de bord conține date privind toate cele trei elemente principale ale unui sistem de justiție eficace: calitatea, independența și eficiența.

Acestea ar trebui să fie coroborate, deoarece toate cele trei elemente sunt necesare pentru eficacitatea unui sistem de justiție și sunt adesea interconectate (inițiativele menite să îmbunătățească unul dintre elemente pot avea o influență asupra altui element).

Cum contribuie tabloul de bord al privind justiția la semestrul european?

Tabloul de bord oferă o imagine generală comparativă asupra calității, independenței și eficienței sistemelor naționale de justiție și ajută statele membre să îmbunătățească eficacitatea sistemelor lor naționale de justiție. Astfel, este mai ușor să se identifice deficiențele și cele mai bune practici și să se țină evidența provocărilor și a progreselor. În contextul semestrului european, se efectuează evaluări specifice fiecărei țări prin dialog bilateral cu autoritățile și părțile interesate în cauză. Această evaluare ține cont de particularitățile sistemului juridic și de contextul statelor membre în cauză. Aceasta poate determina Comisia să propună Consiliului să adopte *recomandări specifice fiecărei țări* cu privire la îmbunătățirea sistemelor de justiție naționale[19].

2. CONTEXT: REFORMELE ÎN DOMENIUL JUSTIȚIEI RĂMÂN O PRIORITATE

– Evoluții la nivel național și la nivelul UE –

În 2016, un număr mare de state membre și-au continuat eforturile de îmbunătățire a eficacității sistemului lor național de justiție. Reformele în domeniul justiției necesită timp, uneori trecând mai mulți ani de la primul anunț privind noi reforme, adoptarea de măsuri legislative și de reglementare și până la punerea în aplicare efectivă a măsurilor adoptate. Figura 1 prezintă o imagine generală a reformelor în domeniul justiției atât a celor adoptate, cât și a celor avute în vedere. Este vorba despre o prezentare factuală de tip „cine ce face", fără nicio evaluare calitativă. În acest sens, este important să se sublinieze faptul că orice reformă în domeniul justiției ar trebui să susțină statul de drept și să respecte standardele europene privind independența sistemului judiciar. Figura1 arată că dreptul procedural rămâne un domeniu de

[15] Eurostat este Oficiul de Statistică al Uniunii Europene: http://ec.europa.eu/eurostat/about/overview

[16] EJTN este principala platformă și principalul promotor pentru acțiunile de formare și schimbul de cunoștințe despre sistemul judiciar european. Aceasta elaborează standarde și programe în materie de formare, coordonează schimburile și programele în domeniul formării judiciare, diseminează expertiza în materie de formare și promovează cooperarea între instituțiile de formare judiciară din UE. EJTN are aproximativ 34 de membri care reprezintă statele membre ale UE și organisme transnaționale din UE. http://www.ejtn.eu/ .

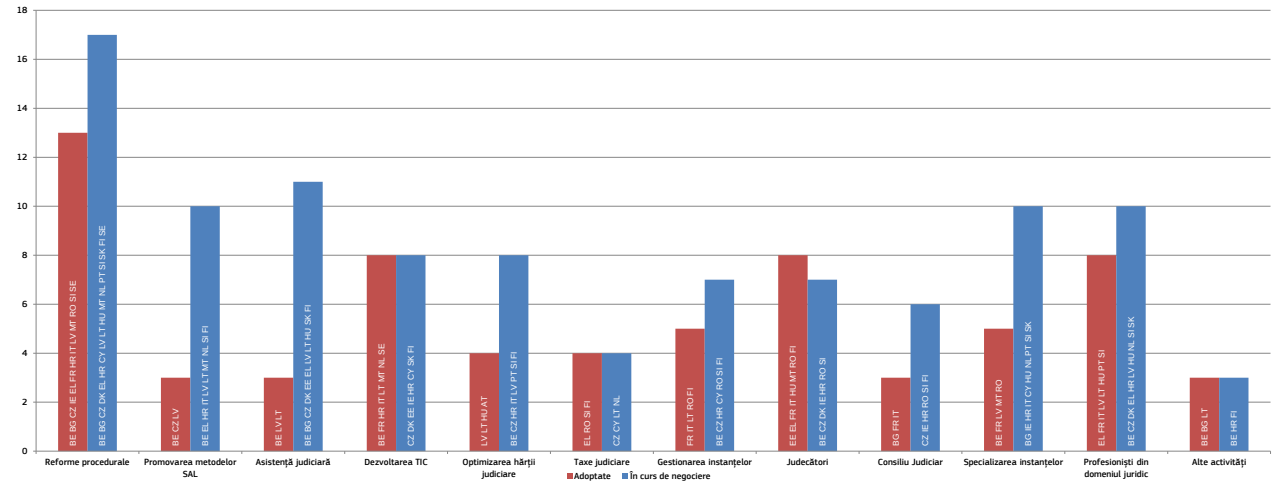
[17] CCBE este o asociație internațională fără scop lucrativ, care reprezintă barourile și societățile juridice europene. CCBE include ca membre barouri și societăți de avocatură din 45 de țări din UE, SEE și din întreaga Europă: http://www.ccbe.eu/

[18] WEF este o organizație internațională de cooperare între sectoarele public și privat, ai cărei membri sunt societăți: https://www.weforum.org/

[19] Motivele emiterii recomandărilor specifice fiecărei țări și progresele înregistrate în ceea ce privește punerea în aplicare a acestor recomandări sunt prezentate anual de către Comisie în rapoarte de țară individuale sub forma unor documente de lucru ale serviciilor Comisiei: https://ec.europa.eu/info/publications/2017-european-semester-country-reports_en

interes deosebit într-o serie de state membre și că au fost anunțate un număr semnificativ de noi reforme în ceea ce privește asistența juridică, metodele de soluționare alternativă a litigiilor (SAL), specializarea judiciară și hărțile judiciare. Comparația cu tabloul de bord din 2015 arată că nivelul de activitate a rămas în general stabil, atât în ceea ce privește reformele anunțate, cât și măsurile în curs de negociere.

Figura 1: Activitatea legislativă și de reglementare cu privire la sistemele de justiție în 2016 ***(măsuri adoptate/inițiative în curs de negociere în funcție de statul membru) (sursa: Comisia Europeană[20])***

UE încurajează anumite state membre să îmbunătățească eficacitatea sistemelor lor de justiție. În cadrul semestrului european 2016, pe baza unei propuneri a Comisiei, Consiliul a adresat unui număr de șase state membre recomandări specifice de țară în acest domeniu[21]. Ca urmare a progreselor realizate, două dintre statele membre care au făcut obiectul unei recomandări specifice de țară în 2015 nu au mai primit o astfel de recomandare în 2016[22]. Pe lângă cele state membre care fac obiectul unor recomandări specifice de țară, mai sunt opt state membre care se confruntă în continuare cu dificultăți specifice și care sunt monitorizate îndeaproape de către Comisie prin intermediul semestrului european și al programelor de ajustare economică[23].

---

20 Informațiile au fost colectate în colaborare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale pentru 25 de state membre. PL și UK nu au prezentat informații. DE a explicat faptul că există o serie de reforme în curs de desfășurare în ceea ce privește sistemul judiciar, domeniul de aplicare și amploarea procesului de reformă putând varia în cele 16 landuri.

21 BG, HR, IT, CY, PT, SK; a se vedea Recomandarea Consiliului din 12 iulie 2016 privind Programul național de reformă al Bulgariei pentru 2016 și care include un aviz al Consiliului cu privire la Programul de convergență al Bulgariei, (2016/C 299/08); Recomandarea Consiliului din 12 iulie 2016 privind Programul național de reformă al Croației pentru 2016 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență al Croației pentru 2016 (2016/C 299/23); Recomandarea Consiliului din 12 iulie 2016 privind Programul național de reformă al Italiei pentru 2016 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Italiei pentru 2016 (2016/C 299/01); Recomandarea Consiliului din 12 iulie 2016 privind Programul național de reformă al Ciprului pentru 2016 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Ciprului pentru 2016 (2016/C 299/07); Recomandarea Consiliului din 12 iulie 2016 privind Programul național de reformă al Portugaliei pentru 2016 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Portugaliei pentru 2016 (2016/C 299/26); Recomandarea Consiliului din 12 iulie 2016 privind Programul național de reformă al Slovaciei pentru 2016 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Slovaciei pentru 2016 (2016/C 299/15).

22 LV și SI.

23 BE, ES, LV, MT, PL, RO, SI. Aceste provocări au fost reflectate în considerentele din recomandările specifice fiecărei țări și în rapoartele de țară referitoare la aceste state membre. Rapoartele de țară sunt disponibile la adresa: https://ec.europa.eu/info/publications/2017-european-semester-country-reports_ro. În plus, reformele în

Comisia sprijină în continuare procesul de reformă în domeniul justiției în România și Bulgaria prin intermediul mecanismului de cooperare și de verificare[24].

În 2016, în Cadrul UE privind statul de drept[25], Comisia a adoptat două recomandări privind statul de drept în Polonia, prezentându-și preocupările și recomandările cu privire la modul în care acestea pot fi soluționate[26]. Din punctul de vedere al Comisiei, Curtea Constituțională a Poloniei trebuie să fie în măsură să îndeplinească toate responsabilitățile care îi revin în temeiul Constituției, în special, să asigure un control eficace al constituționalității actelor legislative.

Comisia continuă să sprijine reformele în domeniul justiției prin fondurile structurale și de investiții europene (fondurile ESI). În actuala perioadă de programare 2014-2020, vor fi acordate până la 4,2 miliarde EUR din fondurile ESI pentru susținerea eforturilor depuse de statele membre în vederea consolidării capacității administrației lor publice, inclusiv în domeniul justiției. 14 state membre au identificat justiția drept un domeniu prioritar pentru a beneficia de sprijin din fondurile ESI. Comisia subliniază importanța adoptării unei abordări bazate pe rezultate atunci când pune în aplicare aceste priorități și face apel la statele membre să evalueze impactul sprijinului acordat din fondurile ESI. În 2016, cinci state membre[27] au solicitat asistență tehnică Serviciului de sprijin pentru reforme structurale al Comisiei, de exemplu cu privire la schimbul de experiențe naționale în ceea ce privește reforma hărții judiciare.

Impactul economic pozitiv al bunei funcționări a sistemului de justiție justifică aceste eforturi. Un studiu realizat în 2017 de Centrul Comun de Cercetare identifică unele corelații între îmbunătățirea eficienței sistemului judiciar și rata de creștere a economiei și între percepția întreprinderilor asupra independenței sistemului judiciar și creșterea productivității[28]. Acolo unde sistemele judiciare garantează exercitarea drepturilor, creditorii sunt mai dispuși să acorde împrumuturi, comportamentul oportunist al întreprinderilor este descurajat, costurile aferente tranzacțiilor se reduc, iar întreprinderile inovatoare sunt mai dispuse să investească. Acest impact pozitiv este evidențiat și prin studii suplimentare, inclusiv cele realizate de Fondul Monetar Internațional, Banca Centrală Europeană, OCDE, Forumul Economic Mondial și Banca Mondială[29].

– Evoluții în ceea ce privește volumul de cauze –

Contextul general este caracterizat de un nivel ridicat destul de stabil al volumului de cauze din sistemele de justiție ale statelor membre, chiar dacă nivelul diferă semnificativ de la un stat membru la altul (Figura 2). Acest lucru arată cât este de important să se continue eforturile de asigurare a eficacității sistemului de justiție.

---

domeniul justiției în EL sunt monitorizate îndeaproape în contextul Programului de ajustare economică pentru Grecia.

[24] Raport privind progresele realizate de Bulgaria în cadrul Mecanismului de cooperare și de verificare, COM(2017) 43 final; Raport privind progresele realizate de România în cadrul Mecanismului de cooperare și verificare COM(2017) 44 final.

[25] COM(2014) 158 final/2.

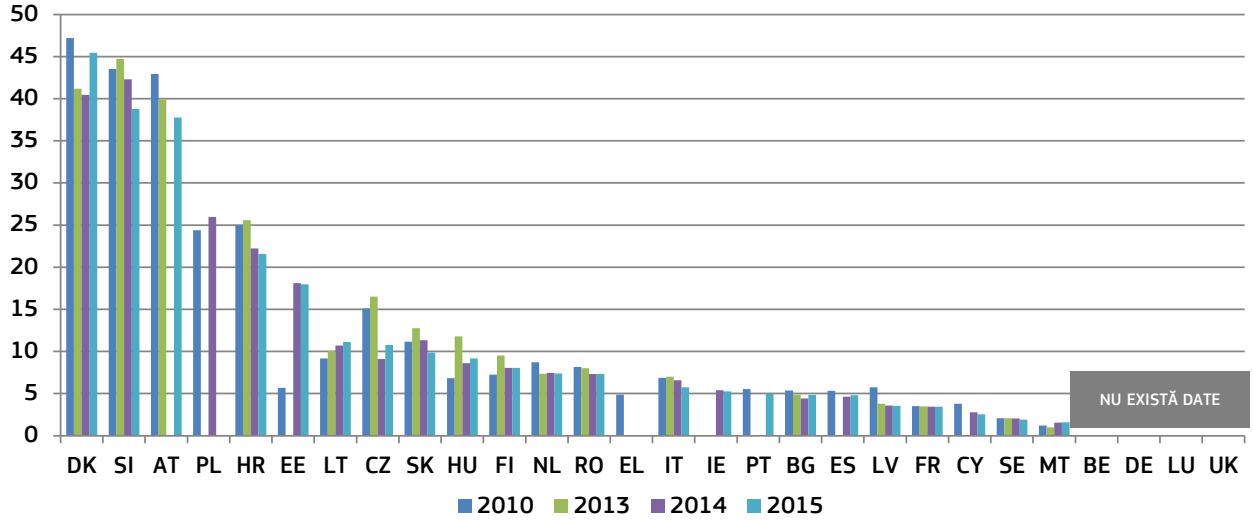
[26] Recomandarea (UE) 2016/1374 a Comisiei din 27 iulie 2016 privind statul de drept în Polonia, JO L 217, 12.8.2016, p. 53; Recomandarea (UE) 2017/146 a Comisiei din 21 decembrie 2016 privind statul de drept în Polonia, JO L 22, 27.1.2017, p. 65. A se vedea, de asemenea, IP/16/2643 și IP/16/4476.

[27] BG, EL, HR, CY, SI.

[28] „Sistemul judiciar și dezvoltarea economică în statele membre ale UE", JRC (în curs de apariție).

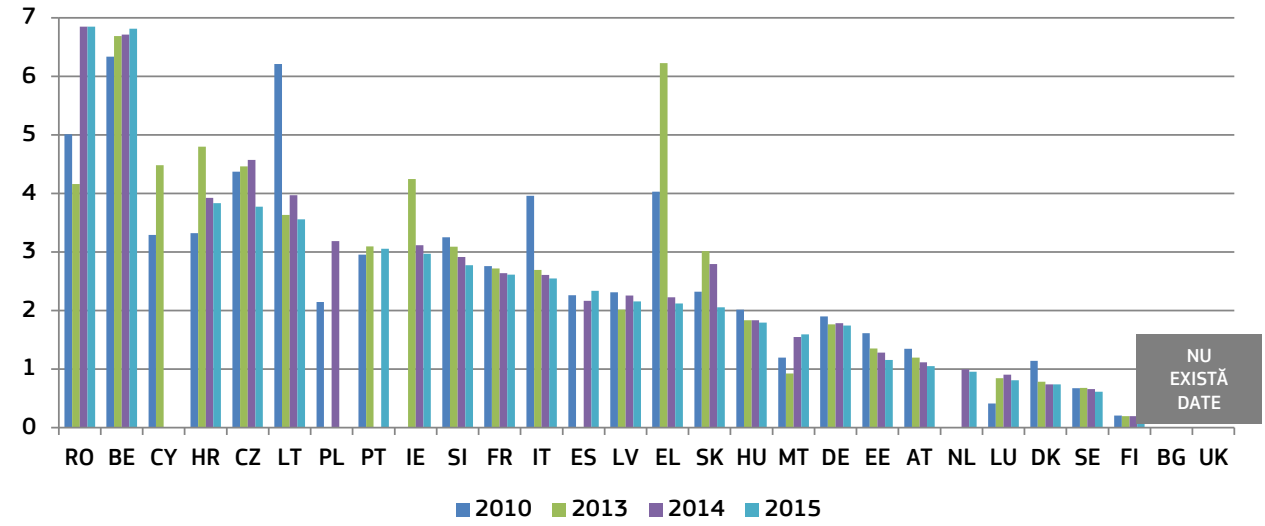
[29] A se vedea referințele din Tabloul de bord al UE privind justiția din 2016.

Figura 2: Numărul de noi cauze <u>civile, comerciale, de contencios administrativ și de altă natură</u>* *(în primă instanță/la 100 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ[30])*

** Conform metodologiei CEPEJ, această categorie include toate cauzele litigioase și nelitigioase civile și comerciale, cauzele nelitigioase privind cartea funciară și registrul comerțului, cauzele privind alte registre, alte cauze nelitigioase, cauzele de contencios administrativ și alte cauze non-penale. Modificări ale metodologiei în CZ, HR, MT și FI.*

Figura 3: Numărul de noi <u>cauze litigioase civile și comerciale</u>* *(în primă instanță/la 100 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ)*

** Conform metodologiei CEPEJ, cauzele litigioase civile/comerciale se referă la litigii între părți, de exemplu litigiile legate de contracte. Cauzele civile/comerciale nelitigioase se referă la procedurile necontestate, de exemplu, ordine de plată necontestate. Modificări ale metodologiei în CZ, HR, IT și FI. Datele pentru NL includ cauze nelitigioase. DE: Datele se bazează exclusiv pe statistici privind administrarea justiției publicate de către Oficiul Federal German de Statistică.*

[30] Studiul din 2016 privind funcționarea sistemelor judiciare din statele membre ale UE, realizat pentru Comisie de Secretariatul CEPEJ: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm

3. CONSTATĂRI-CHEIE ALE TABLOULUI DE BORD AL UE PRIVIND JUSTIȚIA PE 2017

Eficiența, calitatea și independența sunt principalii parametri ai unui sistem de justiție eficace, iar tabloul de bord prezintă indicatori cu privire la toți acești trei parametri.

3.1 Eficiența sistemelor de justiție

Tabloul de bord examinează eficiența procedurilor în domeniile largi ale cauzelor civile, comerciale și administrative și în domenii specifice în care instanțele aplică dreptul Uniunii[31].

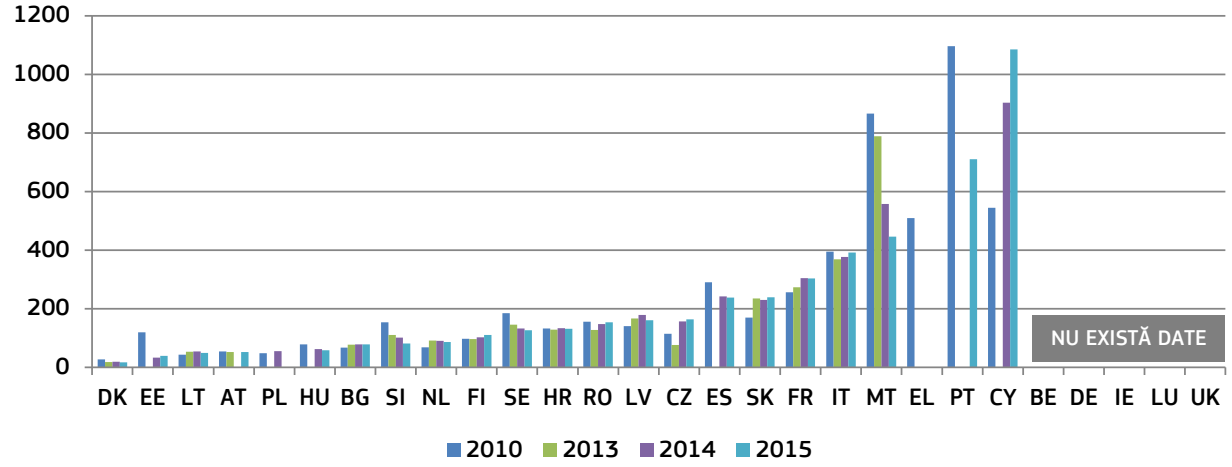
3.1.1 Date generale privind eficiența

Indicatorii referitori la eficiența procedurilor în amplele domenii ale cauzelor civile, comerciale și administrative sunt: durata procedurilor (durata lichidării stocului de cauze pendinte); rata de soluționare a cauzelor și numărul de cauze pendinte.

3.1.1.1 Durata procedurilor

Durata procedurilor reprezintă timpul necesar (în zile), conform estimărilor, pentru soluționarea unei cauze în instanță, ceea ce înseamnă timpul necesar pentru ca organul jurisdicțional să pronunțe o hotărâre în primă instanță. Indicatorul „durata lichidării stocului de cauze pendinte" reprezintă numărul de cauze nesoluționate împărțit la numărul de cauze soluționate la sfârșitul anului înmulțit cu 365 (de zile)[32]. Toate figurile[33] referă la proceduri în primă instanță și compară, în cazul în care sunt disponibile, datele din 2010, 2013, 2014 și 2015[34].

Graficul 4: Timpul necesar pentru soluționarea <u>cauzelor civile, comerciale, administrative și de altă natură</u>* *(în primă instanță/în zile) (sursa: studiul CEPEJ)*

** Conform metodologiei CEPEJ, această categorie include toate cauzele litigioase și nelitigioase civile și comerciale, cauzele nelitigioase privind cartea funciară și registrul comerțului, cauzele privind alte registre, alte cauze nelitigioase, cauzele de contencios administrativ și alte cauze non-penale. Au fost raportate modificări ale metodologiei în CZ, HR, IT, HU, MT, PT și FI. Cauzele pendinte includ toate instanțele din CZ și SK.*

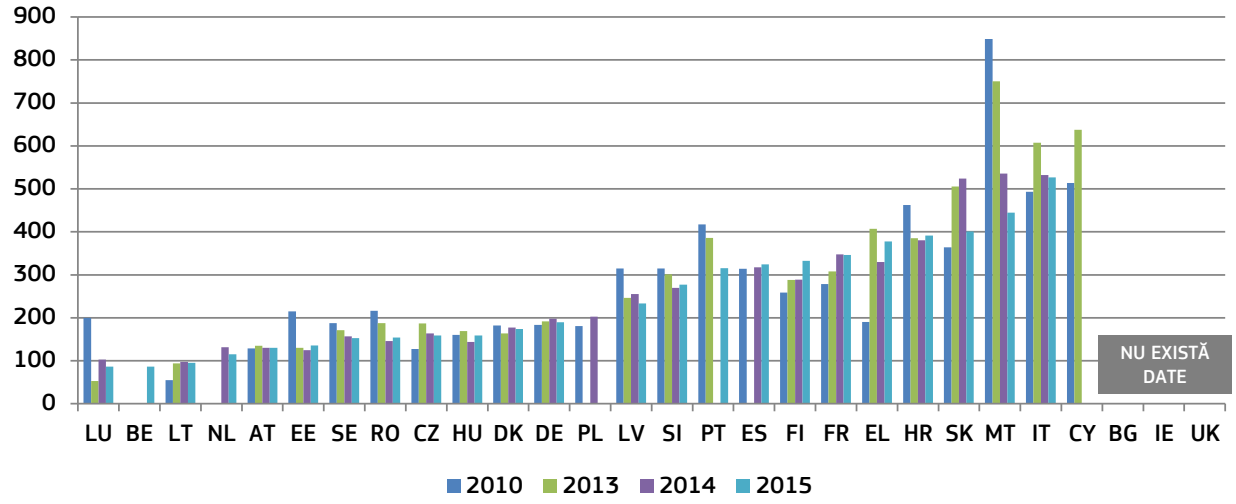
[31] Executarea procedurilor judiciare este de asemenea importantă pentru eficiența unui sistem de justiție. Cu toate acestea, în majoritatea statelor membre nu sunt disponibile date comparabile.

[32] Durata procedurilor, rata de variație a stocului de cauze pendinte și numărul de cauze pendinte sunt indicatori standard definiți de CEPEJ: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp

[33] Datele CEPEJ privind procedurile în a doua instanță și la Curtea Supremă, precum și cele privind anumite categorii de cauze (de exemplu, insolvența) nu sunt disponibile pentru un număr suficient de state membre.

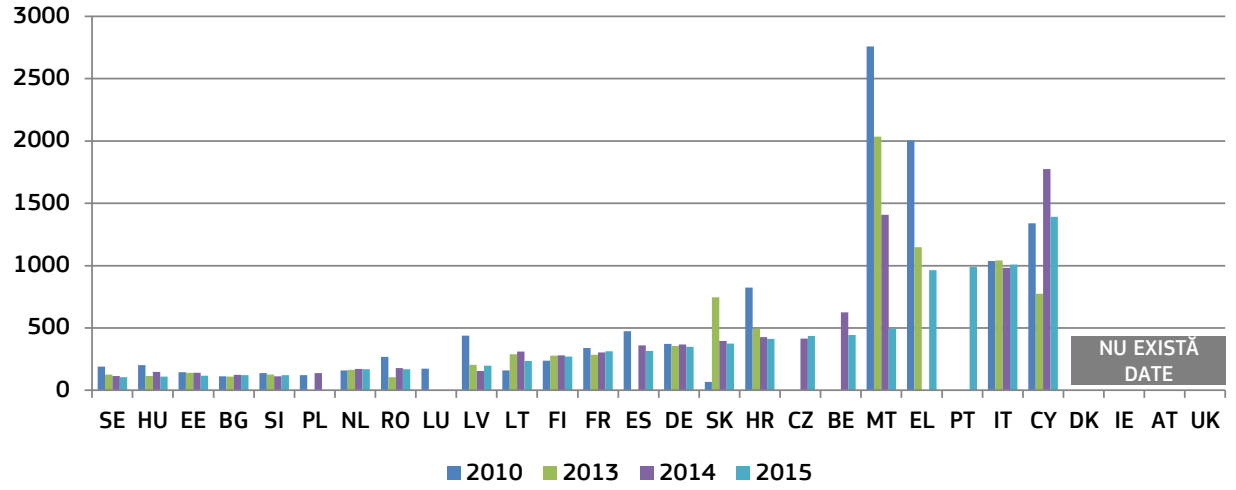
[34] S-au ales anii astfel încât să se păstreze perspectiva de cinci ani, anul 2010 fiind de referință, în același timp fără supraaglomerarea cifrelor. Anul 2012 este disponibil în raportul CEPEJ.

Figura 5: Timpul necesar pentru soluționarea cauzelor litigioase civile și comerciale* *(în primă instanță/în zile) (sursa: studiul CEPEJ)*

** Conform metodologiei CEPEJ, cauzele litigioase civile/comerciale se referă la litigii între părți, de exemplu litigiile legate de contracte. Cauzele civile/comerciale nelitigioase se referă la procedurile necontestate, de exemplu, ordine de plată necontestate. Au fost raportate modificări ale metodologiei în CZ, HR, IT, HU, MT, PT și FI. Cauzele pendinte includ toate instanțele din CZ și SK. Datele pentru NL includ cauzele nelitigioase. DE: Datele se bazează exclusiv pe statistici privind administrarea justiției publicate de către Oficiul Federal German de Statistică.*

Figura 6:Timpul necesar pentru soluționarea cauzelor de contencios administrativ* *(în primă instanță/în zile) (sursa: studiul CEPEJ)*

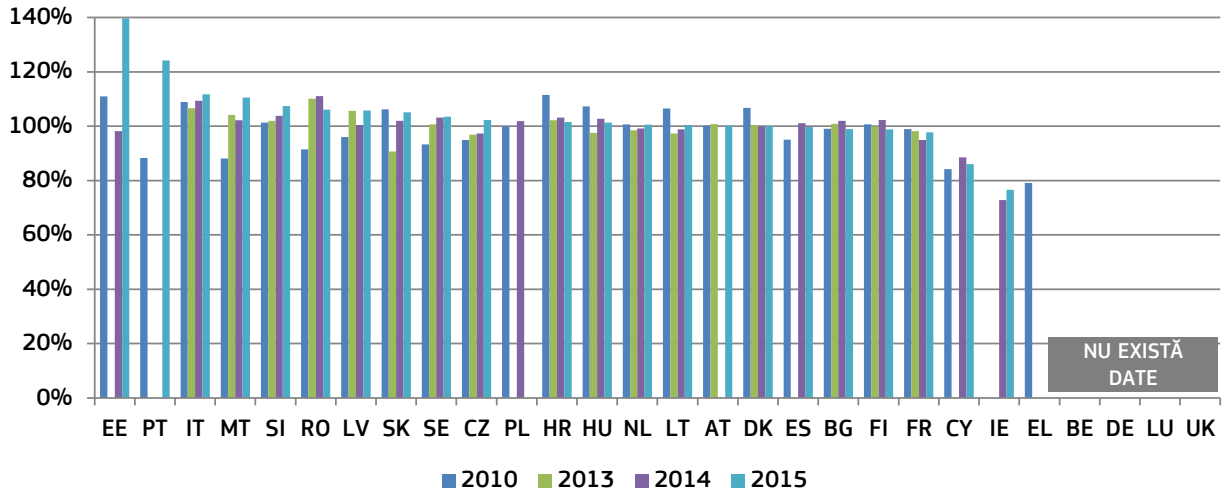

** Conform metodologiei CEPEJ, cauzele de contencios administrativ se referă la litigii între cetățeni și autoritățile locale, regionale sau naționale. Au fost raportate modificări ale metodologiei în HR, HU și FI. Cauzele pendinte includ toate instanțele din CZ și SK. DK, IE și AT nu înregistrează în mod separat cauzele de contencios administrativ. DE: Datele se bazează exclusiv pe statistici privind administrarea justiției publicate de către Oficiul Federal German de Statistică.*

3.1.1.2 Rata de soluționare a cauzelor

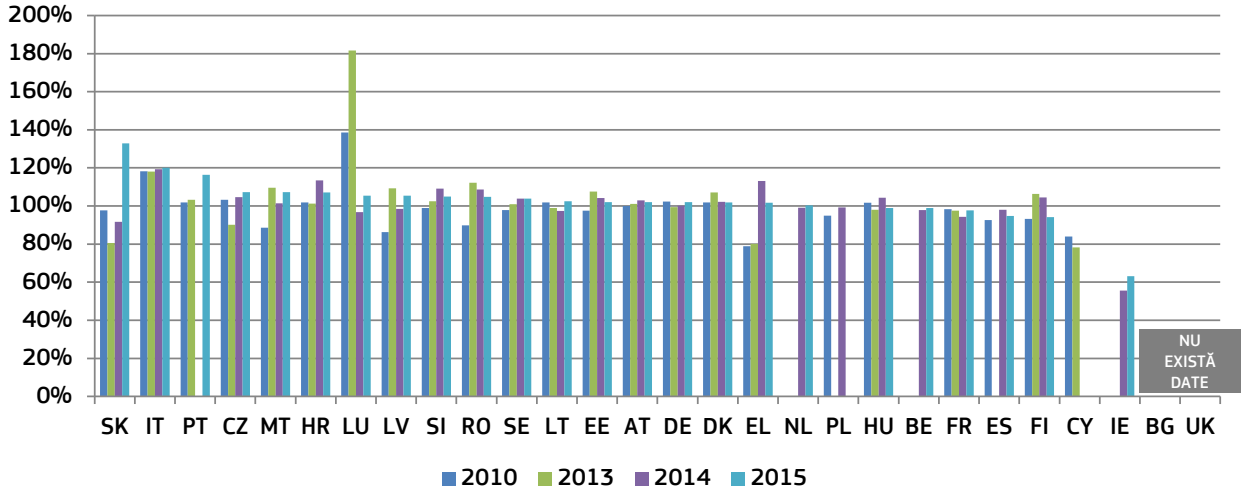
Rata de soluționare a cauzelor este raportul dintre numărul de cauze soluționate și numărul de cauze noi. Aceasta măsoară capacitatea instanței de a face față volumului de cauze noi. Atunci când rata de soluționare a cauzelor este de aproximativ 100 % sau mai mare, acest lucru înseamnă că sistemul judiciar este capabil să soluționeze cel puțin numărul de cauze nou introduse. Atunci când rata de soluționare a cauzelor este mai mică de 100 %, acest lucru înseamnă că instanțele soluționează mai puține cauze decât numărul de cauze noi.

Figura 7: Rata de soluționare a <u>cauzelor civile, comerciale, administrative și de altă natură</u>* *(în primă instanță/în % – valorile mai mari de 100 % indică faptul că numărul de cauze soluționate depășește numărul de cauze noi, în timp ce valorile mai mici de 100 % indică faptul că numărul de cauze soluționate este mai mic decât numărul de cauze noi) (sursa: studiul CEPEJ)*

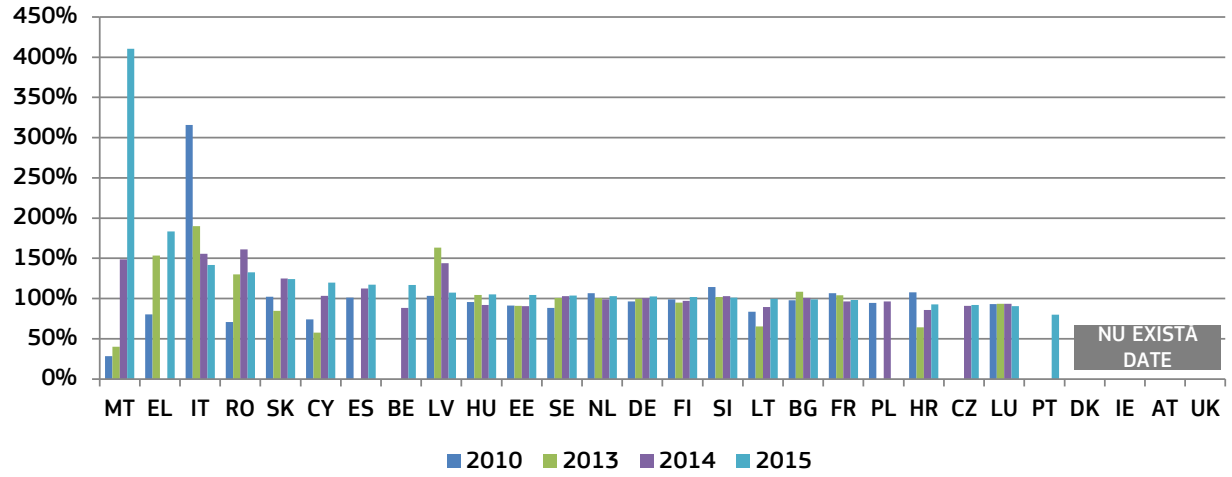
** Au fost raportate modificări ale metodologiei în CZ, HR, IT, HU, MT, PT și FI. Datele pentru EE reflectă o creștere cu 50 % a cauzelor soluționate în materie de registre. IE: Este de așteptat ca numărul cauzelor soluționate să fie subraportat din cauza metodologiei.*

Figura 8: Rata de soluționare a <u>cauzelor litigioase civile și comerciale</u>* *(în primă instanță/în %) (sursa: studiul CEPEJ)*

** Au fost raportate modificări ale metodologiei în CZ, HR, IT, HU, MT, PT și FI. IE: Este de așteptat ca numărul cauzelor soluționate să fie subraportat din cauza metodologiei. Datele pentru NL includ cauze nelitigioase. DE: Datele se bazează exclusiv pe statistici privind administrarea justiției publicate de către Oficiul Federal German de Statistică.*

Graficul 9: Rata de soluționare a <u>cauzelor de contencios administrativ</u>* *(în primă instanță/în %) (sursa: studiul CEPEJ)*

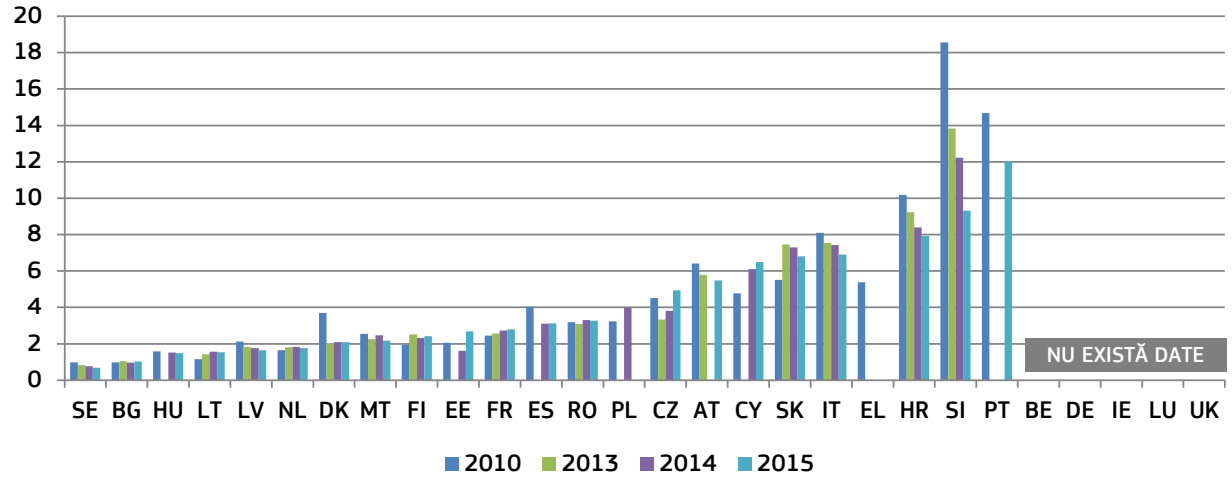

** Au fost raportate modificări ale metodologiei în HU și FI. Sistemul judiciar administrativ a fost reorganizat în HR. Cauzele pendinte includ toate instanțele din CZ și SK. DK, IE și AT nu înregistrează cauzele de contencios administrativ separat. DE: Datele se bazează exclusiv pe statistici privind administrarea justiției publicate de către Oficiul Federal German de Statistică.*

3.1.1.3 Cauzele pendinte

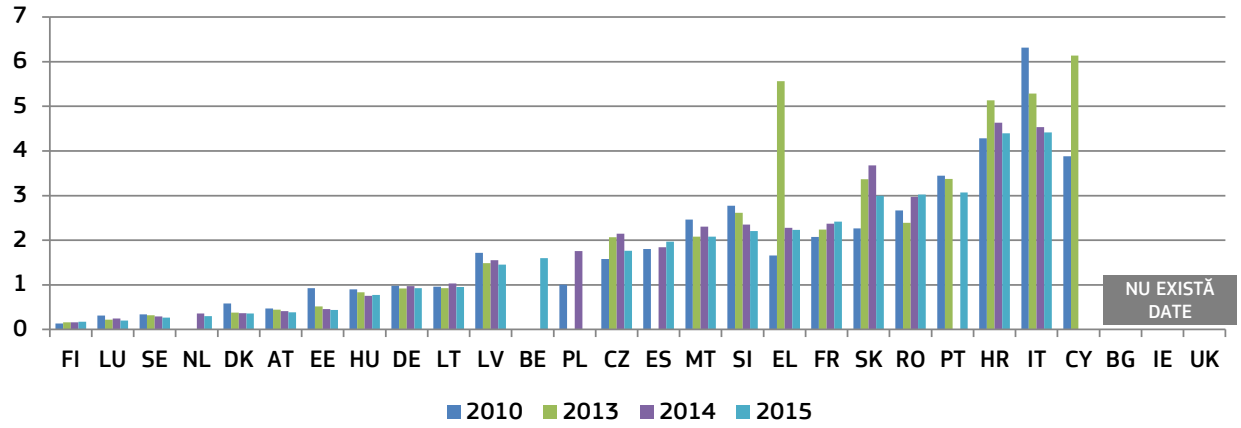
Numărul de cauze pendinte reprezintă numărul de cauze care se află încă în curs de soluționare la sfârșitul unui exercițiu. De asemenea, acesta influențează durata lichidării stocului de cauze pendinte.

Figura 10: Numărul de <u>alte cauze pendinte civile, comerciale și administrative</u>* *(în primă instanță/la 100 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ)*

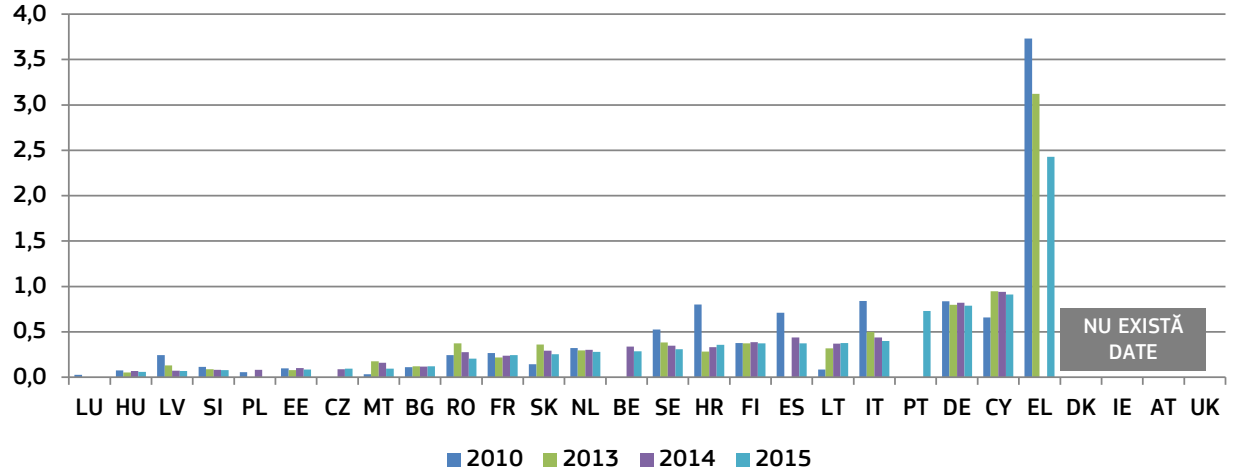
** Au fost raportate modificări ale metodologiei în CZ, HR, IT, HU, MT, PT și FI. Cauzele pendinte includ toate instanțele din CZ și SK.*

Figura 11: Numărul de <u>cauze litigioase civile și comerciale pendinte</u>* *(în primă instanță/la 100 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ)*

** Au fost raportate modificări ale metodologiei în CZ, HR, IT, HU, MT, PT și FI. Cauzele pendinte includ toate instanțele din CZ și SK. Datele pentru NL includ cauzele nelitigioase. DE: Datele se bazează exclusiv pe statistici privind administrarea justiției publicate de către Oficiul Federal German de Statistică.*

Figura 12: Numărul de <u>cauze de contencios administrativ pendinte</u>* *(în primă instanță/la 100 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ)*

** Au fost raportate modificări ale metodologiei în HR, HU și FI. Cauzele pendinte includ toate instanțele din CZ și SK. DK, IE și AT nu înregistrează în mod separat cauzele de contencios administrativ. DE: Datele se bazează exclusiv pe statistici privind administrarea justiției publicate de către Oficiul Federal German de Statistică.*

3.1.2 Eficiența în domenii specifice ale dreptului Uniunii

Prezenta secțiune completează datele generale privind eficiența sistemelor de justiție și prezintă durata medie a procedurilor[35] în domenii specifice atunci când este implicat dreptul Uniunii. Tabloul de bord din 2017 se bazează pe date anterioare din domeniile concurenței, comunicațiilor electronice, mărcii UE și protecției consumatorului, introducând totodată date privind acțiuni de combatere a spălării banilor. Domeniile sunt selectate ținându-se cont de relevanța lor pentru piața unică și mediul de afaceri. În general, întârzierile importante înregistrate de acțiunile în

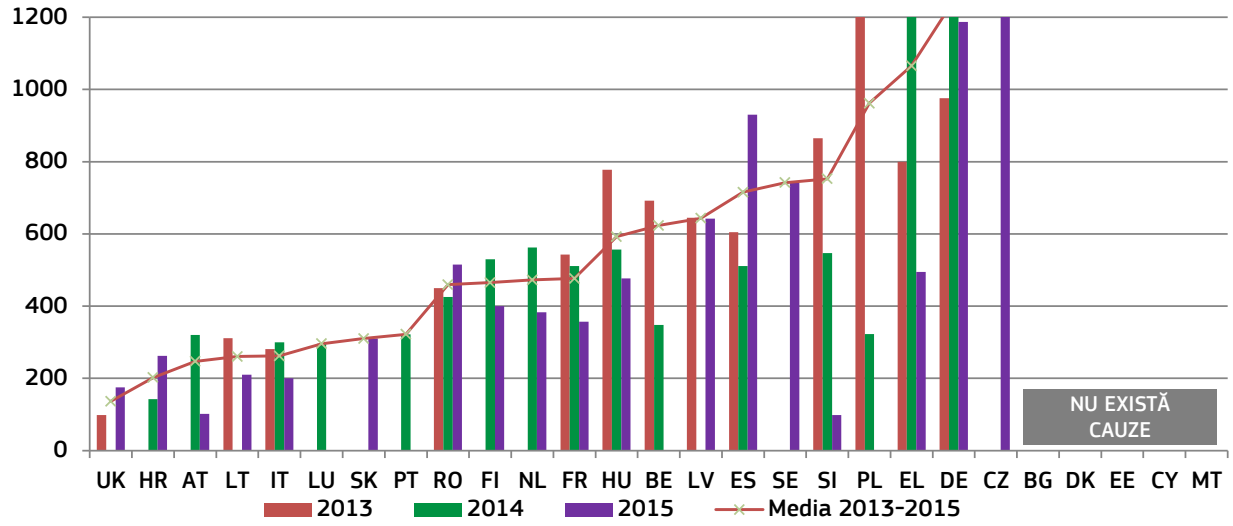
[35] Durata procedurilor în domenii specifice se calculează în zile calendaristice, începând din ziua în care s-a introdus o acțiune sau o cale de atac în instanță (sau începând din ziua în care punerea sub acuzare a devenit definitivă) și din ziua în care instanța a adoptat o hotărâre (Figurile 13-16, 18 și 20). Valorile sunt clasificate după media ponderată a datelor pentru anii 2013, 2014 și 2015, în cazul figurilor 13-16, și pentru anii 2014 și 2015, în cazul figurilor 17-18. În cazul în care datele nu au fost disponibile pentru toți anii, media reflectă datele disponibile calculate pe baza tuturor cauzelor, a unui eșantion de cauze sau estimări.

justiție pot avea consecințe negative asupra asigurării respectării drepturilor care decurg din dreptul Uniunii, de exemplu atunci când nu mai sunt disponibile căi de atac adecvate sau când se produc daune financiare importante care devin nerecuperabile.

– Concurența –

Aplicarea eficace a dreptului concurenței asigură condiții echitabile pentru întreprinderi și, prin urmare, este esențială pentru un mediu de afaceri atractiv. Figura de mai jos prezintă durata medie a procedurilor împotriva deciziilor autorităților naționale din domeniul concurenței care pun în aplicare articolele 101 și 102 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE)[36].

Figura13 Concurența: *Durata medie a procedurilor de control judiciar* (în primă instanță/în zile) (sursa: Comisia Europeană împreună cu Rețeaua europeană în domeniul concurenței)*

** IE și AT: scenariul nu se aplică deoarece autoritățile nu sunt competente să ia deciziile respective. AT: datele nu se bazează pe căile de atac introduse împotriva autorității naționale în domeniul concurenței. Numărul de cauze a fost limitat (sub 5 pe an) în unii ani pentru majoritatea statelor membre, ceea ce poate face ca datele anuale să depindă de o cauză în mod excepțional îndelungată sau scurtă și să producă variații mari de la un an la altul. DE: datele se referă la cauze care implică amenzi, în care „prima instanță" pronunță hotărârea și în care decizia autorității de concurență este actul de trimitere în judecată. FR: datele includ două cauze privind revizuirea deciziilor prin care se dispun măsuri provizorii și care, prin urmare, sunt tratate cu un anumit grad de celeritate. O coloană necompletată în anul respectiv înseamnă că nu există cauze raportate de BE, CZ, HR, LV, LT, LU, NL, PL, SK, FI, SE și UK, și nu sunt date disponibile pentru AT. În statele membre în care nu s-au înregistrat cauze, această situație se poate datora faptului că deciziile autorității de concurență nu au fost contestate în instanță (de exemplu, în LU). DE: media este de 1 246 de zile; CZ: media este de 2 091 de zile;*

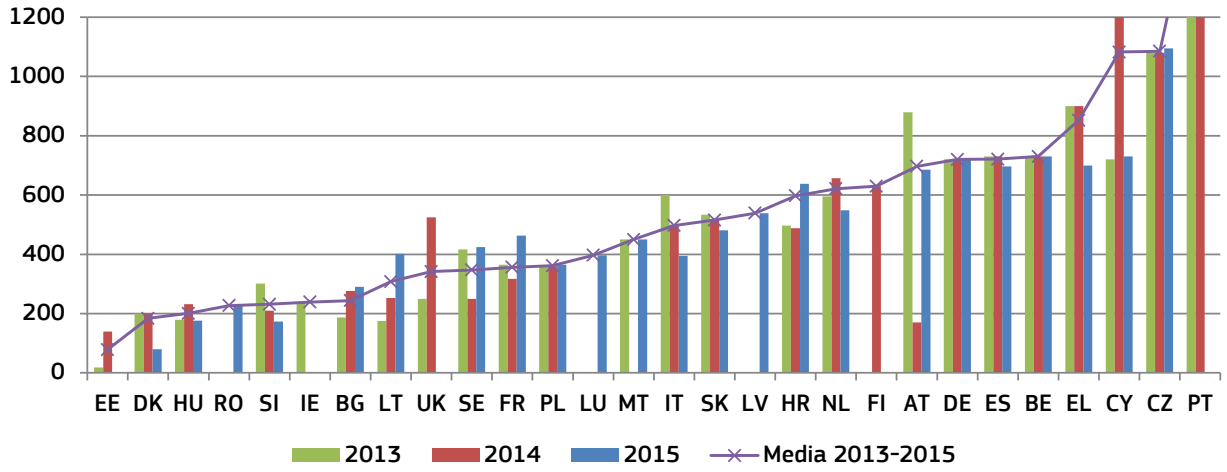
– Comunicații electronice –

Legislația UE în domeniul comunicațiilor electronice are drept obiectiv să crească gradul de competitivitate al piețelor vizate, să contribuie la dezvoltarea pieței interne și să genereze investiții, inovare și creștere economică. Punerea în aplicarea efectivă a acestei legislații este esențială și pentru atingerea obiectivelor pe care le constituie scăderea prețurilor pentru consumatori și o mai bună calitate a serviciilor. Figura de mai jos prezintă durata medie a procedurilor de control judiciar împotriva deciziilor autorităților naționale de reglementare care

[36] A se vedea http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EN

pun în aplicare legislația UE în domeniul comunicațiilor electronice.[37] Aceasta acoperă un spectru larg de cauze, care variază de la „analize ale pieței” mai complexe până la chestiuni axate pe consumatori.

Figura 14 Comunicații electronice: *Durata medie a procedurilor de control judiciar* (în primă instanță/în zile) (sursa: Comisia Europeană împreună cu Comitetul pentru comunicații)*

** Numărul cauzelor variază de la un stat membru la altul. O coloană necompletată indică faptul că statul membru nu a raportat nicio cauză pentru anul respectiv. În unele cazuri, numărul limitat de cauze relevante (BE, EE, IE, CY, LT și UK) poate face ca datele anuale să depindă de o cauză în mod excepțional îndelungată sau scurtă și să producă variații mari de la un an la altul. DK: un organ cvasijudiciar responsabil de judecarea căilor de atac în primă instanță. ES, AT și PL: sunt responsabile instanțe diferite, în funcție de obiectul cauzei. PT: media este de 1 706 zile.*

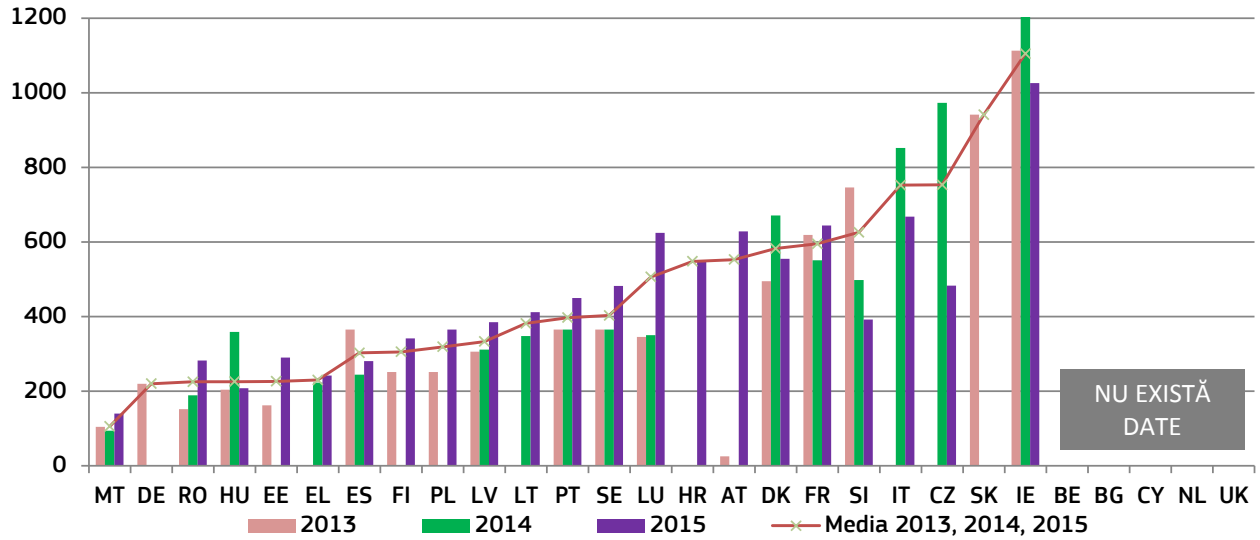
– Marca UE –

Eficacitatea asigurării respectării drepturilor de proprietate intelectuală are un rol esențial în stimularea investițiilor în inovare. Marca UE este cel mai răspândit titlu UE de proprietate intelectuală. Legislația comunitară privind mărcile UE[38] acordă un rol important instanțelor naționale, care acționează ca instanțe ale Uniunii și pronunță hotărâri care afectează teritoriul pieței unice. Figura de mai jos prezintă durata medie a cauzelor având drept obiect încălcarea drepturilor aferente unei mărci UE în litigii între părți persoane fizice.

Figura 15 Marca UE: *durata medie a cauzelor având drept obiect încălcarea drepturilor aferente unei mărci UE* (în primă instanță/în zile) (sursa: Comisia Europeană, împreună cu Observatorul European al Încălcărilor Drepturilor de Proprietate Intelectuală)*

[37] Calculul a fost efectuat pe baza duratei căilor de atac introduse împotriva deciziilor autorităților naționale de reglementare care aplică legislația națională de punere în aplicare a cadrului de reglementare pentru comunicațiile electronice [Directiva 2002/19/CE (Directiva privind accesul), Directiva 2002/20/CE (Directiva privind autorizarea), Directiva 2002/21/CE (Directiva-cadru), Directiva 2002/22/CE (Directiva privind serviciul universal) și alte acte legislative aplicabile ale UE, cum ar fi programul pentru politica în domeniul spectrului de frecvențe radio, deciziile Comisiei privind spectrul, cu excepția Directivei 2002/58/CE asupra confidențialității și comunicațiilor electronice.]

[38] Regulamentul privind marca comunitară (207/2009/CE).

** FR, IT și LT: a fost utilizat un eșantion de cauze. PL: pentru 2015 au fost utilizate estimări efectuate de instanțe. Numărul de cauze relevante a fost restrâns în unii ani (mai puțin de cinci pe an) în EE, IE, HR, HU, LU și FI, ceea ce poate face ca datele anuale să depindă de o cauză în mod excepțional îndelungată sau scurtă și să producă variații mari de la un an la altul. IE: o cauză deosebit de dificilă care a durat 2 326 de zile a influențat semnificativ durata medie. MT: datele se referă la cauze transfrontaliere legate de aplicarea legislației vamale. DK: datele se referă la cauze legate de mărci atât la nivel național, cât și la nivelul Uniunii, de la Tribunalul maritim și comercial. AT: metodologia s-a schimbat față de anul 2013. O coloană necompletată în anul respectiv înseamnă că EE, HR și FI nu au raportat cauze și că nu există date disponibile pentru CZ, DE, EL, IT, AT, PL și SK.*

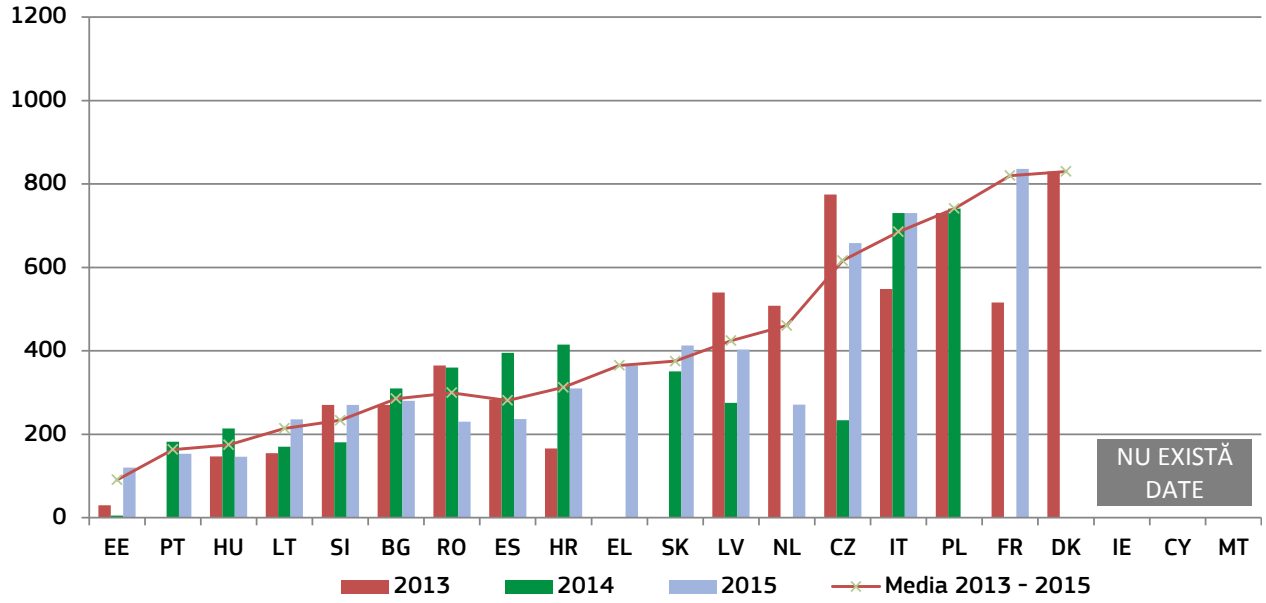
– Protecția consumatorilor –

Punerea în aplicare efectivă a dreptului consumatorului asigură faptul că drepturile consumatorilor sunt respectate și că întreprinderile care încalcă normele referitoare la consumatori nu obțin avantaje neloiale. Autoritățile de protecție a consumatorilor și instanțele exercită un rol esențial în asigurarea respectării dreptului UE al consumatorilor[39] în diferitele sisteme naționale de aplicare a legii. Figura 16 ilustrează durata medie a procedurilor de control judiciar împotriva deciziilor autorităților din domeniul protecției consumatorilor care pun în aplicare dreptul UE.

În cazul consumatorilor sau al întreprinderilor, punerea efectivă în aplicare poate implica o serie de actori, nu doar instanțe judecătorești, ci și autorități administrative. Pentru a examina mai bine acest lanț de punere în aplicare, în prezenta ediție se analizează durata procedurilor desfășurate de către autoritățile de protecție a consumatorilor, în plus față de durata procedurilor de control judiciar cu privire la astfel de decizii. Figura 17 arată durata medie a procedurilor privind deciziile administrative luate de autoritățile de protecție a consumatorilor în 2014 și 2015 de la momentul deschiderii unui dosar. Printre hotărârile relevante se află cele de constatare a încălcării normelor de fond, măsurile provizorii, ordinele de încetare, introducerea unei acțiuni în justiție sau cele de închidere a dosarului.

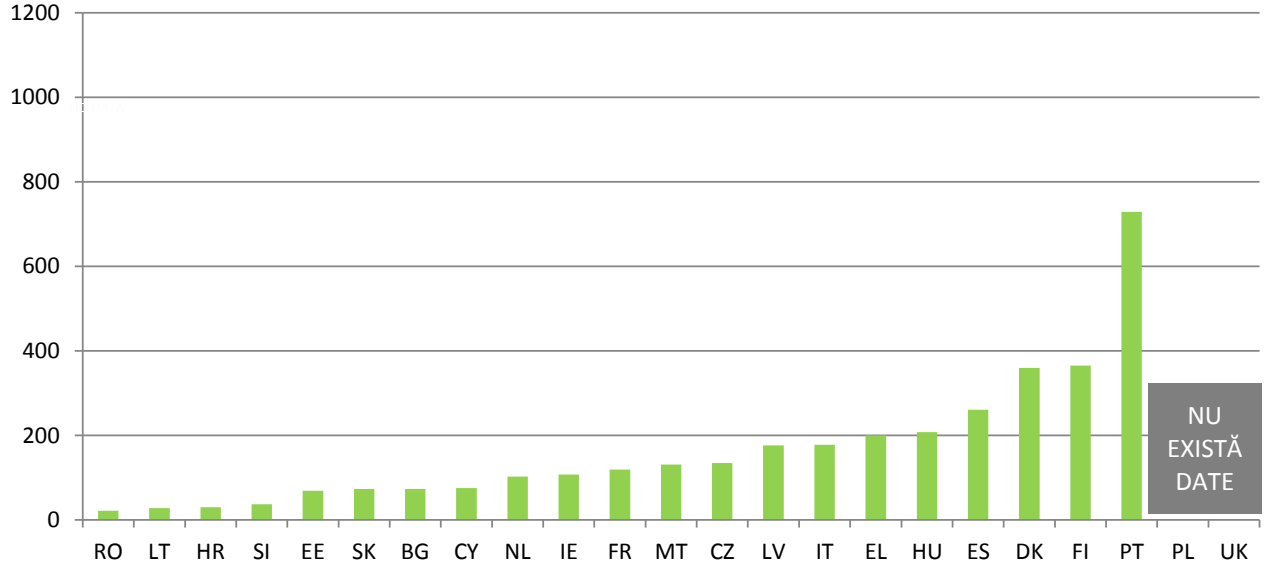
Figura 16 Protecția consumatorilor: *Durata medie a procedurilor de control judiciar* (în primă instanță/în zile) (sursa: Comisia Europeană împreună cu Rețeaua de cooperare pentru protecția consumatorilor)*

[39] Graficele 16 și 17 se referă la punerea în aplicare a Directivei privind clauzele abuzive din contracte (93/13/CEE), a Directivei privind vânzarea de bunuri de consum și garanțiile asociate (1999/44/CE), a Directivei privind practicile comerciale neloiale (2005/29/CE), a Directivei privind drepturile consumatorilor (2011/83/CE) și a dispozițiilor naționale de punere în aplicare a acestor directive.

** BE, LU, AT, FI, SE și UK: scenariul nu se aplică deoarece autoritățile de protecție a consumatorilor nu sunt împuternicite să adopte decizii de constatare a încălcării normelor relevante privind consumatorii. În unele dintre aceste state membre (de exemplu, FI și SE), autoritățile de protecție a consumatorilor pot introduce acțiuni în instanță sau pot contacta parchetul (BE). DE: autoritățile administrative pot adopta decizii doar în cazurile transfrontaliere, însă nu au apărut cauze relevante, deoarece Ministerul Federal al Justiției și al Protecției Consumatorilor a însărcinat alte entități competente să dispună măsuri de punere în aplicare. Unele state membre dispun de sisteme mixte (BG, DK, EE, IE, ES și LT), în cadrul cărora autoritățile de protecție a consumatorilor trebuie să introducă acțiuni în justiție cu privire la unele norme (de exemplu, clauze contractuale abuzive în BG și CY). DE, AT: în cea mai mare parte, acțiuni de aplicare a legii în proceduri civile privind protecția consumatorilor prin intermediul asociațiilor de protecție a consumatorilor sau al organismelor private/semiprivate. ES: datele acoperă 4 comunități autonome. În unii ani, numărul de cauze relevante a fost limitat (sub 5 pe an) în DK, EE, EL, FR, HE și NL. Aceasta poate face ca datele anuale să depindă de o cauză în mod excepțional îndelungată sau scurtă și să producă variații mari de la un an la altul. IT, PL și RO au furnizat o estimare. O coloană necompletată în anul respectiv înseamnă că DK și NL nu au raportat cauze și că nu există date disponibile pentru EL, FR, PT și SK. Competențele anumitor autorități includ doar anumite părți din legislația UE relevantă privind consumatorii.*

Figura 17 Protecția consumatorilor: *Durata medie a procedurilor administrative întreprinse de autoritățile de protecție a consumatorilor* (în zile) (sursa: Comisia Europeană împreună cu Rețeaua de cooperare pentru protecția consumatorilor)*

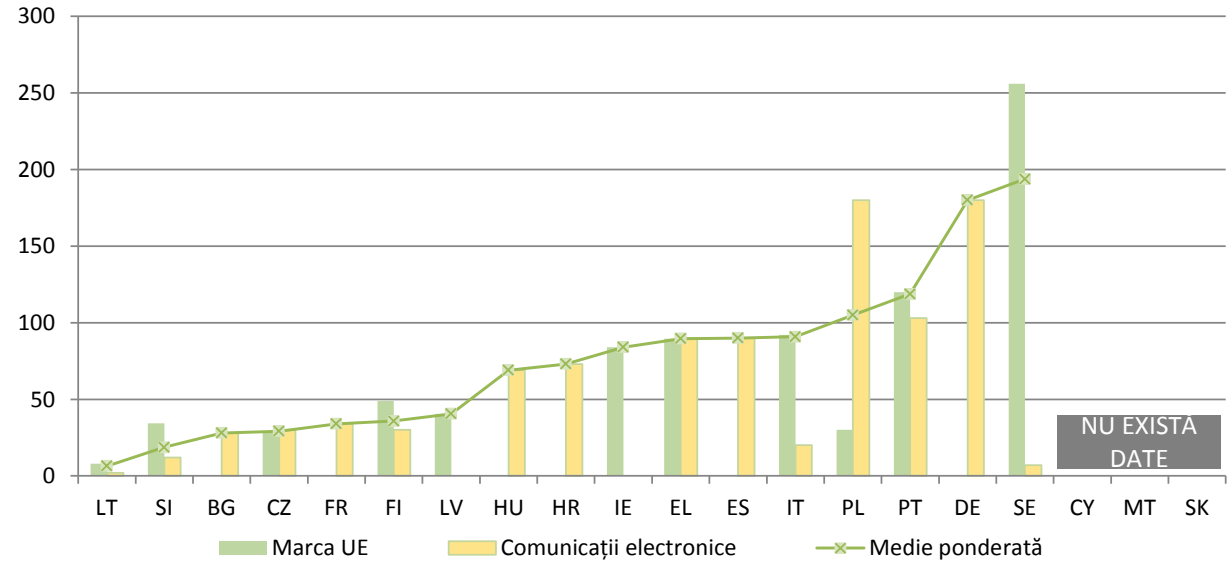

** BE, DE, LU, AT și SE: scenariul nu se aplică. Figura indică o medie ponderată a procedurilor administrative inițiate de autoritățile de protecție a consumatorilor în 2014 și 2015. DK, EL, CY și LT: au furnizat estimări. IE, FI: datele arată media variațiilor, în cazurile în care durata poate varia în funcție de complexitatea încălcării. NL: datele se referă la decizii prin care se impun amenzi contravenționale pentru încălcarea normelor de fond. PT: durata se poate datora procedurilor complexe și, în unele cazuri, lipsei de instrumente TIC pentru digitalizarea anumitor procese. Unele state membre au precizat și faptul că utilizează instrumente informale de punere în aplicare, care au fost, în general, reușite (LU și NL). Competențele anumitor autorități includ doar anumite părți din legislația UE relevantă.*

– Măsuri provizorii –

Măsurile provizorii stabilite de instanțe sunt proceduri accelerate care includ, spre exemplu, ordine judecătorești temporare și confiscarea bunurilor, în scopul de a descuraja sau preveni comiterea iminentă a unei încălcări înainte de soluționarea definitivă a cauzei. Este deosebit de important ca procedurile de stabilire a măsurilor provizorii să fie eficiente, întrucât acestea sunt adesea folosite în situații de urgență în care întârzierile i-ar putea provoca reclamantului prejudicii ireparabile. Figura 18 ilustrează durata medie necesară pentru a obține din partea unei instanțe naționale o hotărâre privind o solicitare de aplicare a unor măsuri provizorii sau temporare pentru a pune capăt unor acțiuni de încălcare a drepturilor aferente unei mărci UE[40] și a normelor privind comunicațiile electronice[41].

Figura 18 Măsuri provizorii — Durata medie a măsurilor provizorii în 2015* *(în primă instanță/în zile) (sursa: Comisia Europeană împreună cu Observatorul European al Încălcărilor Drepturilor de Proprietate Intelectuală și Comitetul pentru comunicații)*

** Marca UE: LU, HU și RO nu au raportat nicio cauză; BE, BG, DK, DE, EE, ES, FR, HR, NL, AT și UK nu au furnizat date privind măsuri provizorii stabilite în acest domeniu. Comunicații electronice: BE, DK, EE, IE, LV, NL, AT și UK nu au raportat nicio cauză; LU și RO nu au furnizat date privind măsuri provizorii stabilite în acest domeniu. Numărul cauzelor este scăzut (sub 5 pe an) pentru majoritatea statelor membre în fiecare domeniu, ceea ce poate face ca datele anuale să depindă de o cauză în mod excepțional îndelungată sau scurtă.*

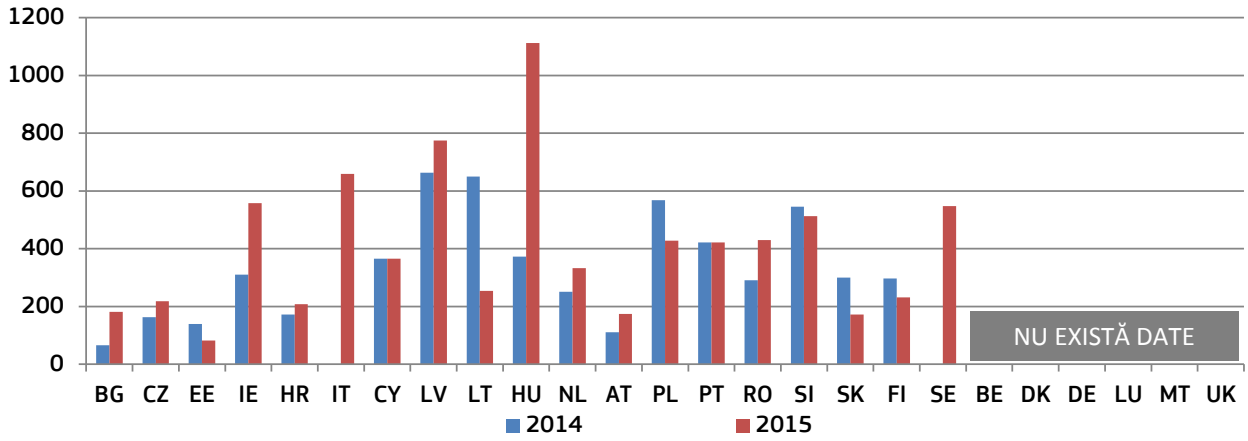
– Spălarea banilor –

Pe lângă contribuția la combaterea criminalității, eficacitatea luptei împotriva spălării banilor este un element esențial pentru asigurarea solidității, integrității și stabilității sectorului financiar,

[40] În temeiul articolului 9 din Directiva 2004/48/CE (IPRED).
[41] Cadrul juridic este similar celui menționat în nota de subsol 38.

precum și a încrederii în sistemul financiar și a concurenței loiale în cadrul pieței unice[42]. Astfel cum a subliniat Fondul Monetar Internațional, infracțiunile de spălare a banilor pot să descurajeze investițiile străine, să denatureze fluxurile internaționale de capital și să aibă consecințe negative asupra performanței macroeconomice a unei țări, producând pierderi la nivelul bunăstării, epuizând resursele provenite din activități economice mai productive și având chiar efecte de propagare destabilizatoare asupra economiilor altor țări[43]. Directiva privind combaterea spălării banilor solicită statelor membre să păstreze statisticile privind eficacitatea sistemelor de combatere a spălării banilor sau a finanțării terorismului[44]. În cooperare cu statele membre, s-a elaborat un chestionar pilot care a colectat date cu privire la funcționarea unor diverse organisme naționale, inclusiv a instanțelor penale care tratează cauze privind infracțiuni de spălare a banilor. Figura 19 prezintă durata medie a cauzelor din primă instanță al căror obiect îl constituie infracțiunile de spălare a banilor.

Figura 19: Spălarea banilor: *Durata medie a procedurilor judecătorești* (în primă instanță/în zile) (sursa: Comisia Europeană împreună cu Grupul de experți privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului)*

** EL, ES și FR: doar date privind numărul cauzelor, nu și durata acestora. IT: calculul este bazat pe un eșantion de hotărâri pronunțate în 2015 și 2016. SE: rezultatul este o durată de soluționare maximă teoretică, nu o medie. CY, RO și SE: doar date privind condamnările.*

3.1.3 Rezumat privind eficiența sistemelor de justiție

Promptitudinea deciziilor judiciare este esențială pentru asigurarea bunei funcționări a sistemului de justiție. Principalii parametri utilizați de tabloul de bord pentru a examina eficiența sistemelor de justiție sunt durata procedurilor (timpul estimat în zile necesare pentru soluționarea unei cauze), rata de soluționare a cauzelor (raportul dintre numărul de cauze soluționate și numărul de cauze noi) și numărul de cauze pendinte (care se află încă în curs de soluționare la sfârșitul

[42] Considerentul 2 din Directiva (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului.

[43] Fișa informativă a FMI, 6 octombrie 2016, http://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/16/31/Fight-Against-Money-Laundering-the-Financing-of-Terrorism

[44] Articolul 44 alineatul (1) din Directiva 2015/849 (termenul de transpunere a prevederilor directivei este iunie 2017).

anului).

Date generale privind eficiența

Analizând domeniile largi ale jurisprudenței civile, comerciale și de contencios administrativ, tabloul de bord 2017 indică o continuare a evoluțiilor pozitive observate deja anul trecut[45]. Acesta arată și locurile în care există date disponibile, precum și faptul că de la prima ediție a tabloului de bord, din 2013, în ansamblu, sunt mai multe statele membre care au înregistrat progrese decât statele în care situația s-a înrăutățit.

- Este încurajator faptul că se observă evoluții pozitive, în special în statele membre care au fost identificate în contextul semestrului european sau al programului de ajustare economică ca aflându-se în situații problematice[46]:
  - Durata cauzelor litigioase civile și comerciale s-a îmbunătățit semnificativ într-o serie de state membre (Figura 5). Această îmbunătățire este mai evidentă într-o perspectivă de cinci ani (mai exact, începând din 2010) decât pe termen scurt. Cu toate acestea, în ceea ce privește categoria „tuturor cauzelor”[47] (Figura 4) și, mai mult decât atât, categoria „cauzelor de contencios administrativ” (Figura 6), se prezintă, de asemenea, o imagine pozitivă în comparație cu anul trecut, mai exact, stabilitate sau îmbunătățire.
  - În majoritatea statelor membre, ratele de soluționare a cauzelor litigioase civile și comerciale au crescut în cei cinci ani (Figura 8). Cu câteva excepții, același lucru este valabil și pe termen scurt pentru cauzele de contencios administrativ (Figura 9), observându-se o îmbunătățire majoră în comparație cu anul trecut și, de asemenea, pentru categoria largă a „tuturor cauzelor” (Figura 7). Aceasta înseamnă că, în general, statele membre au capacitatea de a trata cauze noi în domeniile analizate.
  - În ceea ce privește cauzele pendinte, chiar dacă progresele sunt mai puțin evidente pe parcursul perioadei de cinci ani, pot fi observate unele îmbunătățiri în ultimii doi ani, indiferent de categoria analizată. Chiar dacă, în general, există o stabilitate de ansamblu în categoria „tuturor cauzelor” (Figura 10), există în mod evident îmbunătățiri atât la nivelul cauzelor litigioase civile și comerciale pendinte (Figura 11), cât și al cauzelor de contencios administrativ (Figura 12). Cu toate acestea, în pofida acestor îmbunătățiri, nivelul cauzelor pendinte rămâne la un nivel ridicat în câteva state membre.
  - Efectele reformelor în domeniul justiției se produc în timp. Cu toate acestea, anumite reforme angajate par să contribuie deja la o îmbunătățire a eficienței. De exemplu, un stat membru a raportat o îmbunătățire semnificativă la nivelul numărului de cauze soluționate și, în consecință, o reducere a cauzelor pendinte, în principal datorită faptului că tratarea cauzelor de contencios administrativ este asigurată în prezent de o singură instanță.

Eficiența în domenii specifice ale dreptului Uniunii

Cifrele privind procedurile din domenii specifice (figurile 13-19) sunt menite să reflecte mai bine funcționarea sistemelor de justiție în tipuri concrete de litigii legate de întreprinderi, care intră sub incidența dreptului Uniunii. În cazul cetățenilor sau al întreprinderilor, punerea în aplicare

[45] Progresele ar trebui să fie interpretate cu atenție, deoarece modificările pot avea explicații metodologice (conform explicațiilor date în continuarea figurilor).

[46] A se vedea secțiunea 2. Variațiile rezultatelor pe perioada de cinci ani supusă analizei pot fi explicate prin factori contextuali (variațiile de peste 10 % ale numărului de noi cauze nu sunt neobișnuite) sau prin deficiențe sistemice (lipsa de flexibilitate și de adaptare sau inconsecvențele procesului de reformă).

[47] Conform metodologiei CEPEJ, toate cauzele litigioase și nelitigioase civile și comerciale, cauzele nelitigioase privind cartea funciară și registrul comerțului, cauzele privind alte registre, alte cauze nelitigioase, cauzele de contencios administrativ și alte cauze non-penale.

efectivă poate implica o serie de actori, nu doar instanțe judecătorești, ci și autorități administrative. Pentru a examina mai bine acest lanț de punere în aplicare, prezenta ediție analizează durata procedurilor desfășurate de către autoritățile de protecție a consumatorilor, pe lângă durata procedurilor de control judiciar cu privire la astfel de decizii. Aceasta prezintă totodată durata măsurilor provizorii pentru prevenirea cazurilor iminente de încălcare sau de producere de daune în domeniul comunicațiilor electronice și al drepturilor de proprietate intelectuală. Cifrele arată faptul că:

- în medie, cauzele în domeniul concurenței și al comunicațiilor electronice sunt cu cel puțin câteva luni mai îndelungate decât cauzele în domeniile specifice ale mărcii UE și ale dreptului consumatorilor. Acest lucru poate fi explicat prin complexitatea și importanța economică a cazurilor din domeniile concurenței și comunicațiilor electronice și, posibil, prin normele procedurale din unele țări din UE. Într-un stat membru, durata cauzelor poate varia în mod semnificativ în funcție de domeniul de drept.
- În domeniul protecției consumatorilor se prezintă importanța diferiților actori din lanțul de asigurare a respectării legii. Figurile 16-17 ilustrează durata procedurilor de contencios administrativ și a procedurilor de control judiciar. Atunci când aceste două părți ale lanțului intră în joc, durata procedurilor combinate ar putea varia, spre exemplu, între aproximativ 160 și 1 200 de zile în funcție de statul membru. Cu toate acestea, există date care indică faptul că, în multe state membre, o mare parte a deciziilor administrative nu sunt contestate în instanță, ceea ce duce la concluzia că multe cazuri de încălcare sunt soluționate exclusiv de către administrație.
- O instanță poate stabili măsuri provizorii pentru a descuraja sau a preveni temporar încălcarea legislației. Datele existente în domeniul mărcii UE și al comunicațiilor electronice arată că durata procedurilor judiciare aferente poate varia de la câteva zile până la opt luni de la un stat membru la altul (Figura 20), precum și pe tipuri de cauze în aceeași țară. Lipsa cauzelor care implică măsuri provizorii în unele state membre se poate datora și normelor procedurale care îngreunează utilizarea acestora.
- Lupta eficace împotriva spălării banilor este esențială pentru protejarea sistemului financiar și a concurenței loiale, precum și pentru prevenirea consecințelor economice negative. Actuala ediție prezintă rezultatele unei acțiuni pilot de colectare de date cu privire la durata procedurilor judiciare care se ocupă de infracțiunile de spălare de bani în temeiul directivei privind combaterea spălării banilor. În cazul statelor membre în care sunt disponibile date, se pare că există diferențe semnificative la nivelul duratei cauzelor - de la mai puțin de o jumătate de an, până la aproape trei ani (Figura 19). Se așteaptă îmbunătățirea colectării datelor odată cu punerea în aplicare a directivei în iunie 2017.

3.2 Calitatea sistemelor de justiție

Pentru a fi eficace, sistemele de justiție trebuie nu doar să se pronunțe cu promptitudine, ci și să pronunțe hotărâri de înaltă calitate. Calitatea este un factor determinant pentru încrederea cetățenilor și a întreprinderilor în sistemul de justiție. Deși nu s-a convenit asupra unei modalități unice de măsurare a calității sistemelor de justiție, tabloul de bord al UE se axează asupra anumitor factori care sunt acceptați în general ca fiind relevanți și care pot contribui la îmbunătățirea calității actului de justiție. Aceștia sunt grupați în patru categorii:

1) accesibilitatea justiției pentru cetățeni și întreprinderi;

2) resurse materiale și umane adecvate;

3) introducerea unor instrumente de evaluare; precum și

4) utilizarea unor standarde de calitate.

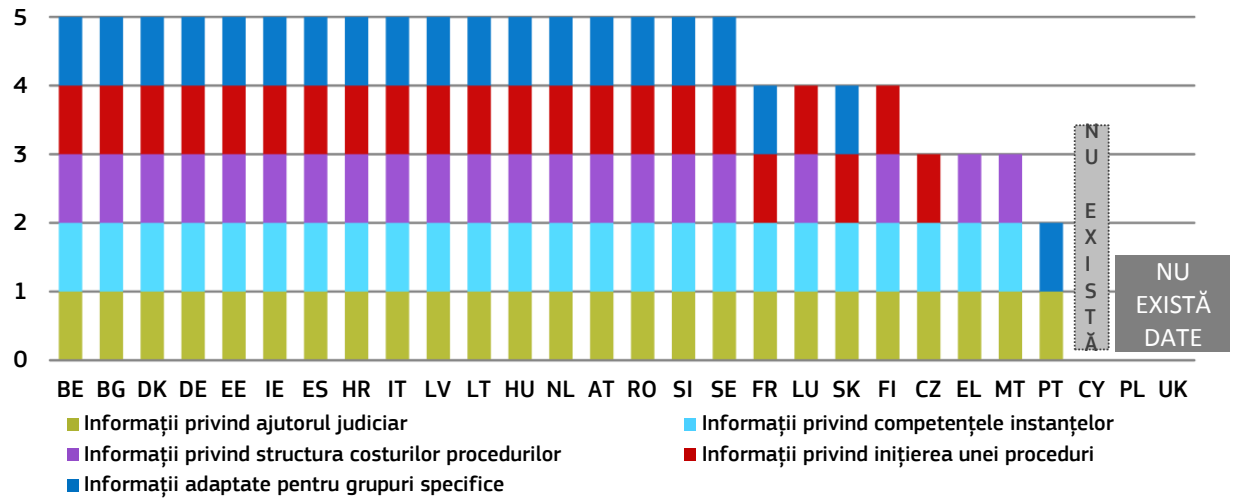
3.2.1 Accesibilitate

Accesibilitatea este necesară de-a lungul întregului lanț al justiției pentru a facilita obținerea de informații relevante - cu privire la sistemul de justiție, la modalitatea de a intenta o acțiune și la aspectele financiare aferente acesteia, precum și cu privire la stadiul procedurilor până la finalizarea acestora -, astfel încât hotărârea să poată fi accesată rapid online[48].

– Comunicarea de informații cu privire la sistemul judiciar –

Ca o condiție preliminară, accesul la justiție presupune ca o bună informare a cetățenilor și a întreprinderilor, într-un mod accesibil, cu privire la diverse aspecte ale sistemului justiției. Figura 20 prezintă disponibilitatea informațiilor online pentru publicul larg cu privire la sistemul judiciar.

Graficul 20: **Disponibilitatea informațiilor online despre sistemul judiciar pentru publicul larg*** *(sursa: Comisia Europeană[49])*

** DE: Fiecare land și nivelul federal decid ce informații urmează să fie furnizate online.*

[48] Trebuie remarcat faptul că Asociația Consiliilor de Stat și a jurisdicțiilor administrative supreme (ACA) a publicat un studiu transversal privind „Accesul la instanțele administrative supreme și la hotărârile acestora”: http://www.juradmin.eu/images/media_kit/aca_surveys/Transversal-Analysis---Annex-1.pdf

[49] Date pentru anul 2016, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

– **Acordarea de asistență judiciară și taxele judiciare** –

Accesul la asistență juridică este un drept fundamental consacrat prin Carta drepturilor fundamentale („Carta”)[50]. Pentru a colecta date comparabile cu privire la diferitele sisteme de asistență judiciară și de impunere a taxei judiciare, au fost stabilite două scenarii concrete cu privire la un litigiu de consum în contextul veniturilor și al condițiilor de viață din fiecare stat membru. Datele din graficul 21 prezintă disponibilitatea asistenței judiciare pentru aceste două scenarii. Acestea au la bază cereri cu două valori diferite: o cerere cu valoare ridicată (adică 6 000 EUR) și o cerere cu valoare redusă (adică pragul riscului de sărăcie corespunzător fiecărui stat membru conform Eurostat, convertit în venit lunar[51]).

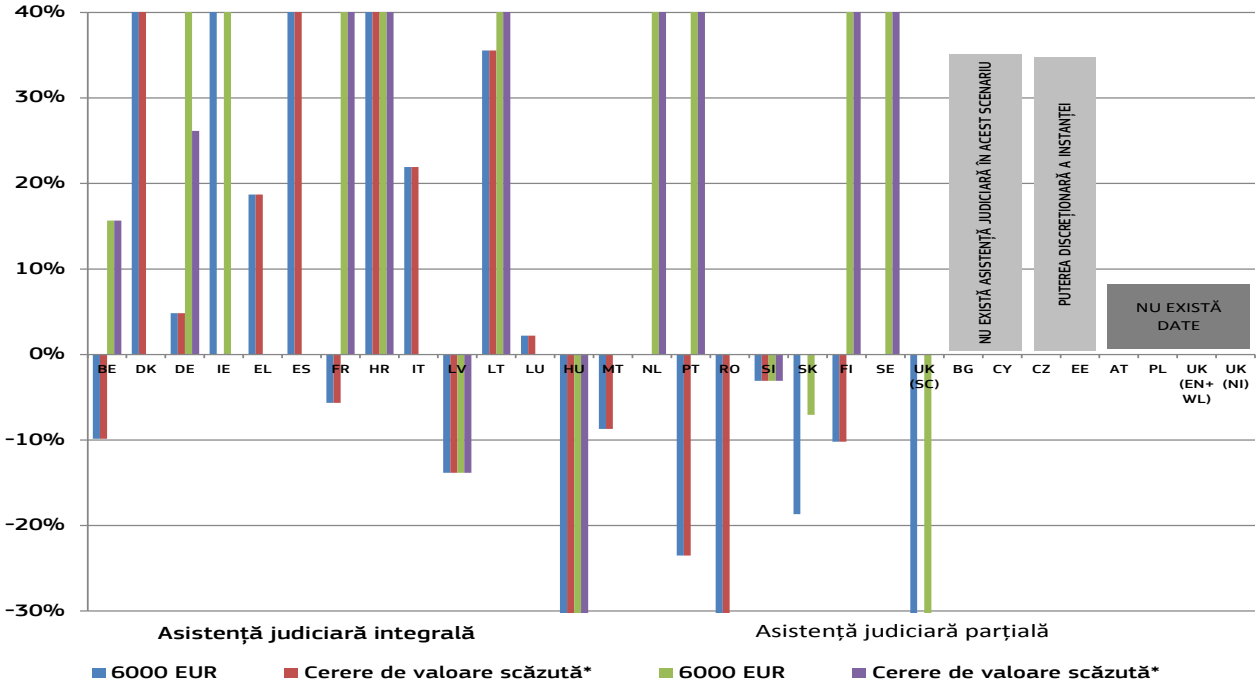
Majoritatea statelor membre acordă asistență judiciară în funcție de venitul solicitantului.[52] Figura 21 compară, în procente, pragurile de venit pentru acordarea de asistenței judiciare într-o anumită cauză care ține de dreptul consumatorilor la nivelul pragului de risc de sărăcie în fiecare stat membru. De exemplu, dacă se constată o eligibilitate pentru asistență judiciară la nivelul a 20 %, aceasta înseamnă că un solicitant cu un venit care depășește cu 20 % pragul respectiv al riscului de sărăcie stabilit de Eurostat poate beneficia de asistență judiciară. Dimpotrivă, dacă se constată o eligibilitate pentru asistență judiciară la -20 %, aceasta înseamnă că pragul de venit pentru asistența judiciară este cu 20 % mai mic decât pragul sărăciei stabilit de Eurostat. Unele state membre aplică un sistem de asistență judiciară care acoperă în proporție de 100 % costurile aferente litigiilor (asistență judiciară totală), acesta fiind completat de un sistem care acoperă costurile parțial (asistență judiciară parțială). Alte state membre aplică fie doar un sistem de asistență judiciară totală, fie doar unul de asistență judiciară parțială.

[50] Articolul 47 alineatul (3) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

[51] Pragul riscului de sărăcie este stabilit la 60 % din venitul disponibil național mediu echivalat al gospodăriei. Sondajul european privind veniturile și condițiile de viață, tabel întocmit de Eurostat *ilc_li01*, http://ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/data/database

[52] Statele membre utilizează metode diferite pentru stabilirea pragului de eligibilitate, de exemplu, perioade de referință diferite (venit lunar/anual). Aproximativ jumătate dintre statele membre prevăd și un prag legat de capitalul privat al solicitantului. Acesta nu este luat în considerare pentru acest grafic. În BG, ES, FR, HU, HR, LV, LU, NL, PT, UK (SC), anumite categorii de persoane (de exemplu, persoanele care beneficiază de anumite indemnizații) dispun în mod automat de dreptul de a primi asistență judiciară în litigiile civile/comerciale. Persoanele care beneficiază de un anumit tip de prestații sociale dispun automat de dreptul de a primi asistență judiciară în litigiile civile/comerciale. Criterii suplimentare pe care statele membre le pot aplica, precum fondul cauzei, nu sunt reflectate în această figură.

Figura 21: Pragul de venit pentru obținerea asistenței judiciare într-o cauză specifică privind dreptul consumatorilor* *(diferențe în % la nivelul pragului de sărăcie stabilit de Eurostat) (sursa: Comisia Europeană împreună cu CCBE[53])*

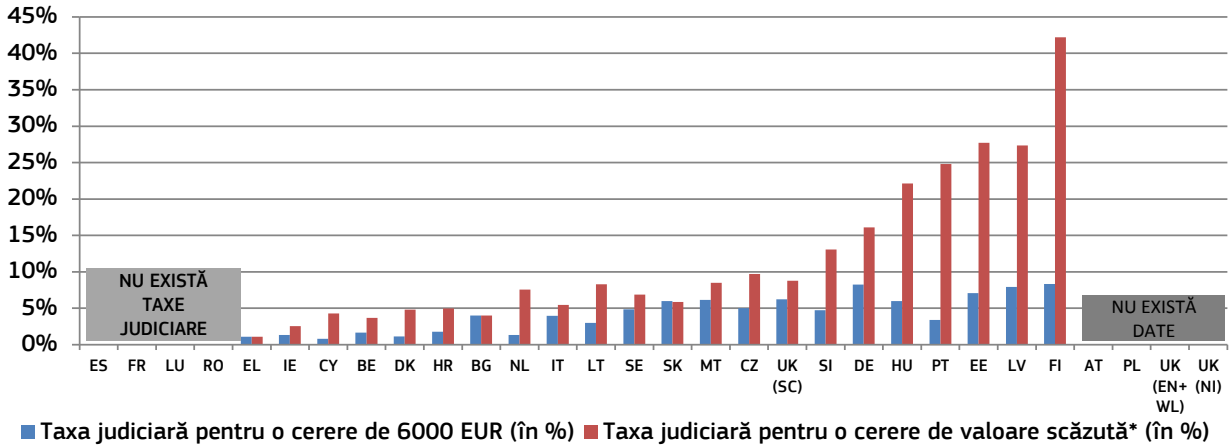

** Figura prezintă praguri pentru asistența judiciară de la 40 % la -30 %. DK, DE, IE, FR, HR, LT, NL, PT, FI și SE acordă asistență judiciară la un prag al venitului situat între 40 % și 154 %. HU, RO și UK (SC) acordă asistență judiciară la un prag al venitului situat între -30 % și -68 %. „O cerere cu valoare redusă" înseamnă o cerere care corespunde pragului de sărăcie stabilit de Eurostat pentru o persoană singură pentru fiecare stat membru, convertit în salariu lunar [de exemplu, în 2014, această valoare s-a situat între 110 EUR în RO și 1 716 în LU]. Majoritatea statelor membre țin seama de venitul disponibil la stabilirea pragului de eligibilitate a cererilor de asistență judiciară, cu excepția DK, LU, NL, care țin seama de venitul brut. În IE, SK, UK (SC), nu există asistență judiciară disponibilă pentru o valoare a cererii la nivelul pragului riscului de sărăcie respectiv, deoarece suma ar fi prea mică. DE: pragul de venit se bazează pe Prozesskostenhilfebekanntmachung 2016 și pe media anuală a costurilor legate de locuință (SILC). LV: venituri cuprinse între 128,06 EUR și 320 EUR, în funcție de locul de reședință al solicitantului. Rata se bazează pe media aritmetică.*

Majoritatea statelor membre impun părților să achite o taxă judiciară în momentul introducerii unei acțiuni în instanță. Graficul 22 compară, pentru cele două scenarii, valorile taxelor judiciare prezentate ca o cotă din valoarea cererii. În cazul în care, de exemplu, taxele judiciare sunt stabilite la 10 % dintr-o cerere de 6 000 EUR în graficul de mai jos, consumatorul va trebui să plătească o taxă judiciară de 600 EUR pentru a introduce o acțiune în instanță. Cererea cu valoare redusă se bazează pe pragul de sărăcie stabilit de Eurostat pentru fiecare stat membru.

[53] Date aferente anului 2016 colectate prin intermediul răspunsurilor membrilor CCBE la un chestionar bazat pe următorul scenariu specific: un litigiu inițiat de un consumator împotriva unei întreprinderi (au fost indicate două valori diferite ale cererii: 6 000 EUR și pragul de sărăcie stabilit de Eurostat în fiecare stat membru). Întrucât condițiile care trebuie îndeplinite pentru a beneficia de asistență judiciară depind de situația solicitantului, a fost utilizat următorul scenariu un solicitant celibatar în vârstă de 35 de ani, angajat în muncă, fără nicio persoană în întreținere și fără asigurare pentru protecție juridică, având un venit regulat, și locuind într-un apartament închiriat.

Figura 22: Taxe judiciare pentru introducerea unei acțiuni în instanță într-o cauză specifică privind dreptul consumului (*nivelul taxei judiciare stabilit ca o cotă din valoarea cererii*) *(sursa: Comisia Europeană împreună cu CCBE*[54]*)*

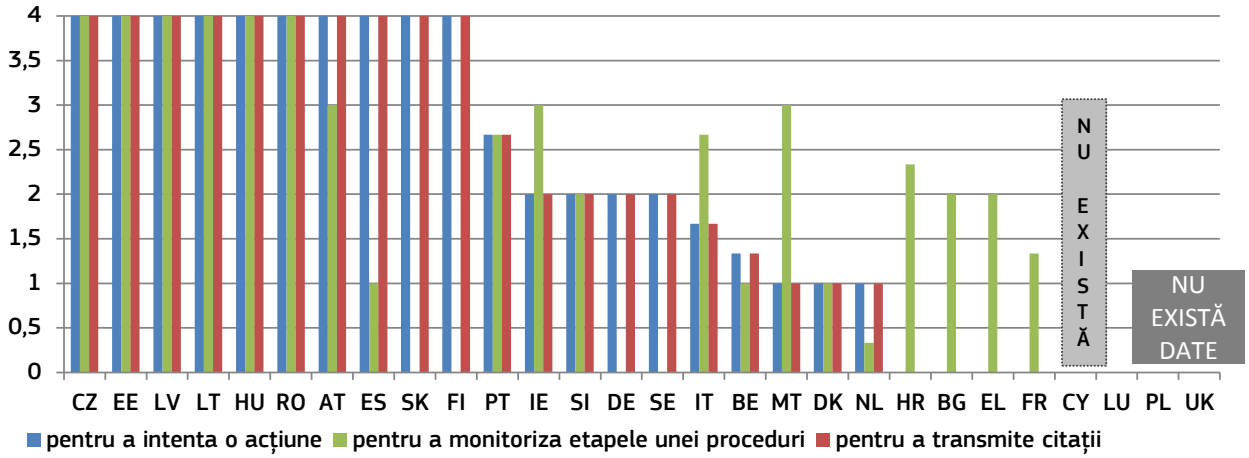
* *„Cererea de valoare scăzută", a se vedea, mai jos, Figura 21.*

– **Depunerea și urmărirea unei cereri online** –

Depunerea electronică a cererilor, posibilitatea de a monitoriza și de a continua o acțiune online, precum și comunicațiile electronice dintre instanțe și avocați, constituie un alt element care facilitează accesul la justiție și reduce întârzierile și costurile. De asemenea, sistemele TIC din instanțe au un rol din ce în ce mai important în cooperarea transfrontalieră dintre autoritățile judiciare, facilitând, de asemenea, punerea în aplicare a legislației UE.

[54] Datele se referă la pragurile de venit valabile în 2016 și au fost colectate prin intermediul răspunsurilor membrilor CCBE la un chestionar bazat pe următorul scenariu specific: a un litigiu inițiat de un consumator împotriva unei întreprinderi (au fost indicate două valori diferite ale cererii: 6 000 EUR și pragul de sărăcie stabilit de Eurostat în fiecare stat membru).

Figura 23: Disponibilitatea mijloacelor electronice* *(0 = există în 0 % din instanțe, 4 = există în 100 % din instanțe[55]) (sursa: studiul CEPEJ)*

** DK: formularele electronice sunt disponibile pe site, însă pot fi depuse în prezent doar prin e-mail. LT: anumite documente pot fi depuse prin intermediul portalului de servicii electronice al instanțelor. PL: posibilitatea de a introduce o acțiune în instanță prin mijloace electronice există doar în cauzele care privesc cereri de plată. RO: un dosar poate fi depus în instanță prin e-mail. SK: depunerea pe cale electronică este posibilă în anumite proceduri civile. Cetățeanul are acces la informații despre procedurile judiciare prin intermediul site-urilor instanțelor de judecată. SI: în anumite tipuri de cauze este posibilă monitorizarea actelor procedurale.*

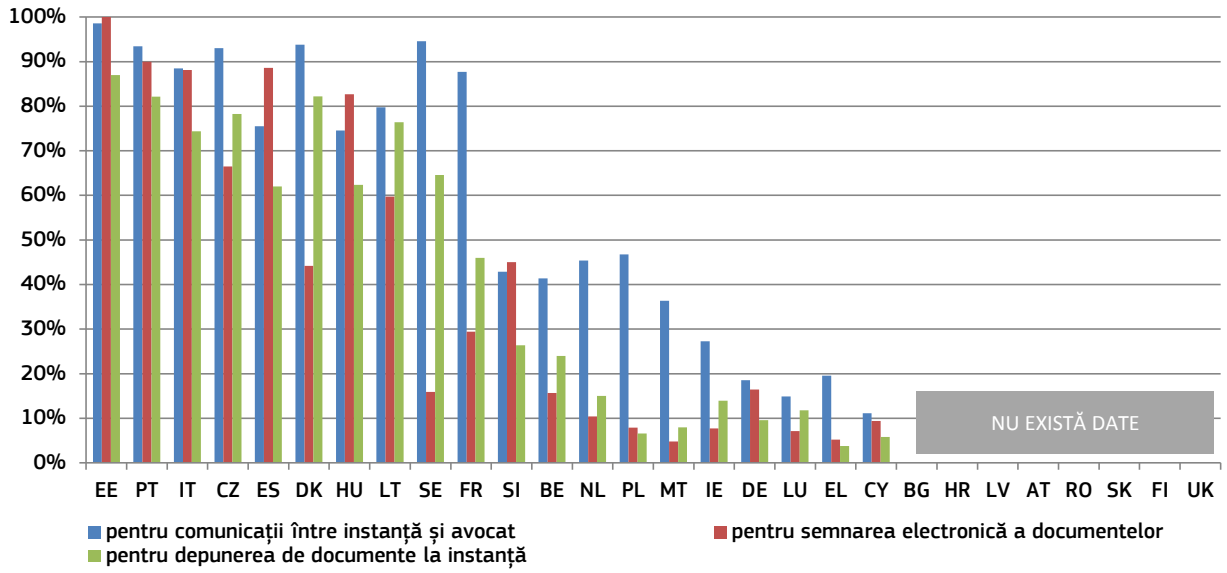
– Comunicarea dintre instanțe și avocați –

Frecvența de utilizare a diferitelor tehnici TIC în comunicarea dintre instanțe și avocații, precum și motivele pentru care acestea sunt utilizate sau nu, diferă semnificativ de la un stat membru la altul[56]. Pentru a avea o imagine mai clară a utilizării efective a TIC, figura 24 prezintă rezultatele unui sondaj în rândul avocaților cu privire la modul în care aceștia comunică cu instanțele și motivele pentru care aceștia utilizează TIC.

[55] Datele se referă la anul 2015. Nivelul de dotare de la 100 % (dispozitiv montat complet) la 0 % (dispozitiv inexistent) indică prezența funcțională în instanțe a dispozitivului menționat în figură, conform următoarei scale: (100 % = 4 puncte dacă sunt acoperite toate domeniile/1,33 puncte pentru fiecare domeniu specific; 50-99 % = 3 puncte dacă sunt acoperite toate domeniile/1 punct pentru fiecare domeniu specific; 10-49 % = 2 puncte dacă sunt acoperite toate domeniile/0,66 punct pentru fiecare domeniu specific; 1-9 % = 1 punct dacă sunt acoperite toate domeniile/0,33 puncte pentru fiecare domeniu specific. Cauza se referă la tipul de litigiu tratat (civil/comercial, penal, de contencios administrativ sau de altă natură).

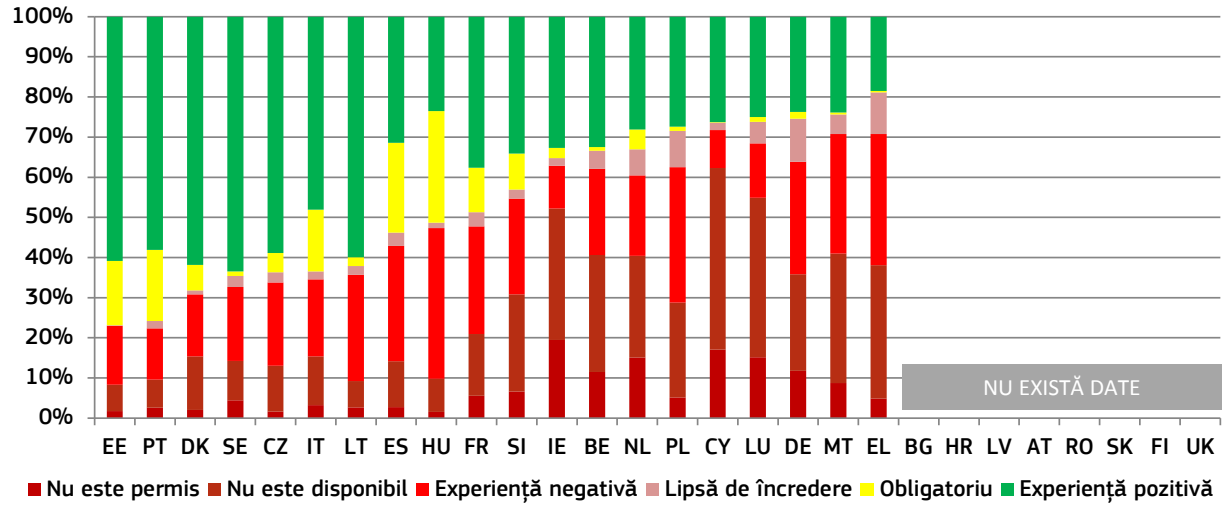
[56] Figurile 24 și 25 se bazează pe un sondaj realizat de CCBE în rândul avocaților.

Figura 24: Utilizarea TIC între instanțe și avocați* *(sursa: sondajul CCBE)*

** Depunerile de documente în instanță se referă la următoarele opțiuni de răspuns: „depunerea electronică a unei cereri", „depunerea electronică a citațiilor de înfățișare în instanță", „depunerea electronică a probelor/documentelor justificative".*

Figura 25: Motivele pentru care (nu) se utilizează TIC între instanțe și avocați* *(sursa: sondajul CCBE)*

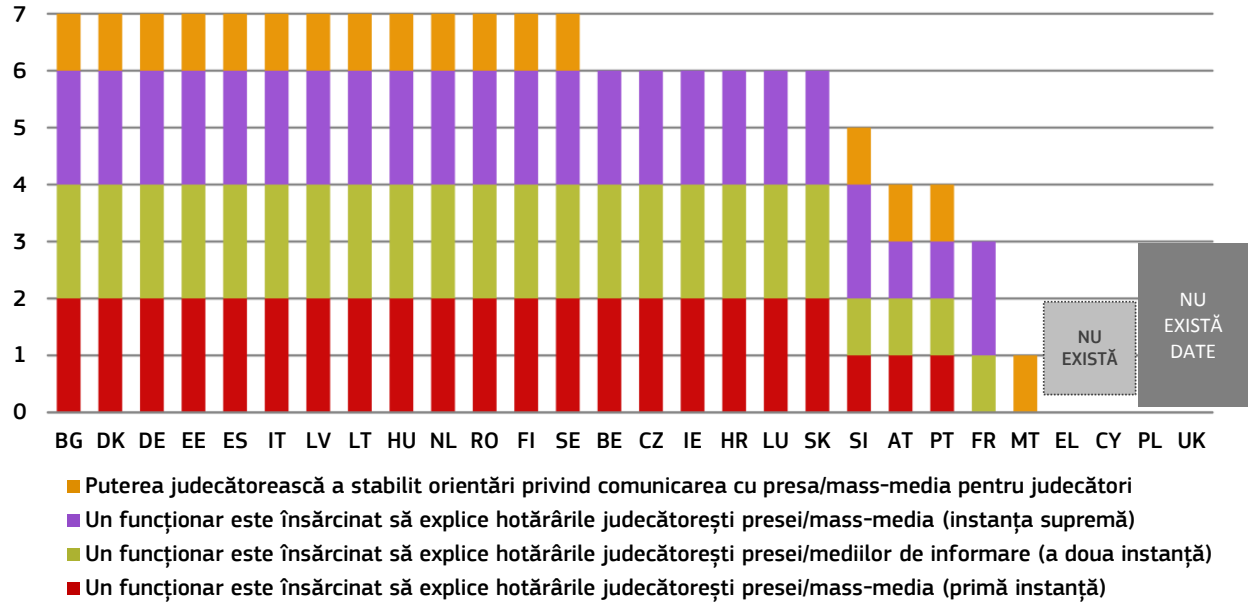

** Experiențele pozitive se referă la următoarele opțiuni de răspuns: „foarte practice", „ușor de utilizat" și „alte avantaje". Experiențele negative se referă la următoarele opțiuni de răspuns: „nu sunt suficient de ușor de utilizat", „probleme tehnice" și „alte obstacole". Respondenții au avut posibilitatea de a indica maximum două motive pentru utilizarea sau neutilizarea TIC.*

– Comunicarea cu mass-media –

Pentru publicul larg, mass-media funcționează ca un canal care contribuie la accesibilitatea sistemelor de justiție și a activității judiciare.

Figura 26: Relațiile dintre instanțe și presă/mass-media* *(sursa: Comisia Europeană[57])*

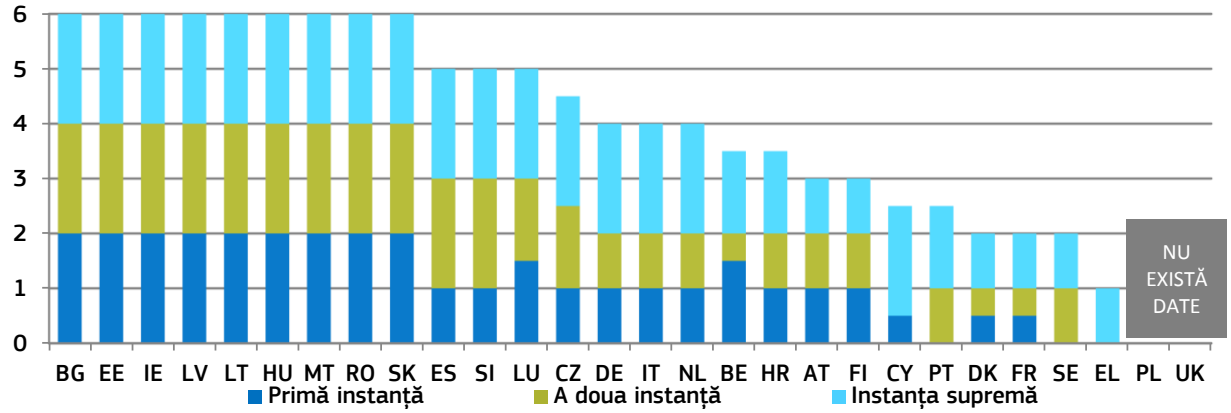

** Pentru fiecare dintre cele trei grade de jurisdicție se pot acorda două puncte în cazul în care sunt acoperite cauzele civile/comerciale și de contencios administrativ. În cazul în care este acoperită o singură categorie de cauze se acordă un singur punct. Maximum posibil: 7 puncte. DE: Fiecare land are propriile orientări pentru judecători în ceea ce privește comunicarea cu presa și mass-media. FI: în toate instanțele există o persoană care poate stabili legătura cu presa, după caz, însă aceasta nu este una dintre sarcinile sale de bază.*

– Accesul la hotărârile judecătorești –

Punerea la dispoziție online a hotărârilor judecătorești contribuie la promovarea transparenței și a înțelegerii sistemului de justiție. Aceasta ajută cetățenii și întreprinderile să ia decizii în cunoștință de cauză atunci când introduc o acțiune în instanță. De asemenea, în acest mod s-ar putea contribui la creșterea consecvenței jurisprudenței.

Graficul 27: Accesul online la hotărârile judecătorești publicate* *(cauze civile/comerciale și de contencios administrativ, toate gradele de jurisdicție) (sursa: Comisia Europeană[58])*

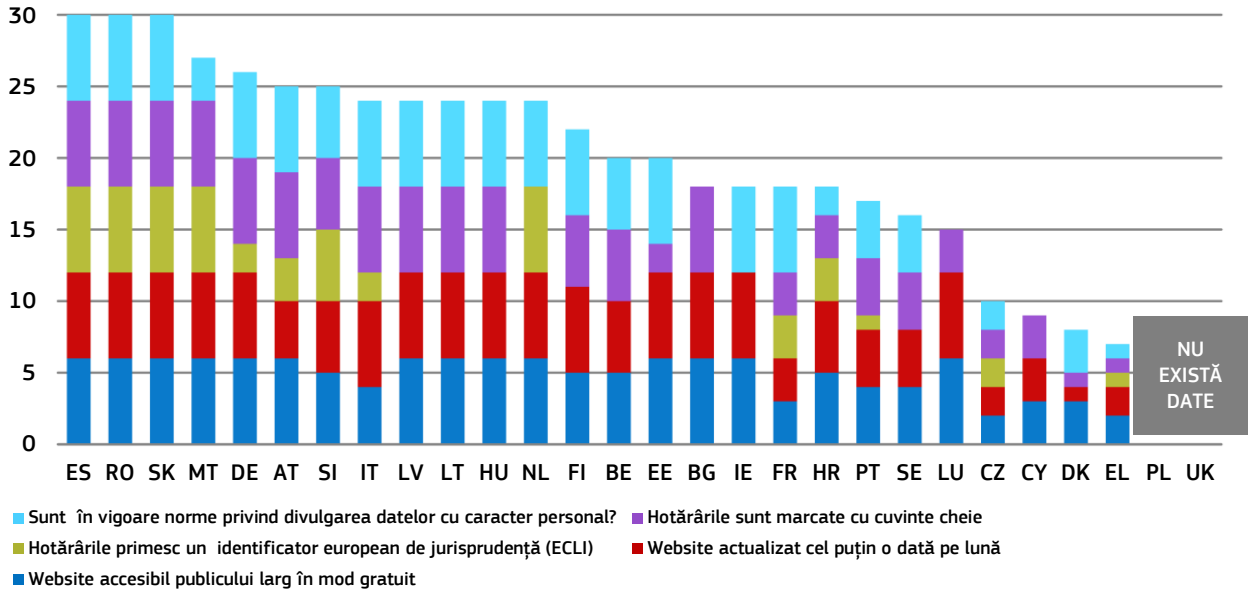
** Pentru un singur grad de jurisdicție, s-a acordat un punct în cazul în care se pun la dispoziție toate hotărârile judecătorești pronunțate în cauze civile/comerciale și de contencios administrativ (se acordă 0,5 puncte în cazul în care sunt disponibile doar unele hotărâri judecătorești). În cazul în care un stat membru are doar două grade de jurisdicție, s-au acordat puncte pentru trei grade de jurisdicție, reproducându-se gradul de jurisdicție superior celui*

[57] Date pentru anul 2016, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

[58] Date pentru anul 2016, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

inexistent. În cazul statelor membre care nu fac distincție între cele două domenii de drept, s-a acordat același punctaj pentru ambele domenii. Maximum posibil: 6 puncte. DK: majoritatea cauzelor de contencios administrativ sunt soluționate de către organisme administrative cvasi-judiciare colegiale independente în afara instanțelor. SE: instanțele nu publică periodic hotărârile judecătorești online (numai cele pronunțate în cauze de referință). Conform principiului privind accesul public la informații, cetățenii au dreptul să citească toate hotărârile judecătorești sau deciziile judiciare. DE: fiecare land decide cu privire la disponibilitatea online a hotărârilor pronunțate în primă instanță.

Graficul 28: Dispoziții privind publicarea online a hotărârilor judecătorești la toate gradele de jurisdicție* *(cauze civile/comerciale și de contencios administrativ, toate gradele de jurisdicție) (sursa: Comisia Europeană[59])*

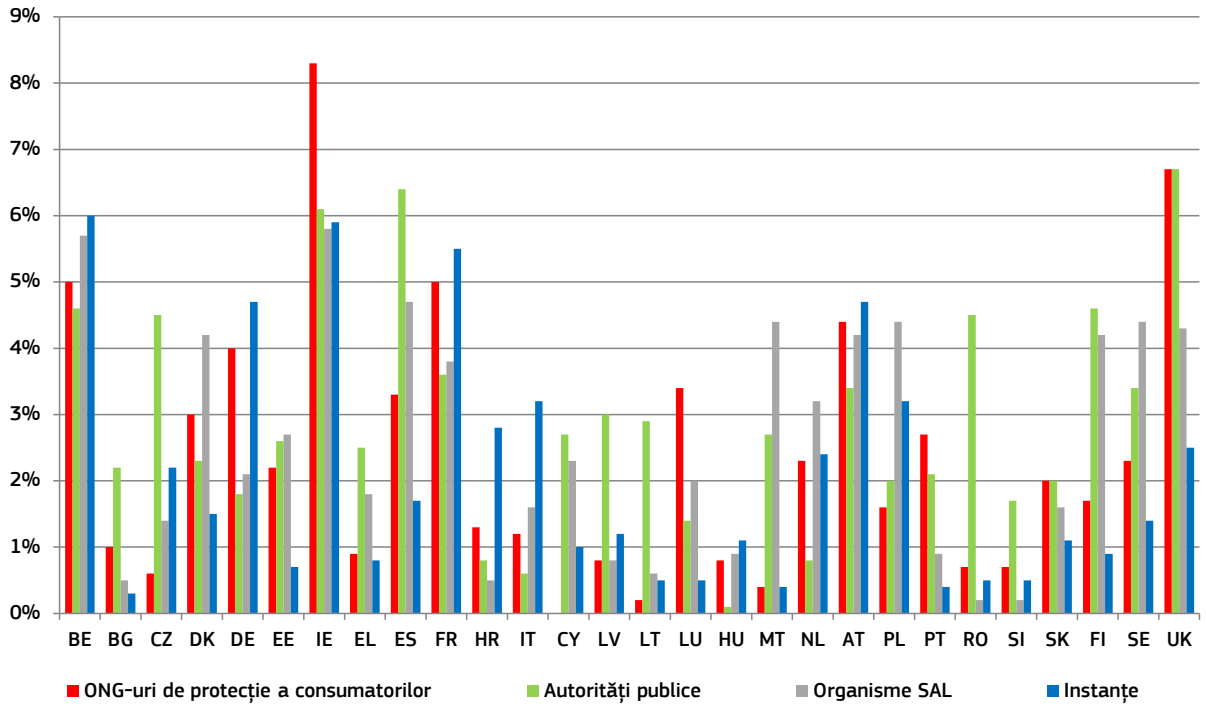
** Pentru fiecare dintre cele trei grade de jurisdicție, se pot acorda două puncte în cazul în care sunt acoperite cauze civile/comerciale și de contencios administrativ. În cazul în care este acoperită doar una dintre cele două categorii, se acordă doar un singur punct pentru fiecare grad de jurisdicție. Maximum posibil: 30 puncte. DK: majoritatea cauzelor de contencios administrativ sunt soluționate de către organisme administrative cvasi-judiciare colegiale independente în afara instanțelor daneze. NL: nu există cuvinte cheie, dar se adaugă un cuprins la fiecare hotărâre publicată.*

– Adresarea de plângeri întreprinderilor –

Accesul la justiție include căi de soluționare în afara instanțelor. Figura 29 se bazează pe un sondaj realizat cu privire la atitudinea comercianților cu amănuntul față de comerțul transfrontalier și protecția consumatorului. Întreprinderilor li s-a solicitat să indice dacă au primit plângeri din partea consumatorilor aflați în propria lor țară și prin intermediul căror canale.

[59] Date pentru anul 2016, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

Figura 29: Canale de adresare a plângerilor în afara întreprinderilor* *(sursa: Sondaj privind atitudinea comercianților cu amănuntul față de comerțul transfrontalier și protecția consumatorilor 2016 [60])*

** Procentul întreprinderilor care au primit plângeri din partea consumatorilor prin intermediul canalelor respective. Întrebarea inițială conținea și variantele de răspuns „Canale interne de depunere a plângerilor" și „Alte canale", care, în majoritatea statelor membre, sunt cele două canale principale utilizate. În acest context, autoritățile publice sunt cele care se ocupă de aspecte legate de consumatori.*

– **Accesul la metode de soluționare alternativă a litigiilor** –

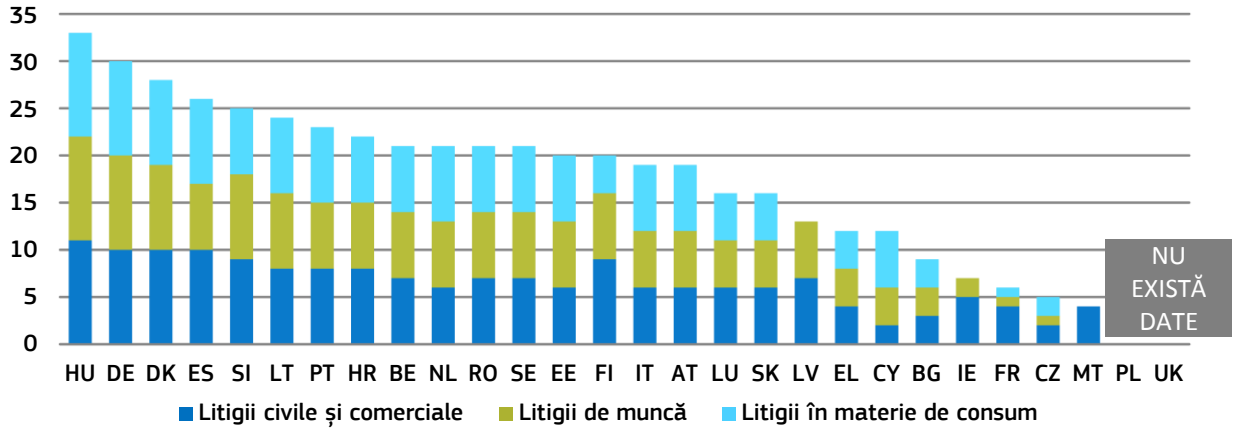
Figura 30 ilustrează eforturile statelor membre de a promova și a stimula utilizarea pe bază voluntară a metodelor de soluționare alternativă a litigiilor[61]. Figura 31 prezintă numărul de plângeri depuse prin intermediul platformei europene de soluționare online a litigiilor (SOL). Acest instrument multilingv pe internet a fost pus la dispoziția publicului începând din 15 februarie 2016. Consumatorii și comercianții care sunt implicați într-un litigiu contractual în legătură cu un produs sau serviciu achiziționat online și care doresc să găsească o soluție extrajudiciară pot să depună informații despre litigiile lor contractuale online pe platformă.

Figura 30: Promovarea metodelor de soluționare alternativă a litigiilor și stimulente pentru utilizarea acestora* *(sursa: Comisia Europeană[62])*

[60] Urmează să fie publicat în Tabloul de bord al condițiilor pentru consumatori 2017 (al treilea trimestru al anului 2017).

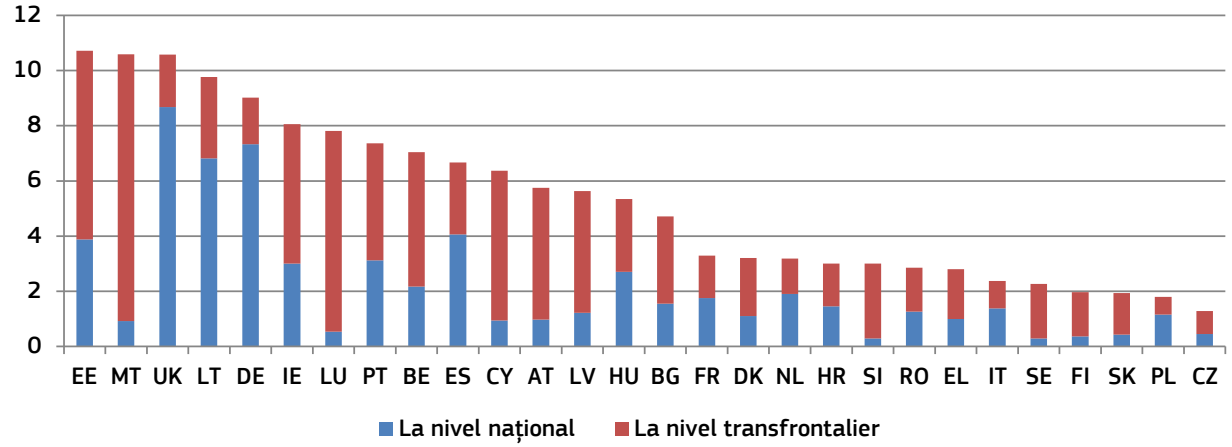
[61] Metodele de promovare și stimulare a utilizării SAL nu cuprind cerințe obligatorii privind recurgerea la SAL înainte de a introduce o acțiune în instanță, deoarece astfel de cerințe ridică semne de întrebare cu privire la compatibilitatea acestora cu dreptul la o cale de atac eficientă în fața unei instanțe judecătorești, care este consacrat în Carta drepturilor fundamentale a UE.

[62] Date pentru anul 2016, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

** Indicatori agregați bazați pe indicatorii următori: există un site de internet care oferă informații cu privire la SAL; au loc campanii de publicitate în mass-media; se difuzează broșuri destinate publicului larg; instanța organizează la cerere sesiuni de informare specifice privind SAL; există un coordonator pentru SAL/mediere în cadrul instanțelor; se publică evaluări privind utilizarea SAL; se publică statistici privind utilizarea SAL; asistența judiciară acoperă (parțial sau în întregime) cheltuielile ocazionate de SAL; rambursarea totală sau parțială a taxelor judiciare; inclusiv taxele de timbru; dacă SAL dă rezultate; pentru procedura ADR nu este necesar un avocat; judecătorul poate acționa ca mediator; altele. Pentru fiecare din acești 12 indicatori a fost acordat un punct pentru fiecare domeniu de drept. IE: promovarea și stimulentele în litigii civile și comerciale se aplică doar în procedurile în materia dreptului familiei. PT: în cazul litigiilor civile/comerciale, taxele judiciare sunt rambursate doar în cazul judecătorilor de pace. LV: în conflictele de muncă nu se percep taxe judiciare.*

Graficul 31: Numărul plângerilor depuse de consumatori pe platforma SOL (*la 100 000 de locuitori*) *(sursa: Platforma SOL — date extrase la data de 24 martie 2017)*

** Figura prezintă numărul de plângeri depuse pe platforma SOL, nu numărul de litigii primite de către entitățile SAL prin intermediul platformei SOL. O serie de cauze depuse pe platforma SOL sunt ulterior soluționate bilateral între părți în afara platformei, fără nicio altă implicare din partea unei entități SAL.*

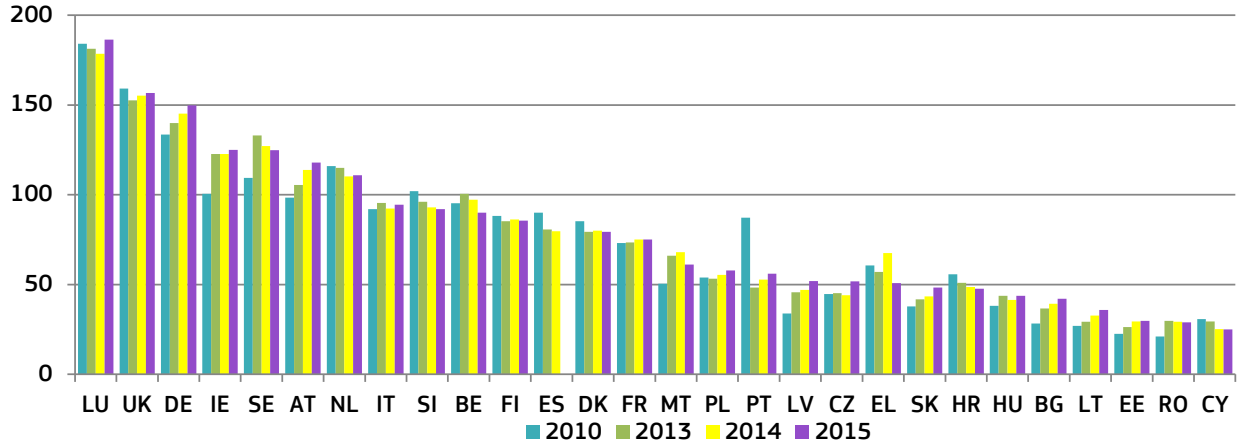
3.2.2 Resurse

Pentru buna funcționare a sistemului de justiție trebuie să se asigure resurse adecvate, condițiile corespunzătoare în cadrul instanțelor judecătorești și un personal cu un bun nivel de calificare. Dacă personalul care deține calificările și competențele necesare și beneficiază de acces la formarea continuă este insuficient, calitatea procedurilor și a deciziilor este în joc.

– **Resurse financiare** –

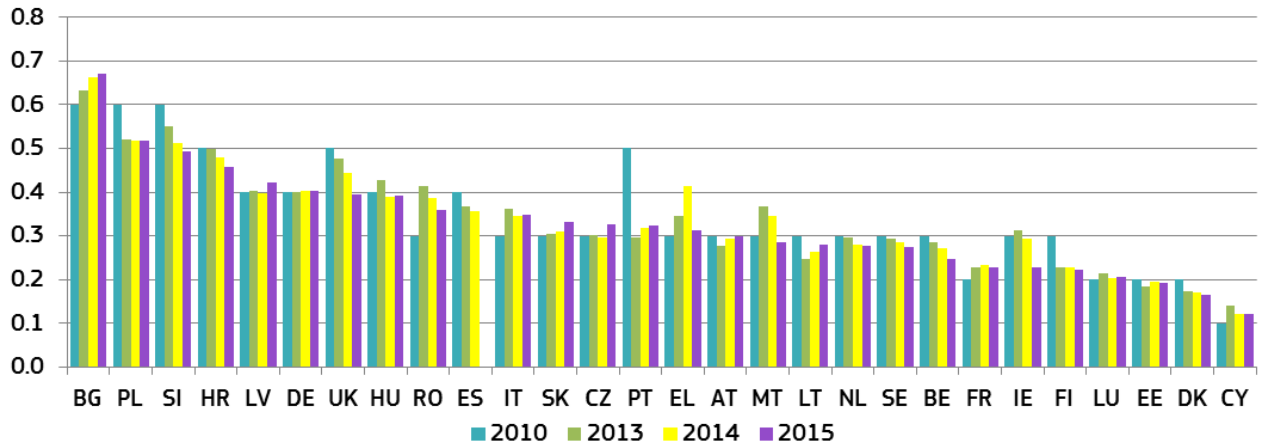
Figurile de mai jos prezintă bugetul cheltuit efectiv de instanțelor judecătorești, mai întâi indicând sumele pe locuitor (figura 32) și, apoi, procentajul din produsul intern brut (PIB) (figura 33)[63].

Figura 32: Totalul cheltuielilor administrațiilor publice pentru instanțele judecătorești* *(în EUR pe locuitor) (sursa: Eurostat)*

** Datele pentru NL și SK sunt provizorii.*

Figura 33: Totalul cheltuielilor administrațiilor publice pentru instanțele judecătorești* *(ca procent din produsul intern brut) (sursa: Eurostat)*

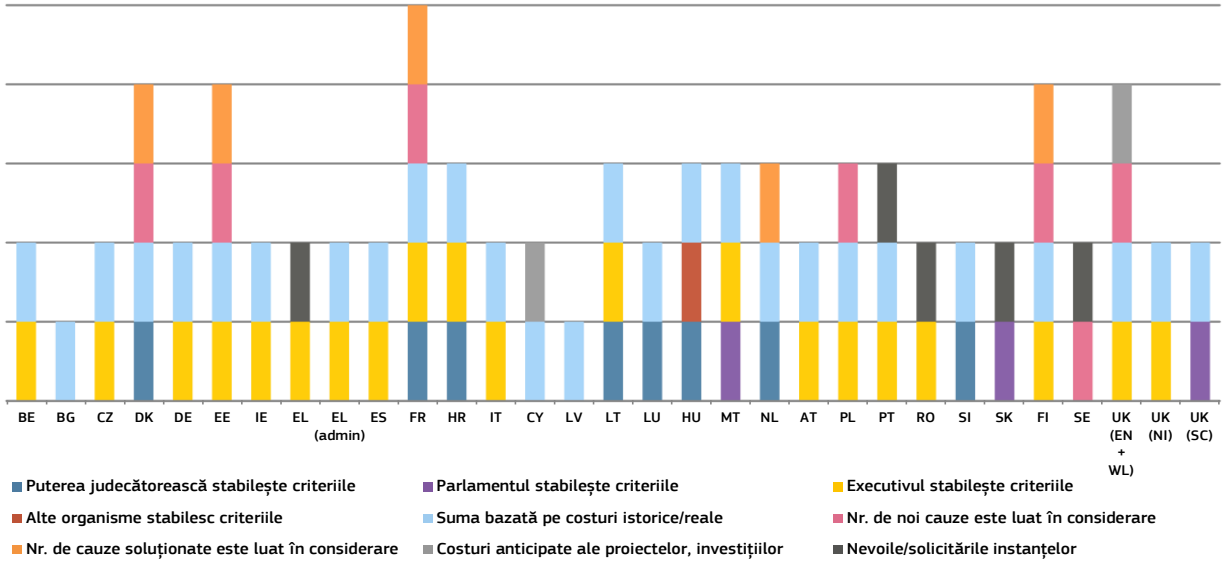

** Datele pentru NL și SK sunt provizorii.*

Figura 34 prezintă puterea de stat (judiciară, legislativă sau executivă) care definește criteriile de stabilire a resurselor financiare pentru sistemul judiciar și criteriile utilizate.

[63] Cheltuielile totale (efective) ale administrațiilor publice consacrate administrării, funcționării sau sprijinirii instanțelor judecătorești de contencios administrativ, civile și penale și sistemului judiciar, inclusiv aplicarea de amenzi și executarea tranzacțiilor judiciare impuse de instanțe și funcționarea sistemelor de probațiune și de eliberare condiționată, precum și asistenței judiciare - reprezentarea și consultanța juridică în numele administrației publice sau în numele altora, furnizată de administrație în numerar sau sub formă de servicii; cu excepția administrației penitenciarelor [Date privind conturile naționale, Clasificarea funcțiilor administrațiilor publice (COFOG), grupa 03.3], tabelul Eurostat *gov_10a_exp*, http://ec.europa.eu/eurostat/data/database

Figura 34: Criterii pentru stabilirea resurselor financiare pentru sistemul judiciar*[64]

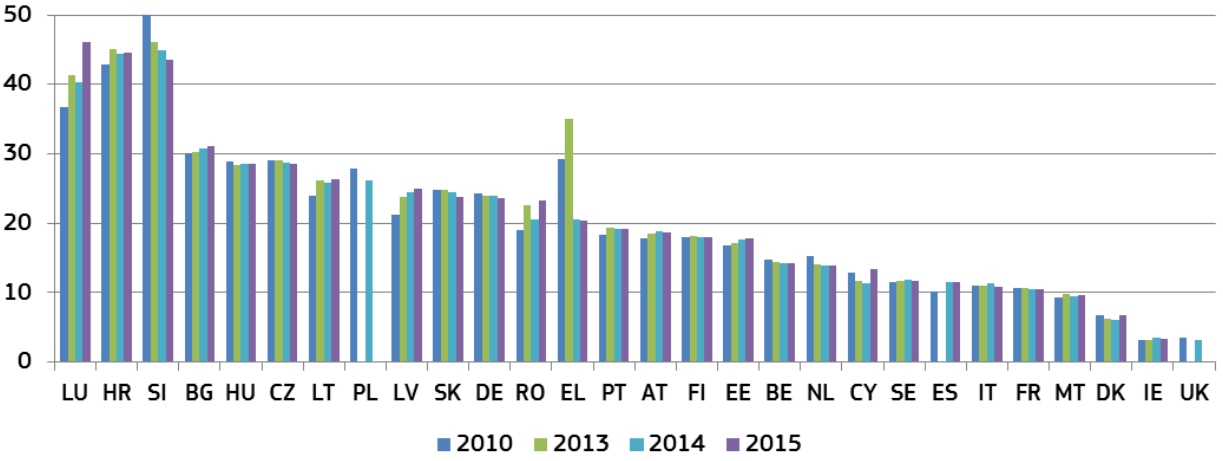

** DK: se ia în considerare numărul de cauze noi și soluționate în primă instanță; DE: doar pentru bugetul Curții Federale Supreme — în ceea ce privește instanțele de prim și de al doilea grad de jurisdicție; sistemele judiciare diferă de la un land la altul; EE: numărul de cauze noi și soluționate în instanțele de prim și de al doilea grad de jurisdicție; FR: numărul de cauze noi și soluționate în instanțele de toate gradele de jurisdicție; IT: Ministerul de Justiție definește criteriile pentru instanțelor civile și penale, în timp ce Consiliul Puterii Judiciare (CPGA) definește criteriile pentru instanțele de contencios administrativ; HU: legea prevede ca salariile judecătorilor să fie stabilite prin Legea privind bugetul central în așa fel încât suma să nu fie mai mică decât cea din anul precedent; NL: se ia în considerare numărul de cazuri soluționate pe baza unei evaluări a costurilor pentru instanțele judecătorești.*

– **Resurse umane** –

Pentru asigurarea calității unui sistem de justiție este esențial să existe resurse umane adecvate. Diversitatea în rândul judecătorilor, inclusiv echilibrul de gen, aduce cunoștințe, competențe și experiență complementare și reflectă realitatea societății.

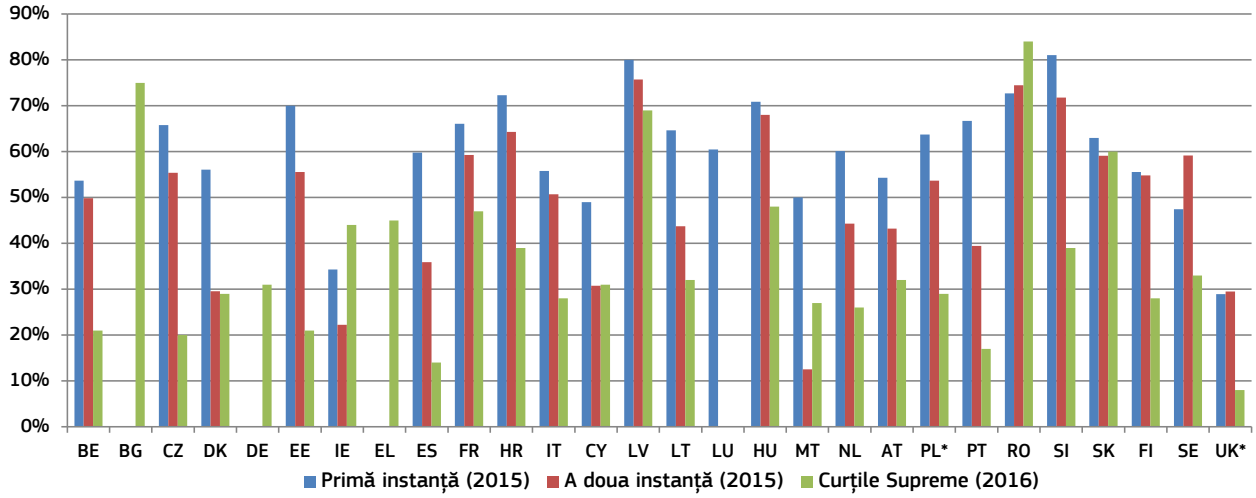
Figura 35: Numărul judecătorilor* *(la 100 000 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ)*

** Această categorie cuprinde judecătorii care lucrează cu normă întreagă, conform metodologiei CEPEJ. Ea nu include așa-numiții „Rechtspfleger"/funcționarii judiciari cu atribuții lărgite, care există în unele state membre. EL: numărul total de judecători de profesie include categorii diferite de-a lungul anilor indicați mai sus, ceea ce explică parțial variația acestuia. UK: media ponderată a celor trei jurisdicții; datele pentru anul 2010 conțin date din anul 2012 pentru UK (NI).*

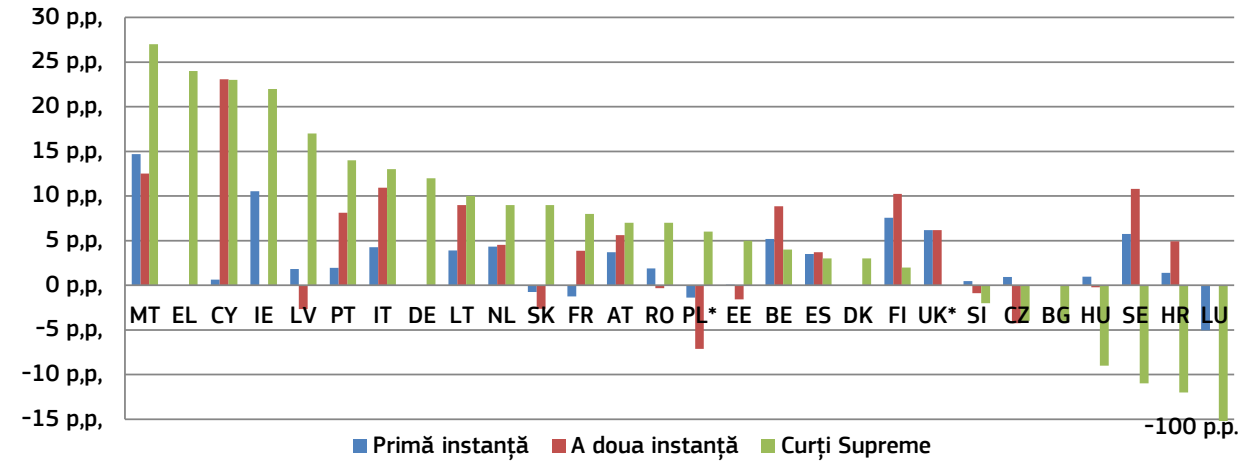
[64] Date colectate prin intermediul unui chestionar actualizat elaborat de către Comisie în strânsă colaborare cu RECJ. Răspunsurile primite din partea statelor membre fără consilii judiciare au fost obținute în cooperare cu Rețeaua președinților Curților Supreme de Justiție ale UE.

Graficul 36: Proporția judecătorilor de sex feminin care își desfășoară activitatea în instanțe de prim grad de jurisdicție, în instanțe de al doilea grad de jurisdicție și în instanțele supreme *[sursa: Comisia Europeană (curțile supreme)[65] și studiul CEPEJ (instanțele de prim și de al doilea grad de jurisdicție]*

** Datele din PL și UK pentru anul 2014 pentru instanțele de prim și de al doilea grad de jurisdicție..*

Graficul 37: Variația proporției femeilor în rândul judecătorilor profesioniști care își desfășoară activitatea în instanțe de prim grad de jurisdicție și în instanțe de al doilea grad de jurisdicție în perioada 2010-2015, precum și în curțile supreme în perioada 2010-2016* *(diferența în puncte procentuale) [sursa: Comisia Europeană (curțile supreme)[66] și studiul CEPEJ (instanțele de prim și de al doilea grad de jurisdicție)]*

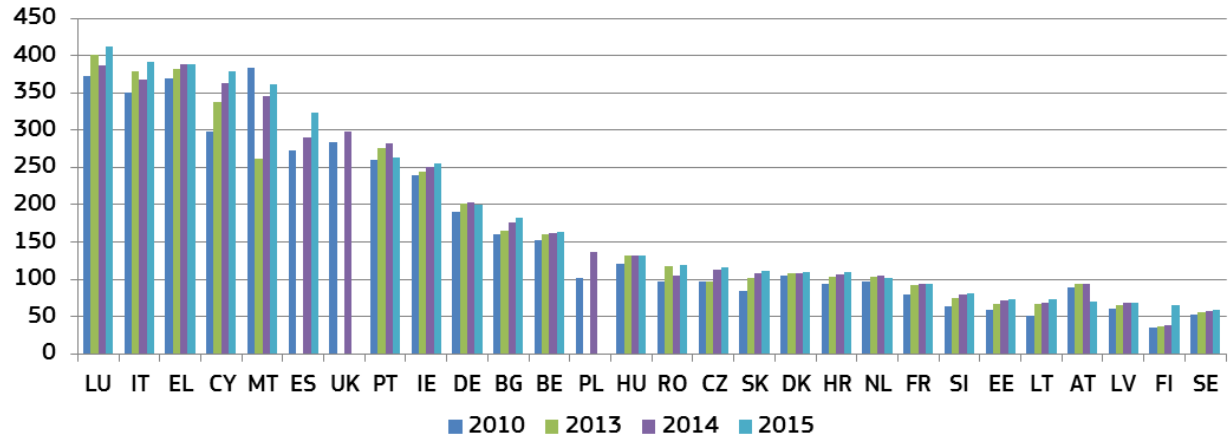

** LU: proporția judecătorilor femei din cadrul Curții Supreme a scăzut de la 100 % în 2010 la 0 % în 2016. UK: în cazul Angliei și al Țării Galilor se utilizează media instanței de prim și de al doilea grad de jurisdicție. PL și UK: datele compară anul 2010 cu anul 2014.*

[65] Baza de date cu privire la numărul de femei și bărbați implicați în procesul de luare a deciziilor: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/gender-decision-making/database/index_en.htm

[66] Baza de date cu privire la numărul de femei și bărbați implicați în procesul de luare a deciziilor: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/gender-decision-making/database/index_en.htm

Figura 38: Numărul de avocați* *(la 100 000 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ)*

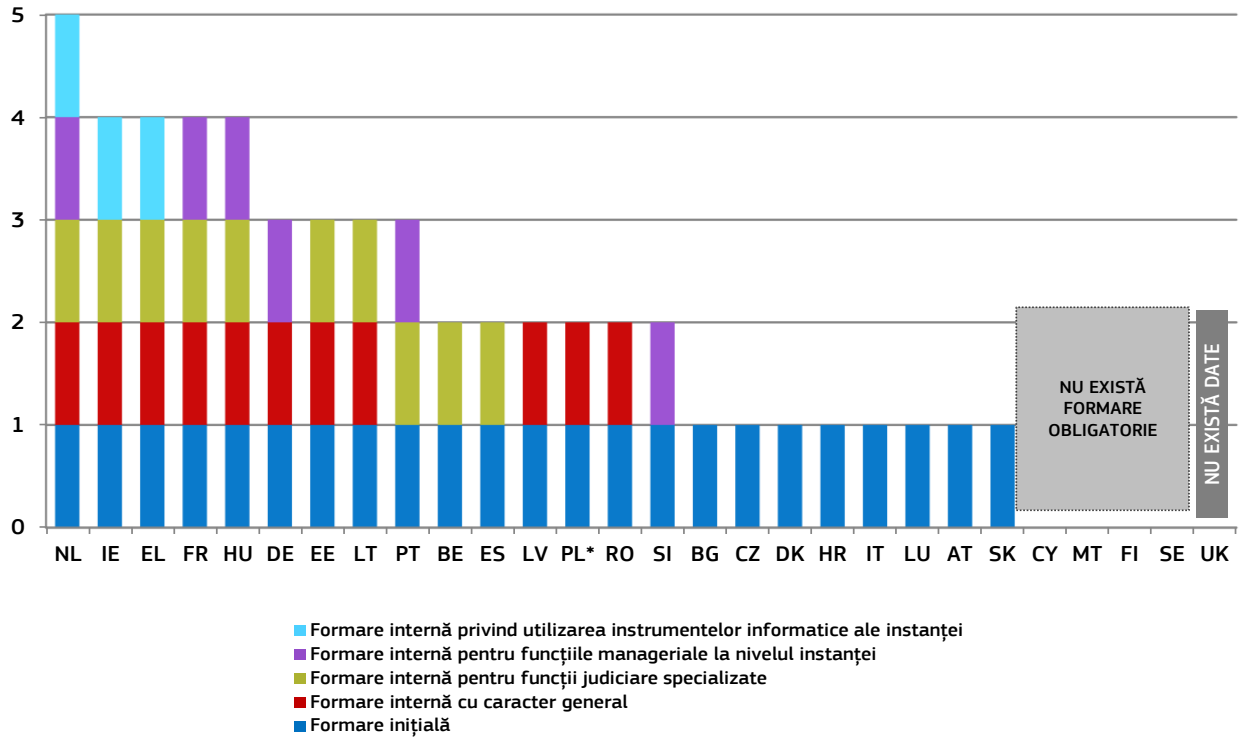

** Conform metodologiei CEPEJ, un avocat este o persoană calificată și autorizată în conformitate cu legislația națională să pledeze și să acționeze în numele clienților săi, să se angajeze în practicarea profesiei juridice, să se prezinte în instanță sau să consilieze și să își reprezinte clienții în chestiuni juridice [Recomandarea Rec(2000) 21 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind libertatea exercitării profesiei de avocat].*

– Formare profesională –

Formarea profesională judiciară este importantă pentru calitatea hotărârilor judecătorești și a serviciului de justiție furnizat cetățenilor. Datele prezentate mai jos se referă la formarea profesională judiciară într-o gamă largă de domenii, inclusiv în ceea ce privește comunicarea cu părțile și cu presa și competențele judiciare.

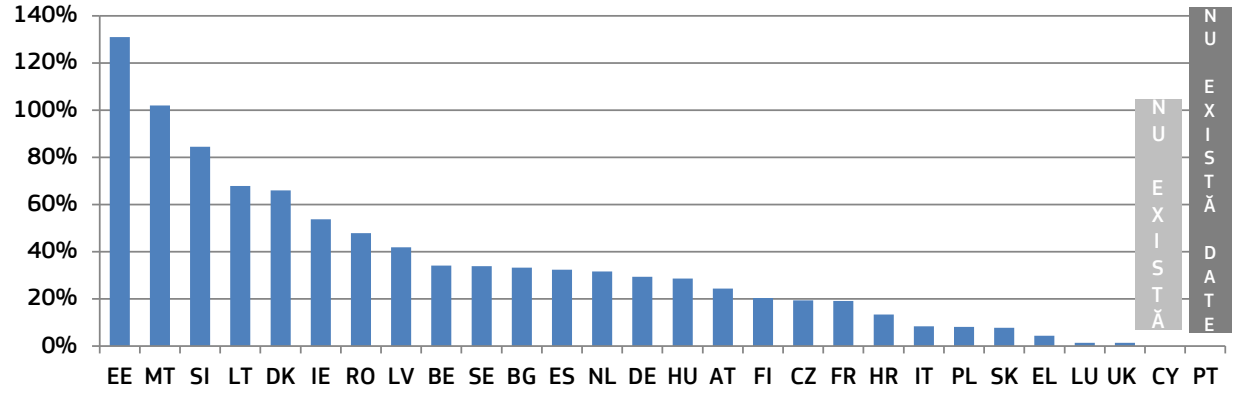
Figura 39: Formarea profesională obligatorie a judecătorilor* *(sursa: studiul CEPEJ[67])*

** Unele state membre nu oferă formare profesională obligatorie pentru anumite categorii, însă pot oferi formare profesională opțională.*

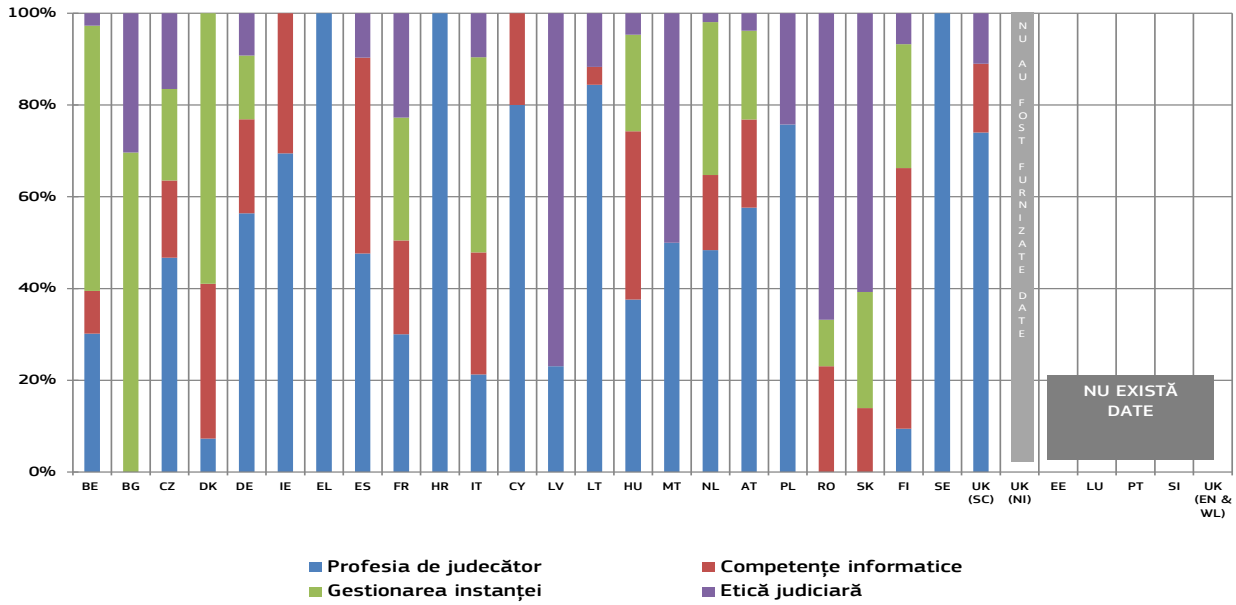
[67] Date din 2015, iar pentru PL, date din 2014.

Figura 40: Judecători care participă la activități de formare continuă în domeniul dreptului UE sau al dreptului unui alt stat membru* *(ca procent din numărul total de judecători) (sursa: Comisia Europeană, raportul din 2016 privind formarea judiciară europeană[68])*

** În câteva state membre, rata participanților este mai mare de 100 %, ceea ce înseamnă că unii participanți au luat parte la mai mult de o activitate de formare. Datele pentru AT includ procurori, cele pentru DK includ personalul judiciar.*

Figura 41: Procentul activităților de formare judiciară continuă privind diferite tipuri de competențe judiciare* *(ca procent din numărul total de judecători care beneficiază de formare) (sursa: Comisia Europeană[69])*

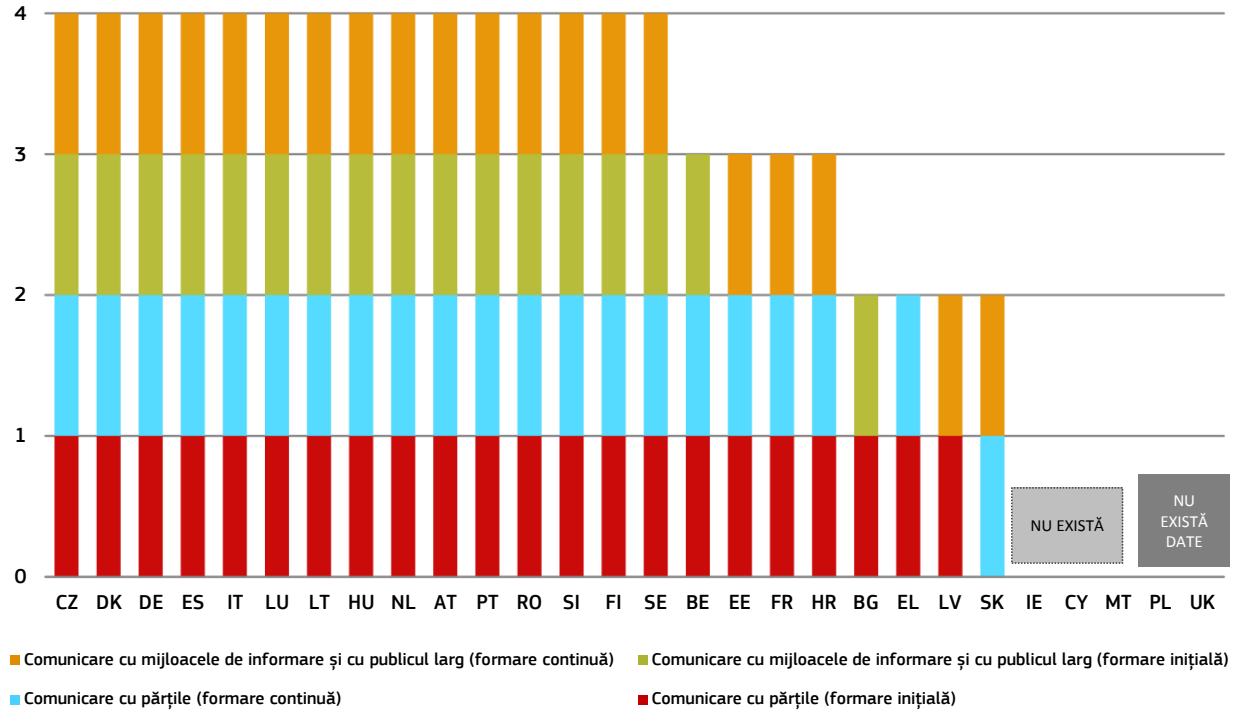
** Tabelul indică distribuția judecătorilor care participă la activități de formare judiciară continuă (mai exact, cele care au loc după perioada de formare inițială a judecătorilor) în fiecare dintre cele patru domenii identificate, exprimată ca procentaj din numărul total de judecători care au absolvit cursul de formare. Nu se iau în considerare activitățile de formare juridică. Autoritățile de formare judiciară din UK (NI) nu au desfășurat activități de formare specifice pentru competențele selecționate.*

---

[68] Date din 2015. În 2011, Comisia a stabilit drept obiectiv ca, până în anul 2020, jumătate din practicienii în domeniul dreptului din UE să fi urmat cursuri de formare în dreptul Uniunii sau în dreptul unui alt stat membru. Raportul din 2016 privind formarea judiciară europeană: http://ec.europa.eu/justice/criminal/files/final_report_2015_en.pdf

[69] Date pentru 2015, colectate în cooperare cu EJTN. Formarea continuă privind profesia de judecător include activități precum organizarea audierilor, redactarea hotărârilor judecătorești sau retorica.

Figura 42: Posibilitățile de formare profesională a judecătorilor cu privire la comunicarea cu părțile și cu presa *(sursa: Comisia Europeană[70])*

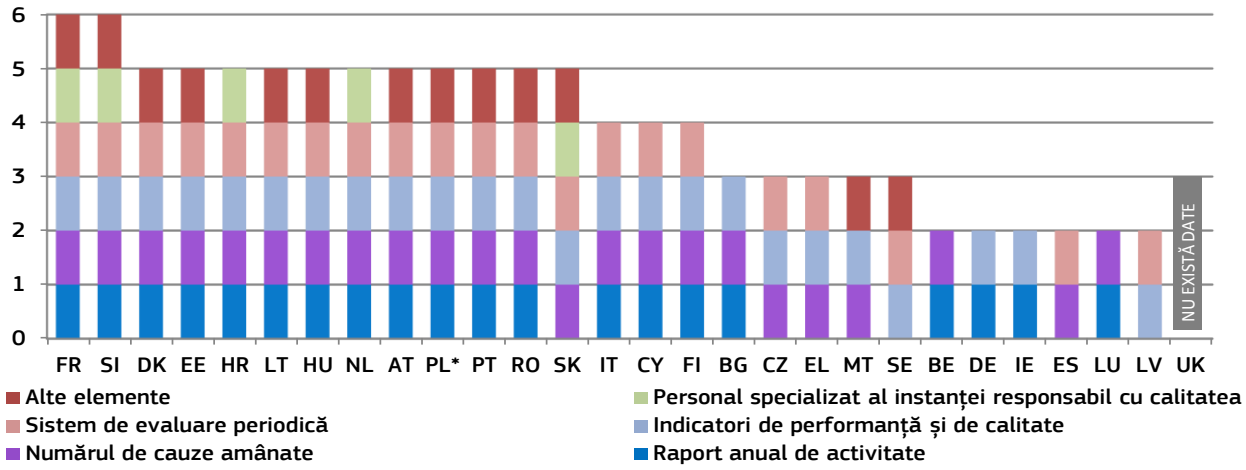
3.2.3 Instrumente de evaluare

Activitățile de monitorizare și de evaluare a instanțelor contribuie la identificarea deficiențele și a necesităților, ajutând astfel sistemul de justiție să fie mai reactiv la provocările actuale și viitoare. Instrumentele TIC adecvate pot permite gestionarea în timp real a cauzelor și pot ajuta la realizarea de statistici standardizate privind instanțele la nivel național. În plus, acestea ar putea fi utilizate pentru gestionarea stocului de cauze restante și a sistemelor de avertizare timpurie. Sondajele sunt indispensabile pentru a evalua modul în care funcționează sistemele de justiție din perspectiva membrilor profesiilor juridice și a justițiabililor. O monitorizare adecvată a sondajelor este o condiție prealabilă pentru îmbunătățirea calității sistemelor de justiție.

Figura 43: Disponibilitatea monitorizării și a evaluării activităților instanțelor* *(sursa: studiul CEPEJ[71])*

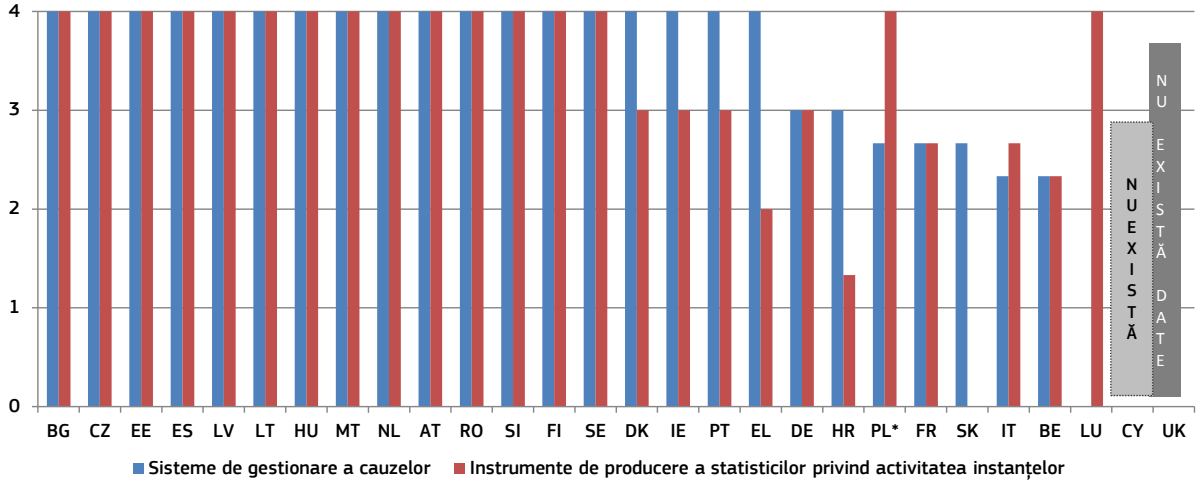
[70] Date pentru anul 2016, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

[71] Date din 2015, iar pentru PL, date din 2014.

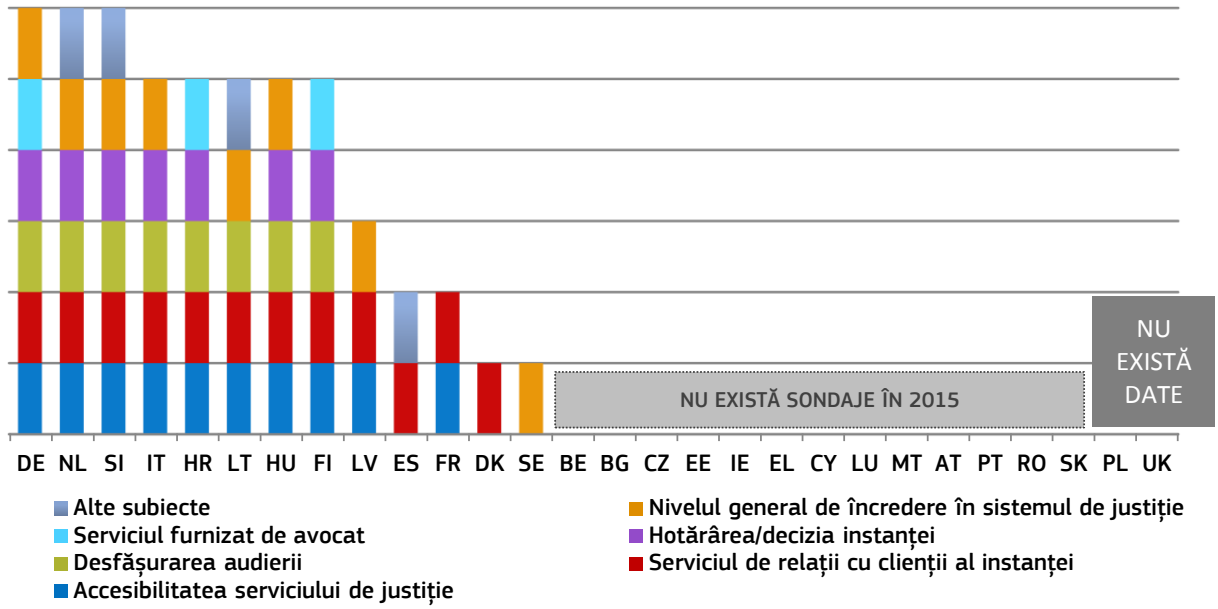
** Sistemul de evaluare se referă la performanța sistemelor jurisdicționale, utilizând indicatori și obiective. În 2015, toate statele membre, cu excepția LV, au declarat că dispun de un sistem care le permite să monitorizeze numărul de cauze noi, durata procedurilor și numărul de hotărâri judecătorești adoptate, astfel încât aceste categorii devin irelevante. În mod similar, activitatea intensă cu privire la standardele de calitate s-a impus drept o categorie de evaluare. Datele privind „alte elemente" includ, de exemplu, recursuri (EE, ES, LV), audieri (SE) sau numărul de cauze soluționate în anumite termene (DK).*

Figura 44: Disponibilitatea TIC pentru gestionarea cauzelor și pentru statisticile privind activitatea instanțelor* *(0 = există în 0 % din instanțe, 4 = există în 100 % din instanțe[72]) (sursa: studiul CEPEJ)*

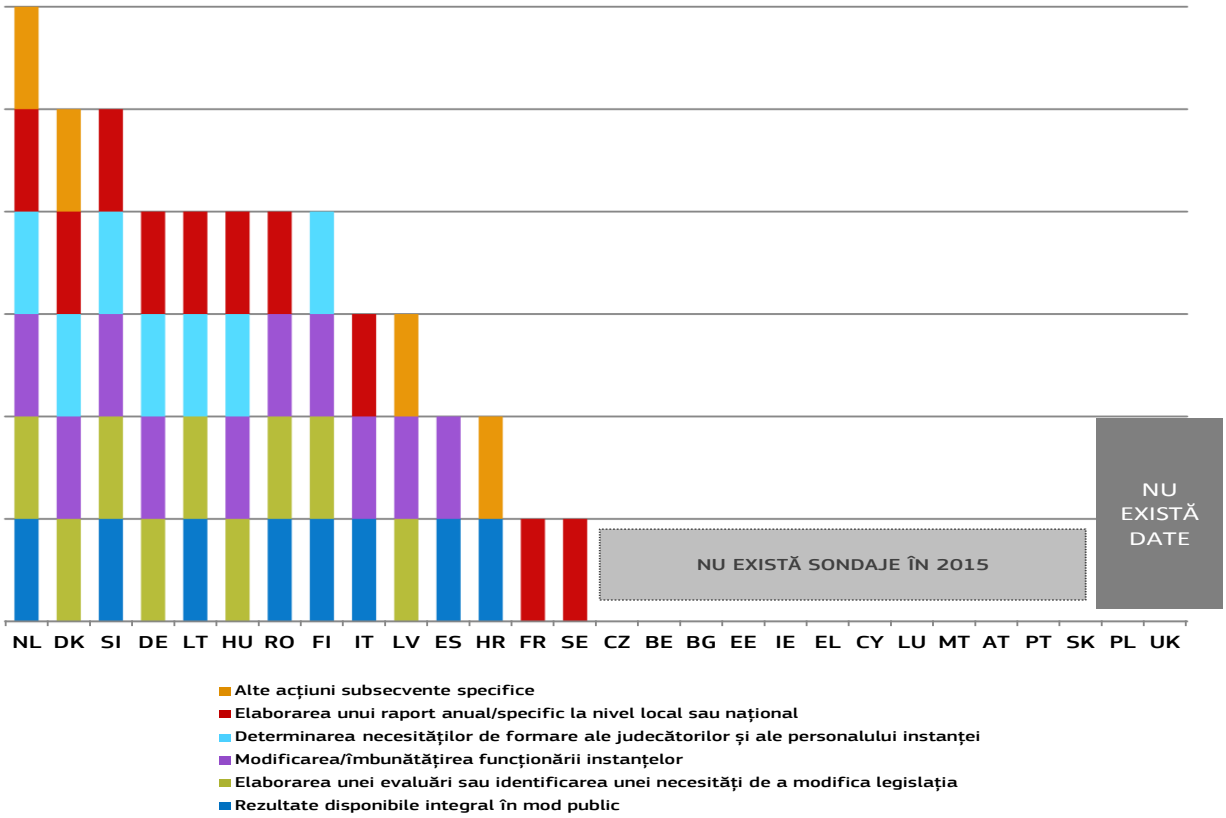
[72] Date pentru anul 2015 (în cazul PL, date pentru anul 2014). Nivelul de dotare de la 100 % (dispozitiv montat complet) la 0 % (dispozitiv inexistent) indică prezența funcțională în instanțe a dispozitivului menționat în figură, conform următoarei scale: 100 % = 4 puncte dacă se aplică pentru toate cauzele/1,33 puncte pe cauză specifică; 50-99 % = 3 puncte dacă sunt acoperite toate domeniile/1 punct pentru fiecare domeniu specific; 10-49 % = 2 puncte dacă sunt acoperite toate domeniile/0,66 punct pentru fiecare domeniu specific; 1-9 % = 1 punct dacă sunt acoperite toate domeniile/0,33 puncte pentru fiecare domeniu specific. Cauza se referă la tipul de litigiu tratat (civil/comercial, penal, de contencios administrativ sau de altă natură).

Graficul 45: Subiectele sondajelor realizate în rândul justițiabililor sau al membrilor profesiilor juridice* *(sursa: Comisia Europeană[73])*

** S-a acordat statelor membre un punct pentru fiecare subiect de anchetă indicat indiferent de nivelul la care au fost realizate sondajele.*

Graficul 46: Acțiuni subsecvente în urma sondajelor realizate în rândul justițiabililor sau al membrilor profesiilor juridice *(sursa: Comisia Europeană[74])*

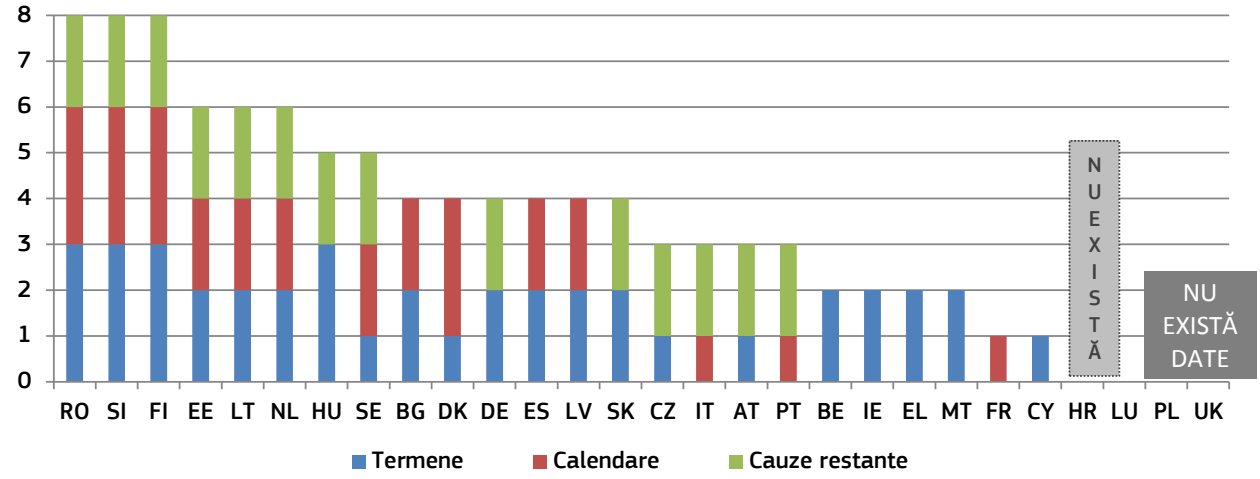
[73] Date pentru anul 2015, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

[74] Date pentru anul 2015, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

3.2.4 Standarde

Standardele pot îmbunătăți calitatea sistemelor de justiție. În continuarea hărții standardelor de calitate elaborate în Tabloul de bord 2016, actuala ediție examinează mai detaliat anumite standarde privind termenele și informarea părților[75]. Figurile 47-49 prezintă situația cu privire la utilizarea de standarde privind termenele, orizonturile de timp și stocul de cauze restante, precum și o imagine de ansamblu a statelor membre care utilizează aceste standarde. Termenele reprezintă termene limită cantitative, de exemplu, pentru perioada de timp dintre înregistrarea unei cauze până la primul termen de judecată. Calendarele sunt obiective măsurabile/practici, de exemplu prestabilirea unei rate a cauzelor care să fie soluționate într-o anumită perioadă de timp. Cauzele restante sunt cauzele pendinte după o anumită perioadă de timp prestabilită, de exemplu trei luni sau chiar zece ani. Figura 48 prezintă domeniile de drept în care există standarde privind termenele.

Figura 47: Standarde privind termenele* *(sursa: Comisia Europeană[76])*

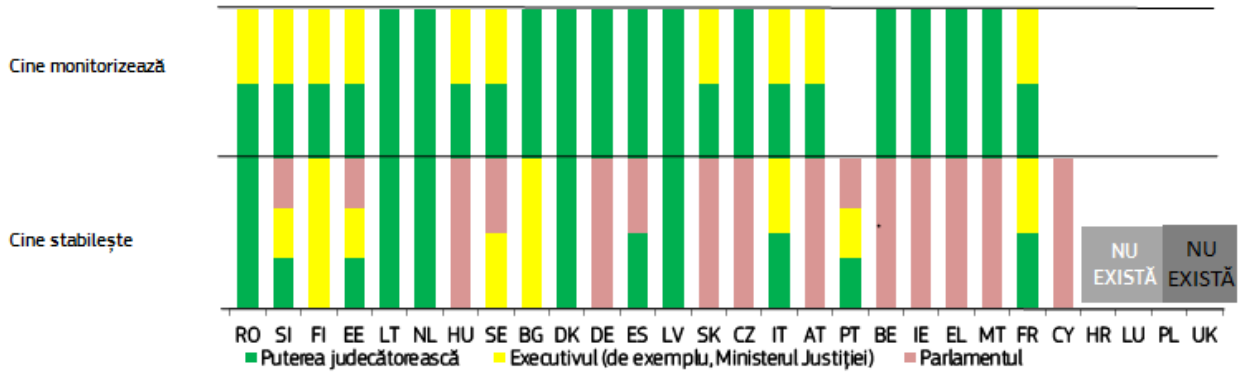
** Statele membre au primit 1 punct pentru fiecare domeniu de drept (civil/comercial, de contencios administrativ sau altele) în care sunt prevăzute standarde.*

Figura 48 prezintă competențele diferitelor puteri ale statului de a stabili și a monitoriza standardele privind termenele.

[75] În tabloul de bord al UE privind justiția, standardele privind termenele și calendarele depășesc cerințele care decurg din dreptul la un proces într-un termen rezonabil, astfel cum este consacrat prin articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a UE și prin articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

[76] Date pentru anul 2016, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

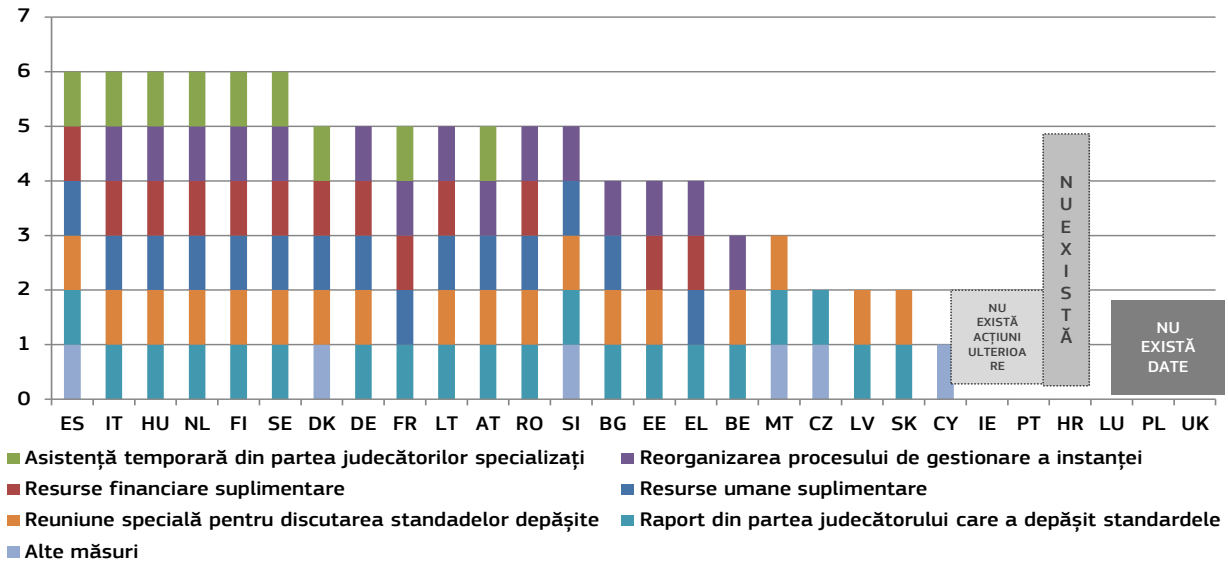
Figura 48: Stabilirea și monitorizarea standardelor* *(sursa: Comisia Europeană[77])*

** Statele membre sunt enumerate în ordinea stabilită în graficul 47. A se nota că definiția „de către parlament (standarde prevăzute prin lege)" indică aici faptul că un anumit standard este prevăzut numai prin lege. Chiar dacă se prezintă mai multe puteri pentru stabilirea/monitorizarea standardelor privind termenele, fiecare putere ar putea fi pe deplin responsabilă pentru un tip de standard. „Puterea executivă" se referă la instituțiile aflate sub controlul direct sau indirect al guvernului. „Puterea judiciară" include organisme precum președinții de instanțe, consiliile judiciare, organisme ale judecătorilor etc. CY și PT: Nicio informație privind monitorizarea.*

Figura 49 prezintă măsurile care se aplică atunci când nu se respectă standardele privind termenele (a se vedea graficul 48). De exemplu, în anumite state membre, în cazul neconformării, judecătorul și președintele instanței în cauză stabilesc o ședință specială pentru a discuta situația. Dacă este vorba despre neconformitatea unei instanțe întregi, ședința ar putea avea loc între președintele instanței respective și președintele unei instanțe superioare.

Figura 49: Acțiuni subsecvente întreprinse ca urmare a nerespectării standardelor *(sursa: Comisia Europeană[78])*

– Informarea părților –

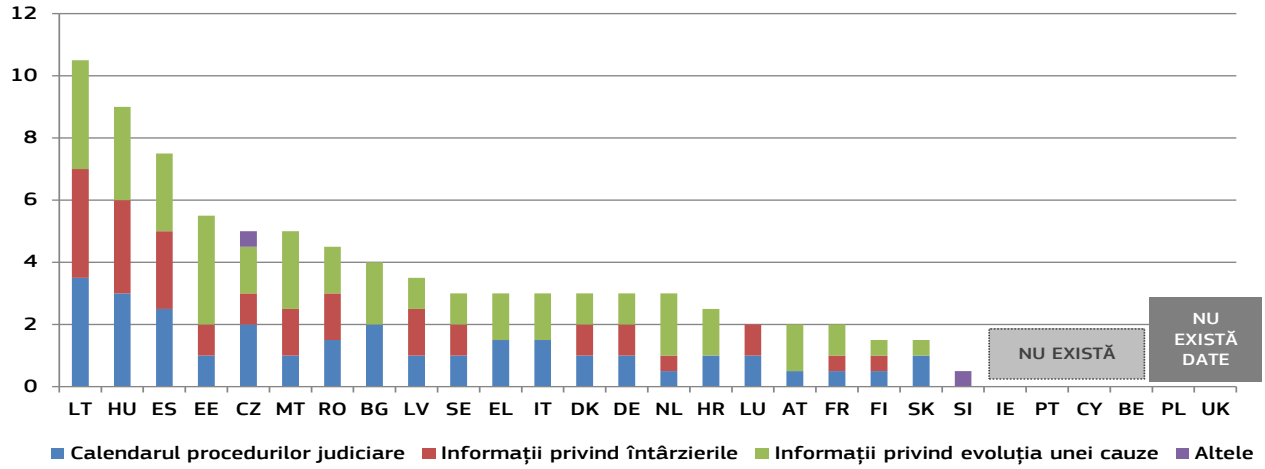
Figura 50 prezintă standarde cu privire la modul de informare a părților și tipul de informații pe care acestea le primesc în legătură cu evoluția cauzei lor. Anumite state membre dispun de un

[77] Date pentru anul 2016, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

[78] Date pentru anul 2016, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

sistem de notificare automată prin e-mail sau SMS care oferă informații cu privire la întârzieri, calendare sau evoluția generală a cauzei. Altele oferă pur și simplu acces online la informații pe durata desfășurării procedurii, în timp ce câteva state membre lasă această posibilitate la latitudinea instanțelor.

Figura 50: Standarde privind informațiile legate de evoluția cauzei* *(sursa: Comisia Europeană[79])*

** Statelor membre li s-au acordat puncte în funcție de metoda utilizată pentru furnizarea fiecărui tip de informații. 1,5 puncte pentru notificări automate prin e-mail sau SMS, 1 punct pentru acces online pe durata desfășurării procedurii, 0,5 puncte fiecare pentru informare la cererea părților, la discreția instanței sau prin orice altă metodă utilizată.*

3.2.5 Rezumat privind calitatea sistemelor de justiție

Tabloul de bord din 2017 privind justiția analizează factorii care contribuie la calitatea sistemelor de justiție: accesul facil, resursele adecvate, instrumente eficace de evaluare și standarde corespunzătoare.

Accesibilitate

Această ediție analizează mai detaliat modul în care sistemele de justiție sunt accesibile din perspectiva justițiabililor, și anume a cetățenilor, a consumatorilor sau a întreprinderilor.

- Majoritatea statelor membre oferă *informații online* cu privire la sistemul lor de justiție (figura 20). Cu toate acestea, se mai pot aduce îmbunătățiri în ceea ce privește ușurința de utilizare a acestor informații, de exemplu, pagini web accesibile pentru cetățenii cu deficiențe de vedere sau care oferă instrumente interactive pentru a permite cetățenilor să afle dacă sunt eligibili pentru asistență judiciară. De asemenea, disponibilitatea online a hotărârilor judecătorești în cauze civile/comerciale și de contencios administrativ ar putea fi îmbunătățită în toate cazurile (figura 27). Doar 17 state membre publică toate hotărârile pronunțate în materie civilă/comercială și de contencios administrativ de către cele mai înalte instanțe.
- *Disponibilitatea asistenței judiciare* și *nivelul taxelor judiciare* au un impact esențial asupra accesului la justiție, în special pentru cetățenii care trăiesc în sărăcie. Prezenta ediție examinează în ce măsură sistemele de asistență judiciară sprijină consumatorii într-un litigiu cu o întreprindere care implică o valoare ridicată (și anume, 6 000 EUR) sau una redusă (respectiv, o cerere corespunzătoare pragului de sărăcie stabilit de Eurostat). Figura 21 arată faptul că, în unele state membre, consumatorii ale căror venituri se află sub pragul de sărăcie stabilit de Eurostat nu vor

[79] Date pentru anul 2016, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

beneficia de asistență judiciară. Dificultatea de a beneficia de asistență judiciară ar putea fi deosebit de descurajatoare atunci când taxele judiciare reprezintă o cotă semnificativă din valoarea cererii (figura 22).

- *Utilizarea adecvată a TIC în instanțe* contribuie la accelerarea procedurilor și la reducerea costurilor. De exemplu, punerea în aplicare a unei reforme care a permis instanțelor dintr-un stat membru să transmită părților documente în format electronic și să transmită documentele rămase pe hârtie printr-un sistem poștal centralizat a generat economii de peste 4,5 milioane EUR în 2016 (peste 2 % din bugetul instanțelor). Tabloul de bord arată că depunerea electronică a cererilor nu este instituită în toate statele membre (figura 23) și nici nu există modalități de a urmări online progresele înregistrate în ceea ce privește o procedură judiciară. Un sondaj privind utilizarea efectivă a TIC între instanțe și avocați arată că instrumentele TIC sunt utilizate pe scară largă în 10 din cele 20 de state membre care fac obiectul sondajului (figura 24). Acestea sunt folosite cel mai frecvent pentru comunicarea generală cu instanțele, în timp ce semnarea documentelor și depunerea de cereri, citații și probe se realizează ceva mai puțin frecvent prin mijloace electronice. În 8 din cele 10 de state membre în care avocații declară o utilizare TIC în mod semnificativ mai redusă, cel mai frecvent motiv invocat este faptul că nu există instrumente disponibile și, într-o măsură mai mică, faptul că au existat experiențe negative în legătură cu utilizarea TIC.
- La o analiză mai atentă a *canalelor utilizate de consumatori pentru a depune o plângere* împotriva unei întreprinderi (și anume, dacă plângerea ajunge prin intermediul instanțelor, al autorităților publice, prin mecanisme extrajudiciare sau ONG-uri ale consumatorilor), se pare că cel mai frecvent canal îl constituie autoritățile publice, urmate de către instanțe și mecanismele extrajudiciare (graficul 29).
- În comparație cu anii precedenți, utilizarea pe bază voluntară a metodelor de *soluționare alternativă a litigiilor* este din ce în ce mai mult promovată și stimulată în toate statele membre (figura 30). Numărul mare de plângeri depuse prin intermediul nou createi platforme europene de soluționare online a litigiilor (SOL) arată disponibilitatea consumatorilor de a utiliza metodele de soluționare alternativă a litigiilor. În majoritatea statelor membre, litigiile transfrontaliere reprezintă o cotă semnificativă din toate litigiile depuse pe platforma SOL (figura 31).

Resurse

O justiție de înaltă calitate necesită un nivel adecvat de resurse financiare și umane, formare adecvată și diversitate în rândul judecătorilor, inclusiv echilibrul de gen. Tabloul de bord 2017 arată următoarele:

- *În ceea ce privește resursele financiare*, datele arată că, în general, peste jumătate dintre statele membre și-au sporit cheltuielile alocate sistemului judiciar pe locuitor în 2015 (Figura 32). Cu toate acestea, câteva state membre care se confruntă cu provocări deosebite și-au redus bugetul. Statele membre utilizează preponderent costuri istorice sau reale pentru a determina resursele financiare pentru sistemul judiciar, în loc să se bazeze pe volumul de muncă efectiv sau pe solicitările instanțelor (Figura 34).
- *Nivelul echilibrului de gen în rândul judecătorilor* din instanțele de prim grad și din al doilea grad de jurisdicție continuă să fie în general bun sau pare să tindă spre echilibru (graficul 36). Cu toate acestea, în cadrul curților supreme, chiar dacă majoritatea statelor membre se îndreaptă spre un echilibru de gen, unele state membre se îndreaptă în direcția opusă (Figura 37).
- *În ceea ce privește formarea judecătorilor*, chiar dacă în majoritatea statelor membre se recunoaște importanța formării continue (figurile 39 și 40), sunt necesare eforturi pentru diversificarea domeniului de aplicare al programelor de formare oferite. Formarea continuă în materie de competențe judiciare (profesionalismul judecătorului), competențe informatice, gestionarea instanțelor și etica judiciară nu există în toate statele membre (Figura 41). În plus,

anumite state membre nu oferă cursuri de formare privind comunicarea cu părțile și cu presa (Figura 42). În 2016, Rețeaua Europeană de Formare Judiciară a introdus un program de schimb pe termen scurt pentru președinți de instanță și șefi de parchete, spre exemplu, axat pe gestionarea schimbării și TIC.

Instrumente de evaluare

- *Instrumentele de monitorizare și evaluare* a activităților judiciare sunt disponibile în toate statelor membre (Figura 43), însă nu toate statele membre dispun de întreaga gamă de astfel de instrumente. Potențialul deplin al sistemelor TIC de gestionare a cauzelor trebuie să fie îmbunătățit în continuare în mai multe state membre (Figura 44) pentru a asigura faptul că acestea pot fi utilizate în diverse scopuri, inclusiv pentru generarea de statistici, și că acestea sunt puse în aplicare în mod consecvent în întregul sistem de justiție. De exemplu, în unele state membre, instrumentele TIC nu prevăd gestionarea stocului de cauze restante, inclusiv identificarea cauzelor deosebit de vechi. În schimb, anumite state membre dispun de sisteme de avertizare timpurie pentru a detecta deficiențele sau cazurile de nerespectare a standardelor de prelucrare a cauzelor, ceea ce ușurează găsirea de soluții oportune. În unele state membre, nu este încă posibil să se asigure colectarea datelor la nivel național în toate domeniile justiției.
- *Utilizarea cu regularitate a sondajelor* rămâne o sursă esențială pentru a înțelege opiniile justițiabililor și ale practicienilor cu privire la sistemul de justiție. Aproximativ jumătate dintre statele membre au realizat sondaje în 2015 (Figura 45). Deși toate statele membre care realizează sondaje au asigurat și o activitate subsecventă, amploarea acesteia diferă foarte mult de la o țară la alta. Cea mai răspândită practică este aceea de a se introduce rezultatele sondajelor într-un raport anual elaborat la nivel local sau național (Figura 46). În mai multe state membre, sondajele privind satisfacția clientului sunt publicate de către instanțele judecătorești.

Standarde

Standardele pot îmbunătăți calitatea sistemelor de justiție. Prezenta ediție examinează mai detaliat anumite standarde menite să îmbunătățească planificarea procedurilor și modul de informare a părților.

- Majoritatea statelor membre utilizează *standarde privind planificarea*. Cu toate acestea, anumite state membre care se confruntă cu probleme deosebite privind eficiența nu utilizează în prezent astfel de standarde. Standardele prin care se stabilesc termene (de exemplu, perioada de timp dintre înregistrarea unei cauze până la primul termen de judecată) sunt cele mai răspândite, în timp ce standardele privind orizonturile de timp (de exemplu, cele prin care se prestabilește rata cauzelor care urmează să fie finalizate într-o anumită perioadă de timp) și stocul de cauze restante sunt mai puțin utilizate (Figura 47). Responsabilitatea pentru monitorizarea gradului de respectare a standardelor aparține în principal sistemului judiciar (graficul 48). Nerespectarea standardelor poate atrage după sine diferite tipuri de acțiuni ulterioare. Cel mai frecvent, judecătorului în cauză i se solicită să prezinte un raport și/sau să discute despre această problemă, însă alte consecințe pot fi o creștere a resurselor umane sau financiare ale unei anumite instanțe, acordarea de asistență temporară de către judecători speciali sau reorganizarea procesului de gestionare a instanței (graficul 49).
- Majoritatea statelor membre dispun de standarde privind *modul de informare a părților în legătură cu evoluția cauzei lor*, calendarul instanței sau eventuale întârzieri (graficul 50). Diferențele dintre statele membre se referă, în principal, la metodele utilizate. Anumite state membre dispun de un sistem de notificare automată prin e-mail sau SMS care oferă informații cu privire la întârzieri, orizonturi de timp sau evoluția generală a cauzei. Altele oferă pur și simplu acces online la informații pe durata desfășurării procedurii, în timp ce câteva state membre lasă această posibilitate la latitudinea instanțelor. Din perspectiva accesibilității pentru cetățeni, se preferă informarea automată de către instanță în locul unui sistem de informare care să impună părților să acționeze.

3.3 Independența

Independența sistemului judiciar este o cerință care derivă din dreptul la o cale de atac eficientă în fața unei instanțe, consacrat în Carta drepturilor fundamentale a UE (articolul 47)[80]. Aceasta garantează echitatea, predictibilitatea și securitatea sistemului juridic, care sunt elemente importante pentru un mediu de investiții atractiv. În plus față de informațiile din diverse surse privind independența judiciară, astfel cum este percepută, tabloul de bord arată modul în care sunt organizate sistemele de justiție pentru a proteja independența judiciară în anumite tipuri de situații în care ar putea fi amenințată independența. Continuând cooperarea cu rețelele judiciare europene, în special cu Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare (RECJ), tabloul de bord 2017 prezintă date actualizate cu privire la independența structurală și prezintă noi cifre privind numirea și evaluarea judecătorilor.[81]

3.3.1 Percepția asupra independenței sistemului judiciar

Figura 51: Percepția asupra independenței instanțelor și judecătorilor în rândul publicului larg *(sursa: Eurobarometru[82]– culori deschise: 2016, culori închise: 2017)*

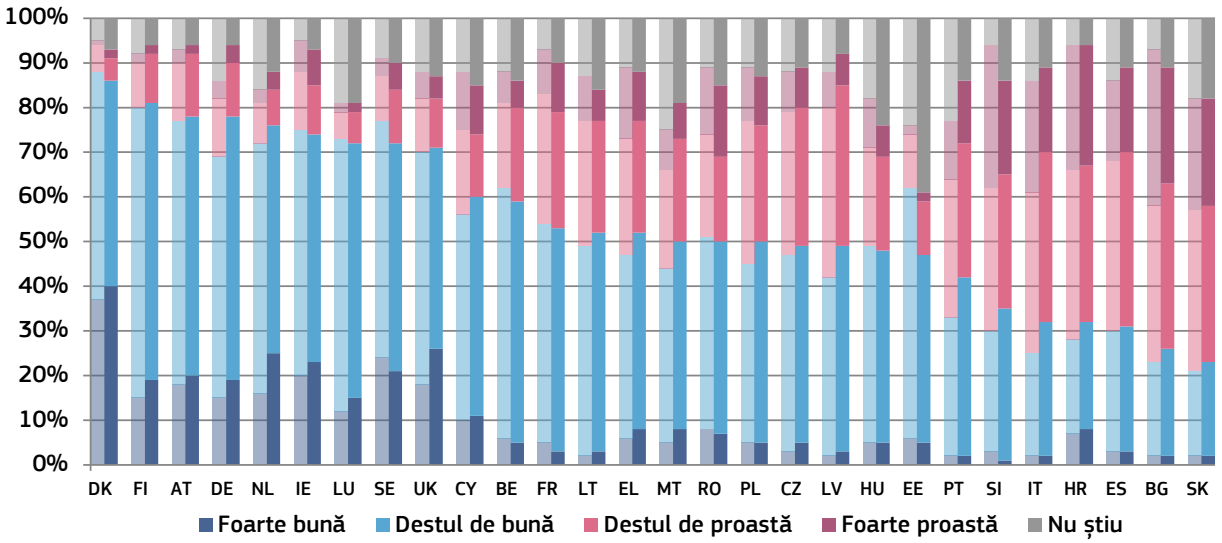

Figura 52 prezintă principalele motivele percepute ale lipsei de independență a instanțelor și a judecătorilor. Respondenții din rândul publicului larg, care au evaluat independența sistemului de justiție ca fiind „destul de proastă" sau „foarte proastă", au avut posibilitatea de a alege între trei motive care să explice calificativul acordat. Statele membre se află în aceeași ordine ca în Figura 51.

[80] http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=RO

[81] Cifrele se bazează pe răspunsurile la un chestionar actualizat, elaborat de Comisie în strânsă colaborare cu RECJ. Răspunsurile la chestionarul actualizat trimise de statele membre în care nu există consilii judiciare sau care nu sunt membre ale RECJ (CZ, DE, EE, CY, LU, AT și FI), au fost obținute în cooperare cu Rețeaua Președinților Curților Supreme de Justiție din Uniunea Europeană.

[82] Sondajul Eurobarometru FL447, desfășurat între 25 și 26 ianuarie 2017; răspunsurile la întrebarea: „În opinia dumneavoastră, cum ați evalua sistemul de justiție din (țara noastră) din punctul de vedere al independenței instanțelor și judecătorilor? Considerați că este foarte bună, destul de bună, destul de proastă sau foarte proastă?": http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm

Figura 52: Principalele motive ale lipsei de independență percepute de publicul larg *(procentul din totalitatea respondenților— o valoare mai mare înseamnă mai multă influență) (sursa: Eurobarometru[83])*

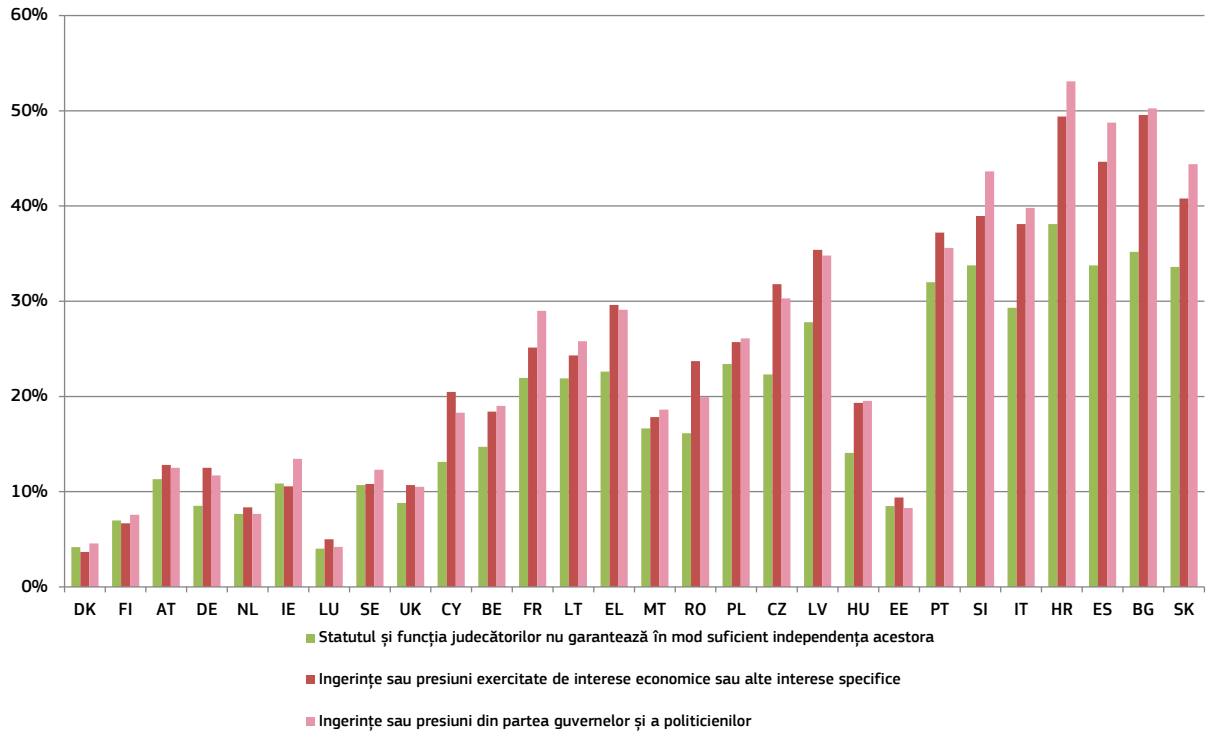
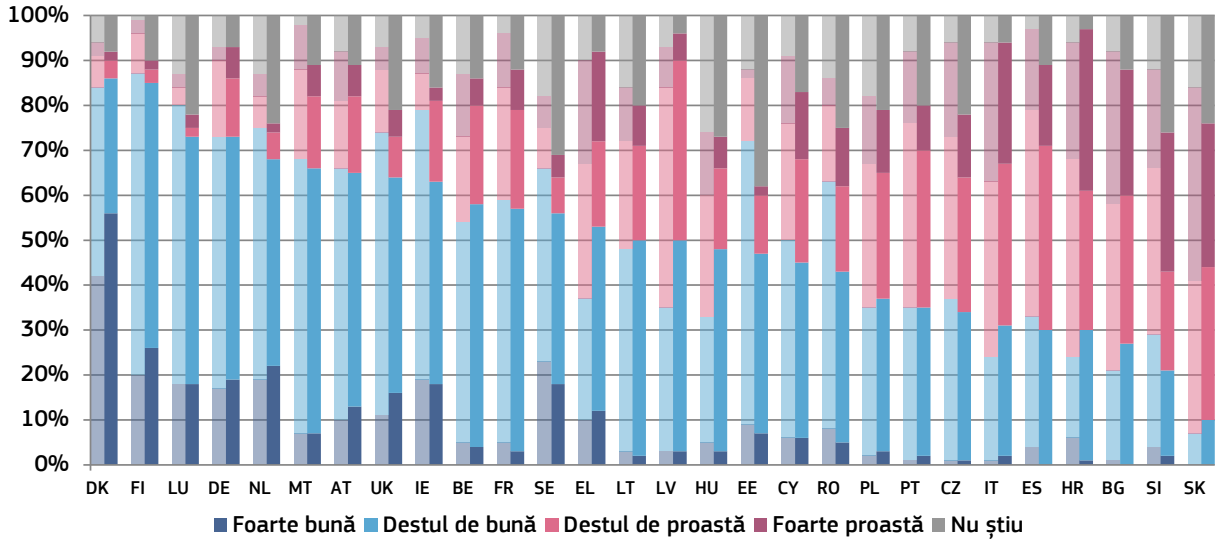

Figura 53: Percepția în rândul întreprinderilor asupra independenței instanțelor și judecătorilor *(sursa: Eurobarometru[84]– culori deschise: 2016, culori închise: 2017)*

[83] Sondajul Eurobarometru FL447, răspunsuri la întrebarea: „Ați putea să spuneți în ce măsură fiecare dintre următoarele motive explică evaluarea dumneavoastră cu privire la independența sistemului de justiție din (țara noastră): foarte mult, într-o oarecare măsură, nu chiar, deloc?”.

[84] Sondajul Eurobarometru FL448, desfășurat între 25 ianuarie și 3 februarie 2017; răspunsurile la întrebarea: „În opinia dumneavoastră, cum ați evalua sistemul de justiție din (țara noastră) din punctul de vedere al independenței instanțelor și judecătorilor? Considerați că este foarte bun, destul de bun, destul de prost sau foarte prost?”: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm

Figura 54 prezintă principalele motivele percepute ale lipsei de independență a instanțelor și a judecătorilor. Respondenții din rândul întreprinderilor care au evaluat independența sistemului de justiție ca fiind „destul de proastă” sau „foarte proastă” au avut posibilitatea de a alege între trei motive care să explice calificativul acordat. Statele membre se află în aceeași ordine ca în Figura 53.

Figura 54: Principalele motive ale lipsei de independență percepute de întreprinderi *(procentul din totalitatea respondenților — o valoare mai ridicată înseamnă o influență mai mare) (sursa: Eurobarometru[85])*

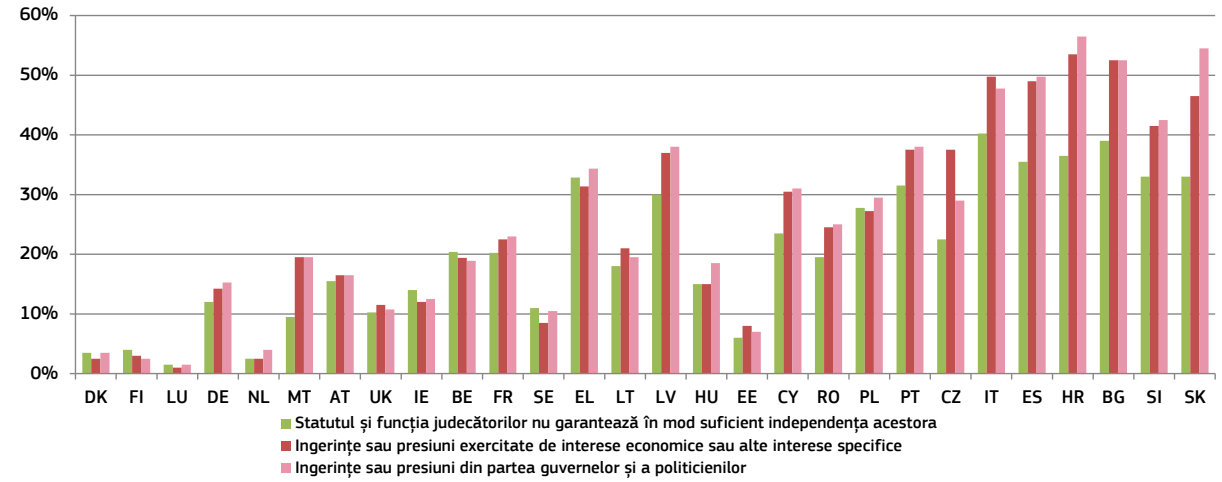
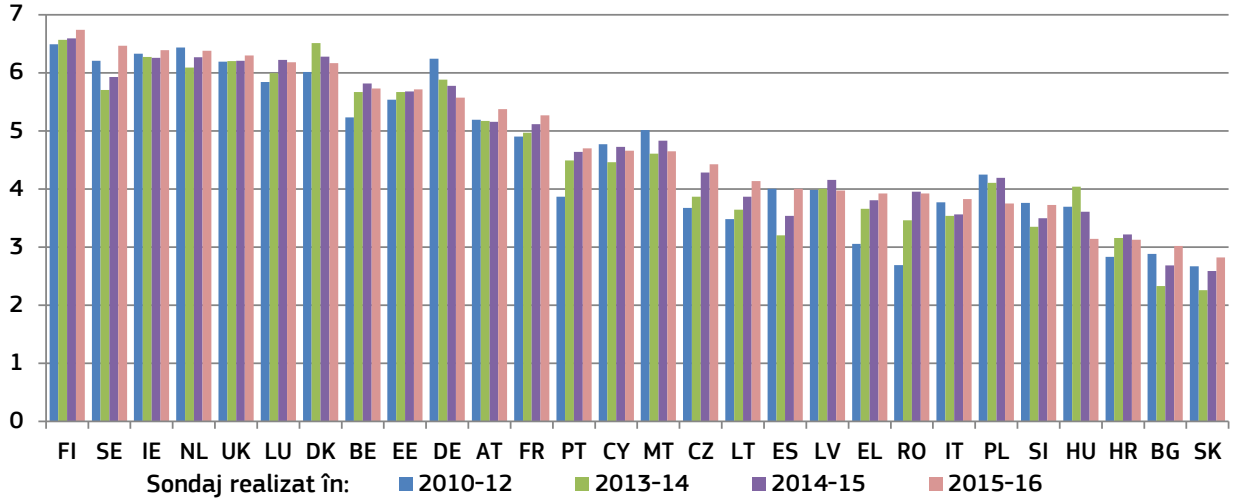

Figura 55: FORUMUL ECONOMIC MONDIAL (FEM): percepția în rândul întreprinderilor cu privire la independența sistemului judiciar*(percepție — o valoare mai mare înseamnă o percepție mai bună) (sursa: Forumul Economic Mondial[86])*

[85] Sondajul Eurobarometru FL448; răspunsurile la întrebarea: „Ați putea să spuneți în ce măsură fiecare dintre următoarele motive explică evaluarea dumneavoastră cu privire la independența sistemului de justiție din (țara noastră): foarte mult, într-o oarecare măsură, nu chiar, deloc?”.

[86] Indicele furnizat de FEM se bazează pe răspunsurile date în cadrul sondajului la întrebarea: „În țara dumneavoastră, cât de independent este sistemul judiciar de influențele exercitate de guvern, de persoane sau de întreprinderi? [1 = nu este deloc independent; 7 = complet independent]”. Răspunsurile la sondaj au fost furnizate de un eșantion reprezentativ de întreprinderi care își desfășoară activitatea în principalele sectoare ale economiei (agricultură, industria prelucrătoare, industria neprelucrătoare și servicii) din toate țările în cauză. Sondajul este administrat în diferite formate, inclusiv prin interviuri față în față ori discuții telefonice cu manageri, prin intermediul formularelor pe suport de hârtie trimise prin poștă, precum și prin sondaje online: https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2016-2017-1

3.3.2 Independența structurală

Tabloul de bord prezintă o imagine de ansamblu a modului în care sunt organizate sistemele de justiție pentru a proteja independența judiciară în anumite tipuri de situații în care această independență ar putea fi pusă în pericol. Prezenta ediție vizează unele dintre principalele aspecte legate de statutul judecătorilor: numirea judecătorilor (figurile 56 și 57), evaluarea judecătorilor (figura 58), transferul judecătorilor fără consimțământul acestora (figura 59) și eliberarea din funcție a judecătorilor (figura 60).

Recomandarea Consiliului Europei din 2010 privind judecătorii: independență, eficacitate și responsabilități („recomandarea") prezintă standarde menite să asigure independența sistemului judiciar în astfel de situații.[87] Cifrele prezentate în tabloul de bord nu oferă o evaluare și nici nu prezintă date cantitative privind eficacitatea garanțiilor. Intenția nu este ca acestea să reflecte complexitatea și detaliile garanțiilor. Stabilirea mai multor garanții nu asigură, în sine, eficacitatea unui sistem de justiție. Ar trebui remarcat, de asemenea, că punerea în aplicare a politicilor și a practicilor de promovare a integrității și de prevenire a corupției în cadrul sistemului judiciar este esențială și pentru garantarea independenței sistemului judiciar.

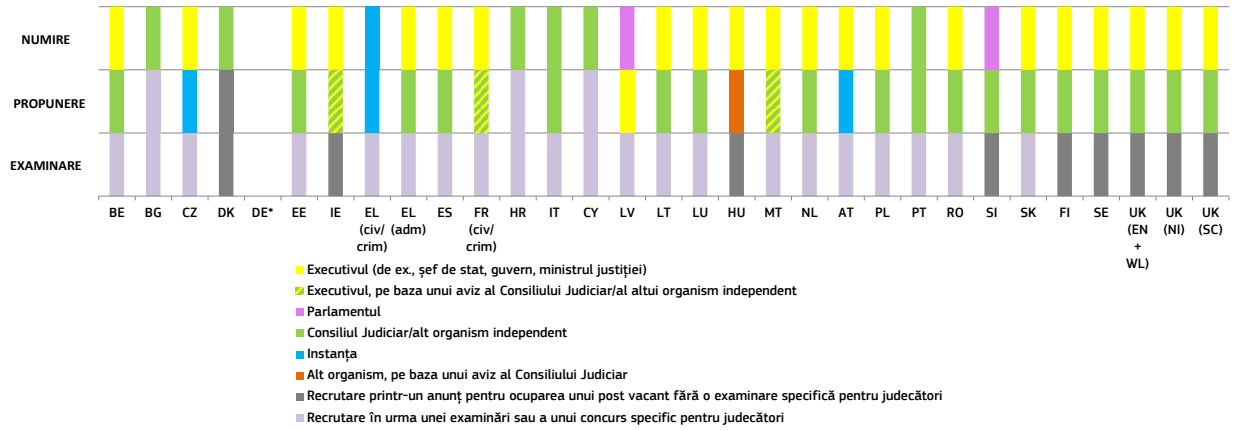
– Garanții privind judecătorii –

Garanțiile independenței structurale presupun stabilirea de norme, inclusiv cu privire la numirea judecătorilor[88]. Figura 56 prezintă organismele și autoritățile care propun judecători la prima numire în instanțele de prim grad de jurisdicție și autoritățile care îi numesc. De asemenea, acesta arată dacă recrutarea judecătorilor se realizează în urma unei examinări sau a unui concurs specific pentru judecători, sau în urma lansării unui anunț pentru ocuparea unui post vacant fără o examinare corespunzătoare.

[87] Recomandarea CM/Rec(2010)12 a Comitetului Miniștrilor către statele membre cu privire la judecători: independență, eficiență și responsabilități.

[88] Punctele 46 și 47 din recomandare prevăd că autoritatea care ia deciziile cu privire la selecția și cariera judecătorilor ar trebui să fie independentă de puterea executivă și de cea legislativă. În vederea garantării independenței acesteia, cel puțin jumătate din membrii autorității ar trebui să fie judecători aleși de colegii lor. Cu toate acestea, în cazul în care există dispoziții constituționale sau alte dispoziții legale conform cărora șeful statului, guvernul sau puterea legislativă iau decizii cu privire la selecția și cariera judecătorilor, ar trebui să se desemneze o autoritate independentă și competentă, formată în proporție substanțială din membri ai puterii judiciare (fără a aduce atingere normelor aplicabile consiliilor judiciare cuprinse în capitolul IV), care să emită recomandări sau puncte de vedere pe care autoritatea relevantă împuternicită să facă numiri să le pună în practică.

Figura 56: Numirea judecătorilor: autoritățile împuternicite să facă propuneri și, respectiv, numiri*[89]

** În mai multe țări, există alte autorități sau organisme (de exemplu, președinți ai instanțelor, judecători) care pot sau ar trebui să delibereze sau să fie consultate cu privire la candidații la funcțiile de judecători [de exemplu în BE, CZ, DE, EE, LT, HU, NL, AT, UK (EN + WL), UK (SC)]; În unele țări (de exemplu, LT și PL), anumiți candidați sunt scutiți de examinarea specială pentru judecători datorită calificărilor și experienței lor anterioare; CZ: președintele numește în mod oficial judecătorii, ministrul justiției decide cu privire la numirea unui judecător la o anumită instanță. În practică, președinții instanțelor regionale nominalizează candidații la posturile de judecători. Ulterior, lista candidaților este înaintată Ministerului Justiției, care o transmite șefului statului (după ce examinează toate aspectele); DE: procedurile la nivelul landurilor diferă foarte mult între ele. În jumătate din cele 16 landuri, comitetele electorale judiciare participă la recrutare. În unele landuri, acest aspect este abordat în totalitate de Ministerul Justiției din landul respectiv, în timp ce în altele, competența de a decide cu privire la recrutare și la (prima) numire a fost atribuită președinților instanțelor regionale superioare. Unele landuri prevăd participarea obligatorie a unui consiliu al judecătorilor. Altele impun numirea comună de către ministrul competent și un comitet de conciliere în cazul în care consiliul judecătorilor se opune. În unele landuri, judecătorii sunt aleși de către parlamentele naționale și trebuie să fie numiți de organul executiv; IE: Comitetul consultativ pentru numirea judecătorilor recomandă guvernului cel puțin șapte candidați în vederea numirii. În urma deciziei guvernului, președintele numește în mod oficial judecătorul și nu poate refuza numirea candidatului propus; FR: candidații la posturile de judecători sunt selectați printr-un examen specific pentru a deveni judecător și sunt clasificați în funcție de rezultatele obținute. În urma unei discuții între candidat și Ministerul Justiției cu privire la numirea într-o anumită instanță, Consiliul Superior al Magistraturii (Conseil Supérieur de la Magistrature) trebuie să emită un aviz cu privire la prima numire a acestor candidați și, apoi, ministrul justiției înaintează președintelui republicii lista candidaților. Acesta trebuie să numească oficial printr-un decret candidații la funcția de judecător, fără a avea o marjă de discreție în această privință; LV: după trei ani, Consiliul de evaluare a calificării judecătorilor, compus din judecători și ales de aceștia, emite un aviz cu privire la evaluarea activității profesionale a unui judecător; NL: decizia de a propune un judecător pentru a fi numit este luată în mod oficial de către un președinte de instanță pe baza recomandării formulate de către Comitetul de Selecție Independent; RO: cifrele se referă la numirea judecătorilor de rang înalt; UK (EN+WL): se aplică proceduri diferite pentru prima numire a judecătorilor de rang înalt (judecători la Înalta Curte și în instanțe superioare), care sunt prezentate mai sus, și pentru numirea judecătorilor de rang inferior (judecători din cadrul Circuit Court și din instanțe inferioare).*

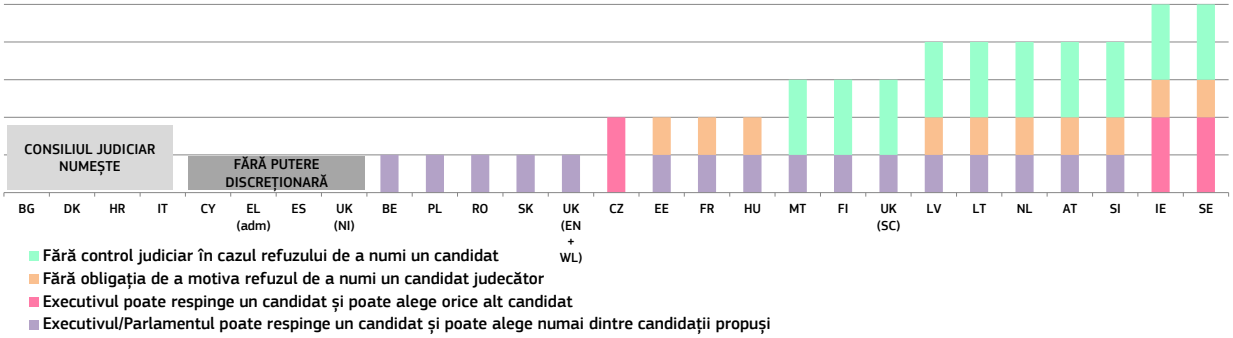
Figura 57 prezintă puterea discreționară pe care o poate avea aparatul executiv (de exemplu, președintele Republicii, guvernul) sau parlamentul atunci când numesc judecători care se află la prima numire în instanțele de prim grad de jurisdicție pe baza prezentării din partea autorităților împuternicite să facă propuneri (de exemplu, Consiliul Judiciar, o instanță)[90]. Înălțimea coloanei depinde de aspectul dacă puterea executivă poate respinge un judecător candidat, dacă aceasta poate alege doar dintre candidații propuși sau dacă poate alege și desemna orice alt candidat, chiar dacă respectivul candidat nu este propus de către autoritatea competentă. O garanție importantă în cazul nenumirii este obligația motivării acestei decizii și posibilitatea efectuării unui control judiciar. Figura reprezintă o prezentare faptică a sistemului juridic și nu face o

[89] Date colectate prin intermediul unui chestionar actualizat elaborat de către Comisie în strânsă colaborare cu RECJ. Răspunsurile primite din partea statelor membre care nu au consilii judiciare au fost obținute în cooperare cu Rețeaua președinților Curților Supreme de Justiție ale UE.

[90] Punctul 44 din recomandare prevede că deciziile privind selecția și cariera judecătorilor ar trebui să se bazeze pe criterii obiective prestabilite prin lege sau de către autoritățile competente. Aceste decizii ar trebui să se bazeze pe merit, ținându-se cont de calificările, competențele și capacitatea necesară pentru pronunțarea de hotărâri cu aplicarea legii și totodată cu respectarea demnității umane. Punctul 48 prevede că un candidat respins ar trebui să aibă dreptul de a contesta decizia sau, cel puțin, procedura în temeiul căreia a fost luată decizia.

evaluare calitativă a eficacității garanțiilor. De exemplu, ar trebui remarcat faptul că, în mai multe țări în care puterea executivă sau parlamentul are puterea de a respinge un judecător candidat, o astfel de situație nu s-a întâmplat niciodată [de exemplu, NL, AT, SK, SE, UK (EN + WL) și UK (SC)], sau s-a întâmplat doar în foarte puține cazuri (de exemplu LV, SI și FI).

Figura 57: Numirea judecătorilor: competența puterii executive și a parlamentului*[91]
(o valoare mai mare înseamnă mai multă putere discreționară posibilă)

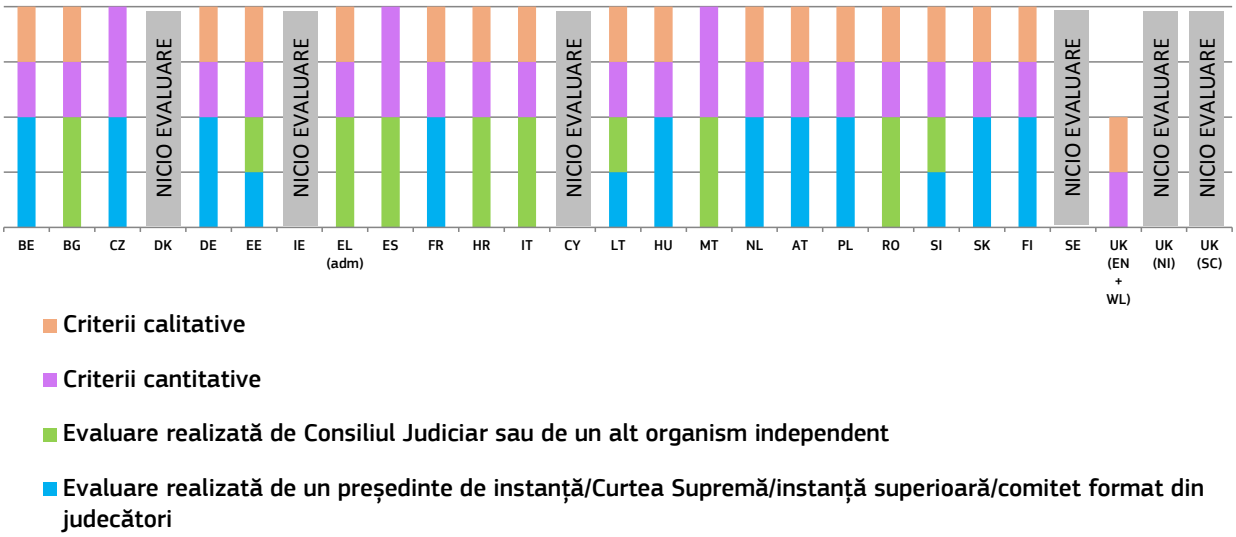
** Pentru fiecare stat membru, s-a acordat un punct în cazul în care puterea executivă/parlamentul poate să respingă un candidat propus și să aleagă un alt candidat dintre cei propuși; s-a acordat un punct în cazul în care nu există nicio obligație din partea puterii executive/a parlamentului de a motiva refuzul de a numi un judecător candidat; s-au acordat două puncte dacă puterea executivă poate să respingă un candidat și să aleagă orice alt candidat; și s-au acordat două puncte în cazul în care nu există un control judiciar în cazul refuzului de numire. DE: nu există date; IE: guvernul poate numi o persoană care nu se află pe lista transmisă de Comitetul consultativ pentru numirea judecătorilor, însă în practică nu face acest lucru. Decizia finală cu privire la numire se ia de către președinte, care nu poate refuza; EL (cauze de contencios administrativ): decizia finală cu privire la numire se ia de către președinte, care nu poate refuza; LT: în lipsa unui aviz din partea Consiliului Judiciar, președintele nu poate numi un judecător; în cazul în care Consiliul Judiciar emite un aviz pozitiv către președinte, acesta din urmă are libertatea de a adopta decizia finală; În cazul în care Consiliul Judiciar emite un aviz negativ pentru președinte, acesta din urmă trebuie să respecte respectivului aviz atunci când adoptă decizia finală; LU: nu există un text obligatoriu pe această temă, însă, până în prezent, autoritatea împuternicită să facă numiri nu a respins niciodată un judecător candidat propus pentru numire de către Comisia de recrutare și de formare a funcționarilor din justiție (Commission du recrutement et de la formation des attachés de justice); PL: în prezent, Curtea Administrativă Supremă examinează dacă președintele trebuie să ofere o motivare și dacă există control judiciar în cazul nenumirii judecătorilor; RO: președintele poate refuza numai o singură dată numirea unui judecător sau procuror de rang înalt. Refuzul motivat este transmis Consiliului Superior al Magistraturii; SK: președintele ar putea eventual să refuze să numească un judecător candidat, însă acest lucru nu s-a întâmplat niciodată; FI: în cazul în care președintele nu numește candidatul propus, acesta nu poate alege un alt candidat, ci poate amâna doar o singură dată numirea pentru pregătire suplimentară; SE: în cazul în care guvernul dorește să numească un candidat pe care Consiliul pentru propunerea judecătorilor nu l-a prezentat, acesta are obligația legală de a solicita un nou aviz de la Consiliu cu privire la acest alt candidat; UK(EN+WL) și UK(NI): autoritatea împuternicită să facă numiri este lordul cancelar (ministrul justiției în UK), care recomandă un judecător candidat pentru numirea oficială de către regină; UK (SC): autoritatea împuternicită să facă numiri este lordul cancelar (ministrul justiției în UK), care recomandă un judecător candidat pentru numirea oficială de către regină; în cazul în care prim-ministrul Scoției ar respinge un judecător candidat, autoritatea împuternicită să facă propuneri (Consiliul pentru numiri judiciare al Scoției) poate propune din nou prim-ministrului respectivul candidat.*

Figura 58 prezintă forurile care decid cu privire la evaluarea judecătorilor și criteriile care sunt utilizate (de exemplu, cantitative, calitative). Recomandarea prevede ca, în cazul în care autoritățile judiciare instituie sisteme de evaluare a judecătorilor, astfel de sisteme ar trebui să se bazeze pe criterii obiective[92].

[91] Date colectate prin intermediul unui chestionar actualizat elaborat de către Comisie în strânsă colaborare cu RECJ. Răspunsurile primite din partea statelor membre care nu au consilii judiciare au fost obținute în cooperare cu Rețeaua președinților Curților Supreme de Justiție ale UE.

[92] Punctul 58 din recomandare prevede ca, în cazul în care autoritățile judiciare instituie sisteme pentru evaluarea judecătorilor, astfel de sisteme să se bazeze pe criterii obiective. Acestea ar trebui să fie publicate de către autoritatea judiciară competentă. Procedura ar trebui să permită judecătorilor să își exprime punctul de vedere cu privire la propriile activități și cu privire la evaluarea acestor activități, precum și să conteste evaluările în fața unei autorități independente sau a unei instanțe.

Figura 58: Evaluarea individuală a judecătorilor*[93]

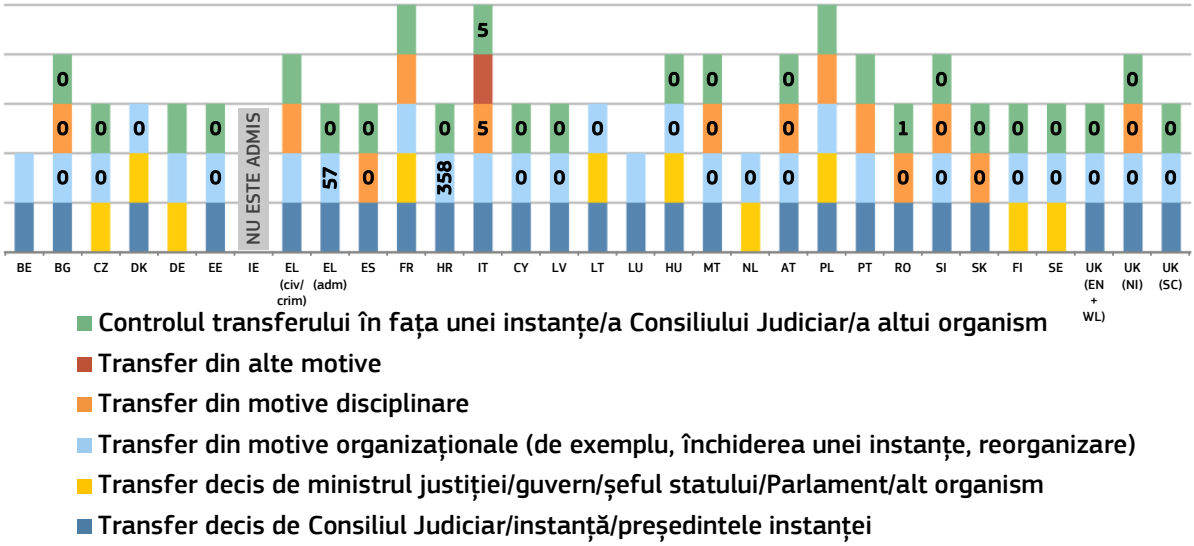
** Pentru fiecare stat membru, s-au acordat două puncte dacă evaluarea a fost efectuată de către o autoritate sau un organism și un punct dacă această competență este partajată între două autorități/organisme. S-a acordat un punct dacă o țară utilizează criterii cantitative și calitative și două puncte dacă sunt utilizate doar criterii cantitative. UK (EN+WL): nu există date; EL: evaluarea judecătorilor din instanțele penale și civile se realizează de către Consiliul Judiciar, iar evaluarea judecătorilor din instanțele administrative se realizează de către corpul de inspecție judiciară; IT: la evaluarea judecătorilor din instanțele penale și civile se aplică criterii calitative și cantitative; la evaluarea judecătorilor din instanțele administrative se aplică criterii cantitative.*

Figura 59 arată dacă este permis transferul judecătorilor fără consimțământul acestora și, în caz afirmativ, autoritățile care iau decizia în acest sens, motivația transferurilor respective și dacă este posibil ca o astfel de decizie să fie contestată. Se indică numărul de judecători care au fost transferați fără consimțământul acestora în 2015 din motive organizaționale, disciplinare sau de altă natură, și numărul judecătorilor care au depus contestații (dacă nu este indicat niciun număr, nu există date disponibile)[94].

[93] Date colectate prin intermediul unui chestionar actualizat elaborat de către Comisie în strânsă colaborare cu RECJ. Răspunsurile primite din partea statelor membre care nu au consilii judiciare au fost obținute în cooperare cu Rețeaua președinților Curților Supreme de Justiție ale UE.

[94] Punctul 52 din recomandare prevede garanții privind inamovibilitatea judecătorilor. Judecătorii nu ar trebui să fie transferați într-o altă funcție judiciară fără consimțământul lor, cu excepția cazurilor de sancțiuni disciplinare sau de reformă a organizării sistemului judiciar.

Figura 59: Transferul judecătorilor fără consimțământul acestora*[95] *(inamovibilitatea judecătorilor)*

** BE: transfer din motive organizaționale doar în interiorul unei instanțe; CZ: un judecător poate fi transferat doar către o instanță de același grad de jurisdicție sau către o instanță cu grad de jurisdicție superior sau inferior (toate în cadrul aceluiași district judiciar); DE: transfer pentru maximum trei luni și doar în cazuri de reprezentare; FR: Ministrul Justiției poate transfera un judecător din motive organizaționale în cazuri excepționale, de exemplu închiderea unui instanțe sau din motive de drept, cum ar fi numiri pe o perioadă determinată (în cazul unui președinte de instanță sau pentru funcții specializate); HR: au fost transferați judecători ca urmare a punerii în aplicare a reformei hărții judiciare; IT: trei judecători și doi magistrați au fost transferați din motive disciplinare de către CSM (Consiliul instanțelor civile și penale), care au contestat toți transferul; CPGA (Consiliul instanțelor administrative) poate transfera numai pentru motive disciplinare și nu a transferat niciun judecător; LT: transfer temporar atunci când există o nevoie urgentă de a se asigura buna funcționare a instanței; RO: numai transferuri temporare cu durata maximă de un an în cadrul unor sancțiuni disciplinare; FI: transfer în caz de reorganizare a funcțiilor administrației publice.*

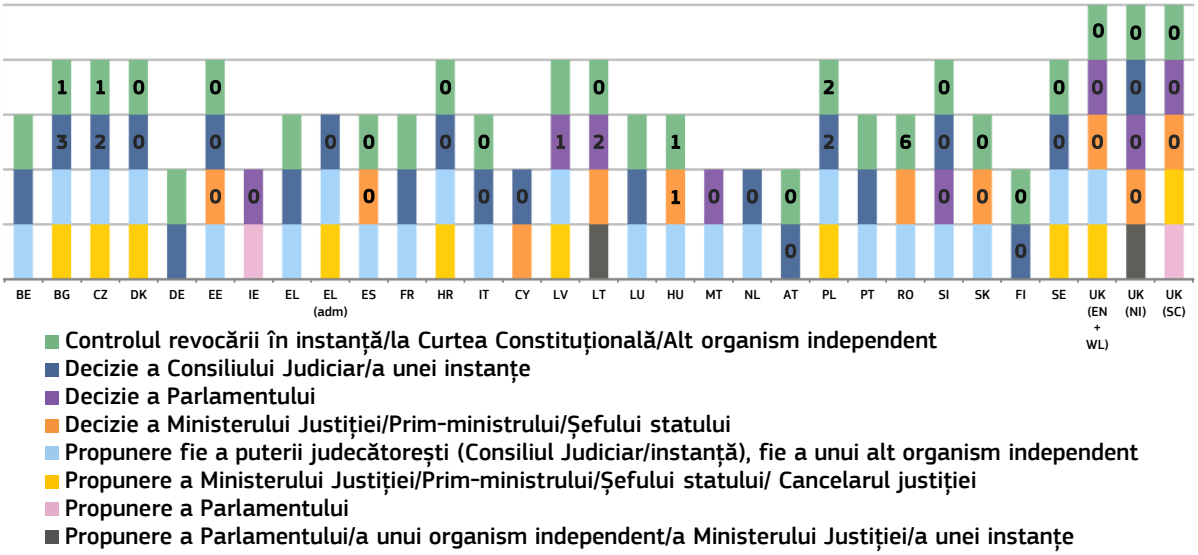
Figura 60 prezintă autoritățile care au competența de a propune și de a lua decizii cu privire la revocarea judecătorilor în cadrul instanțelor de prim grad și de al doilea grad de jurisdicție[96]. Partea superioară a fiecărei coloane indică autoritatea care ia decizia finală[97], iar partea inferioară indică - după caz - autoritatea care propune revocarea sau care trebuie consultată înainte de luarea unei decizii. Cifrele indică numărul de judecători (din instanțele de toate gradele de jurisdicție) care au fost revocați în 2015 de către un anumit organism și numărul celor care au contestat revocarea (dacă nu este indicat niciun număr, nu există date disponibile).

[95] Date colectate prin intermediul unui chestionar actualizat elaborat de către Comisie în strânsă colaborare cu RECJ. Răspunsurile primite din partea statelor membre care nu au consilii judiciare au fost obținute în cooperare cu Rețeaua președinților Curților Supreme de Justiție ale UE. Statele membre sunt prezentate în ordinea alfabetică a denumirii lor geografice în limba de origine. Înălțimea coloanelor nu reflectă în mod necesar eficacitatea garanțiilor.

[96] Punctele 46 și 47 din recomandare impun ca sistemele naționale să prevadă garanții cu privire la revocarea judecătorilor.

[97] Pot exista unul sau două organisme diferite, în funcție de motivul revocării sau de tipul de judecător (de exemplu, președinte).

Figura 60: Revocarea judecătorilor de la instanțele de prim și al doilea grad de jurisdicție*[98]

** Se indică numărul de judecători care au fost revocați în 2015 de către un anumit organism și numărul de judecători care au contestat revocarea (dacă nu există niciun număr înseamnă că nu există date disponibile). UK (EN+WL): nu au fost revocați judecători salariați cu normă întreagă. Au fost revocați doar un judecător de tribunal cu fracțiune de normă (remunerat pe bază de onorariu) și cincisprezece magistrați consultanți nesalariați; În unele țări, puterea executivă are obligația, fie prin lege, fie în practică, să dea curs propunerii de demitere a unui judecător înaintate de Consiliul Judiciar (de exemplu, ES și LT).*

– Activitatea rețelelor judiciare –

Rețelele judiciare europene[99] și-au continuat activitatea de analiză a garanțiilor juridice pentru protejarea independenței sistemului judiciar. În septembrie 2016 a avut loc o reuniune comună de reflecție privind calitatea și independența sistemelor de justiție, la care au participat membri din cadrul RECJ, NPSC și ACA-Europa, Comisia încurajând aceste rețele să dezvolte activitatea de analiză a eficacității garanțiilor pentru independența sistemului judiciar. RECJ a înregistrat progrese în cadrul acestei analize (de exemplu, cu privire la netransferabilitatea judecătorilor și la finanțarea sistemului judiciar) și a realizat un nou sondaj în rândul judecătorilor (de exemplu, cu privire la percepția judecătorilor asupra independenței sistemului judiciar, la percepția judecătorilor cu privire la problema dacă deciziile de numire și promovare au fost bazate pe capacitatea și experiența judecătorilor). Rezultatele acestei activități vor fi prezentate mai târziu în 2017 și ar putea fi incluse în viitoarele ediții ale tabloului de bord.

3.3.4 Rezumat privind independența sistemului judiciar

Independența sistemului judiciar este un element fundamental al unui sistem de justiție eficace. Aceasta este esențială pentru asigurarea statului de drept, a caracterului echitabil al procedurilor judiciare și a încrederii cetățenilor și a întreprinderilor în sistemul juridic. Din acest motiv, orice reformă a justiției ar trebui să susțină statul de drept și să respecte standardele europene cu privire la independența sistemului judiciar. Tabloul de bord prezintă tendințele în ceea ce privește percepția

[98] Date colectate prin intermediul unui chestionar actualizat elaborat de către Comisie în strânsă colaborare cu RECJ. Răspunsurile primite din partea statelor membre care nu au consilii judiciare au fost obținute în cooperare cu Rețeaua președinților Curților Supreme de Justiție ale UE. Statele membre sunt prezentate în ordinea alfabetică a denumirii lor geografice în limba de origine. Înălțimea coloanelor nu reflectă în mod necesar eficacitatea garanțiilor.

[99] În special, Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare (RECJ), Rețeaua Președinților Curților Supreme de Justiție din UE (NPSC), Asociația Consiliilor de Stat și a Jurisdicțiilor Administrative Supreme din Uniunea Europeană (ACA-Europa).

asupra independenței sistemului judiciar, precum și informații privind garanțiile juridice pentru protecția judecătorilor în anumite situații în cazul în care independența acestora ar putea fi pusă în pericol.

- Tabloul de bord din 2017 prezintă evoluția la nivelul *percepției asupra independenței* din sondajele realizate în rândul cetățenilor (Eurobarometru) și al întreprinderilor (Eurobarometru și Forumul Economic Mondial):
  - Toate sondajele indică, în general, *rezultate similare,* în special în rândul statelor membre cu nivelul cel mai scăzut și cel mai ridicat de percepție asupra independenței sistemului judiciar.
  - Sondajul FEM, prezentat pentru a cincea oară, arată că percepția întreprinderilor asupra independenței *s-a îmbunătățit sau a rămas stabilă* în peste două treimi din statele membre atât în comparație cu anul precedent, cât și începând din anul 2010. În comparație cu anul 2010, s-au înregistrat îmbunătățiri în mai multe state membre cu un nivel scăzut al percepției asupra independenței (figura 55).
  - Printre motivele pentru percepția privind lipsa de independență a instanțelor și a judecătorilor, cel mai frecvent au fost menționate *ingerințele sau presiunile din partea guvernelor și a politicienilor*, urmate de presiunea exercitată de interesele economice sau de alte interese specifice. Ambele motive sunt în continuare importante pentru mai multe state membre în care percepția asupra independenței este foarte scăzută (figurile 54 și 56).
  - Printre motivele pentru buna percepție asupra independenței instanțelor și a judecătorilor, peste trei sferturi din întreprinderi și cetățeni (echivalentul a 38 % sau, respectiv, 44 % din toți respondenții) au numit *garanțiile oferite de statutul și funcția judecătorilor*.

- Tabloul de bord se concentrează asupra anumitor garanții legate de statutul judecătorilor, de la numirea acestora, la evaluarea și, eventual, transferul acestora fără consimțământul lor, până la o eventuală revocare:
  - în ceea ce privește prima numire a judecătorilor în instanța de prim grad de jurisdicție, rezultă că, în aproape toate statele membre, Consiliul Judiciar sau alt organism independent este cel care propune sau, cel puțin, este consultat cu privire la judecătorii candidați propuși pentru numire (figura 56). În majoritatea statelor membre, puterea executivă (de exemplu, președintele Republicii sau un alt șef de stat, guvernul, ministrul justiției) este cea care numește judecătorii, iar puterea discreționară în acest caz diferă (figura 57).
  - În ceea ce privește evaluarea individuală a judecătorilor (figura 59), în toate statele membre evaluarea este efectuată fie de către Consiliul Judiciar, fie de către președinții instanțelor (sau alți judecători). Chiar dacă există mai multe state membre care nu evaluează judecătorii în mod individual, țările care fac acest lucru utilizează, de regulă, atât criterii cantitative, cât și calitative.
  - În ceea ce privește transferul judecătorilor fără consimțământul acestora și revocarea judecătorilor de la instanțele de prim și al doilea grad de jurisdicție, în aproape toate statele membre, judecătorii transferați sau revocați pot contesta sau solicita controlul judiciar al deciziei respective. Cifrele arată că, în aproape toate statele membre, doar un număr mic de judecători au fost revocați sau transferați fără consimțământul lor și că majoritatea transferurilor au fost realizate din motive organizaționale (figurile 59 și 60).

4. CONCLUZII

După cinci ediții, tabloul de bord al UE privind justiția din 2017 arată că s-au înregistrat progrese: eficacitatea sistemelor de justiție a cunoscut o îmbunătățire generală, o serie de state membre au dat dovadă de hotărâre în acțiunile lor de reformare a justiției, Consiliul a adresat recomandări anumitor state membre în fiecare an, sistemul judiciar a colaborat activ cu Comisia, iar Parlamentul European a sprijinit acțiunile UE în acest domeniu chiar de la început. Există încă provocări și sunt necesare în continuare eforturi pentru a permite cetățenilor să beneficieze de rezultate durabile. Statul de drept și viitorul Europei merită aceste eforturi.